

Tartalom

I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az EGSZB 552. plenáris ülése (+ telekonferencia/Interactio), 2020. 06. 10. – 2020. 06. 11.

2020/C 311/01

Állásfoglalás – Az EGSZB javaslatai a Covid19-válság utáni újjáépítésről és helyreállításról: „Az EU-nak a sorsközösség elvét kell követnie.” – a Covid19 utáni helyreállítással és újjáépítéssel foglalkozó albizottság munkája alapján

1

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az EGSZB 552. plenáris ülése (+ telekonferencia/Interactio), 2020. 06. 10. – 2020. 06. 11.

2020/C 311/02

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egységes piac mindenki számára (feltáró vélemény)

19

2020/C 311/03

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A kampányok hatása a politikai döntéshozatalban való részvételre (feltáró vélemény a horvát elnökség felkérésére)

26

2020/C 311/04

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás finanszírozása és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás finanszírozásának kihívásai (feltáró vélemény)

36

III Előkészítő jogi aktusok

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az EGSZB 552. plenáris ülése (+ telekonferencia/Interactio), 2020. 06. 10. – 2020. 06. 11.

2020/C 311/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Unió európai szabványosításra vonatkozó 2020. évi munkaprogramja (COM(2019) 486 <i>final</i>) . . .	45
2020/C 311/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről (kodifikált szöveg) (COM(2020) 48 <i>final</i> – 2020/0029 (COD))	52
2020/C 311/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2016/1628 rendelet átmeneti rendelkezéseinek a Covid19-válság hatásainak kezelése céljából történő módosításáról (COM(2020) 233 <i>final</i> – 2020/0113 (COD))	53
2020/C 311/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Méltányos Átállást Támogató Alap létrehozásáról (COM(2020) 22 <i>final</i> – 2020/0006 (COD)) és Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi és Migrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a Határigazgatási és Vízügyeszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról (COM(2020) 23 <i>final</i> – 2018/0196 (COD))	55
2020/C 311/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának: A Fenntartható Európa beruházási terv – Az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv (COM(2020) 21 <i>final</i>)	63
2020/C 311/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 575/2013/EU rendeletnek és az (EU) 2019/876 rendeletnek a Covid19-világjárvánnyal összefüggő kiigazítások tekintetében történő módosításáról (COM(2020) 310 <i>final</i> – 2020/0066 (COD))	71
2020/C 311/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a 2011/16/EU irányelvnek az adózás területén az információk benyújtására és cseréjére vonatkozó egyes határidőknél a Covid19-világjárvány miatti sürgősen szükséges halasztása kezelése érdekében történő módosításáról (COM(2020) 197 <i>final</i> – 2020/0081 (CNS)); Javaslat tanácsi határozatra az (EU) 2017/2455 és az (EU) 2019/1995 irányelvnek az átviteli határidő és az alkalmazás kezdőnapja tekintetében a Covid19-válság kitörése miatt történő módosításáról (COM(2020) 198 <i>final</i> – 2020/0082 (CNS)); Javaslat tanácsi rendeletre az (EU) 2017/2454 rendeletnek az alkalmazás kezdőnapja tekintetében a Covid19-válság kitörése miatt történő módosításáról (COM(2020) 201 <i>final</i> – 2020/0084 (CNS)) . . .	76
2020/C 311/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1305/2013/EU rendeletnek a Covid19-járványra adott válaszként az EMVA keretében nyújtandó rendkívüli ideiglenes támogatás biztosítását célzó egyedi intézkedések tekintetében történő módosításáról (COM(2020) 186 <i>final</i> – 2020/0075 (COD))	79
2020/C 311/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre az adózás területén történő közigazgatási együttműködésről (kodifikált szöveg) (COM(2020) 49 <i>final</i> – 2020/0022 (CNS))	81

2020/C 311/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 223/2014/EU rendeletnek a Covid19-válság kezelése érdekében bevezetendő egyedi intézkedések tekintetében történő módosításáról (COM(2020) 223 – 2020/0105 (COD))	82
2020/C 311/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat az 1303/2013/EU rendeletnek az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés számára elkülönített források tekintetében történő módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre (COM(2020) 206 <i>final</i> – 2020/0086 (COD)) . .	83

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 552. PLENÁRIS ÜLÉSE (+ TELEKONFERENCIA/INTERACTIO), 2020. 06. 10. – 2020. 06. 11.

Állásfoglalás – Az EGSZB javaslatai a Covid19-válság utáni újjáépítésről és helyreállításról: „Az EU-nak a sorsközösség elvét kell követnie.” – a Covid19 utáni helyreállítással és újjáépítéssel foglalkozó albizottság munkája alapján

(2020/C 311/01)

Előadók: **Petr ZAHRADNÍK (I. csoport)**

Stefano PALMIERI (II. csoport)

Jan DIRX (III. csoport)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2020. június 10–11-én tartott plenáris ülésén (a június 11-i ülésnapon) 221 szavazattal, ellenszavazat nélkül, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi állásfoglalást.

1. Bevezetés

1.1. Az EGSZB üdvözli és támogatja az Európai Bizottságnak a NextGenerationEU tervre és a 2021–2027 közötti időszak teljes uniós költségvetésére vonatkozó javaslatait. E nyilatkozatban felvázoljuk, hogy véleményünk szerint mit kellene elérniük ezeknek a koronavírus-válság utáni helyreállításra és újjáépítésre irányuló javaslatoknak. A következő négy szempontot tartjuk központi jelentőségűnek:

1.2. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a koronavírus-válságból való kilábalás csak akkor lesz sikeres, ha azt társadalmunk szerkezetének átalakítása kíséri: a rekonstrukcióra és a helyreállításra egyaránt összpontosítanunk kell. Nem állíthatjuk egyszerűen vissza azt, ami eddig létezett: át kell alakítanunk és javítanunk kell azt. Az EGSZB szerint a szerkezetátalakításnak és a javításnak azon elveken kell alapulnia, amely minden munkájának alapját képezi: az emberi és a szociális jogok, a demokratikus értékek és a jogállamiság védelmében, az egységes piacon rejlő lehetőségek teljeskörű kiaknázásán, a fenntartható fejlődési célok elérésén, a körforgásos gazdaság létrehozásán és az Unió klímasemlegességének legkésőbb 2050-ig való elérésén. Gondoskodnunk kell a jó kormányzásról és a demokratikus elszámoltathatóságról is. Mindenképpen meg kell vizsgálni azt is, hogy egyes társadalmi csoportok miért lettek még sebezhetőbbek a válság alatt, és miért nem részesültek megfelelő védelemben sem a fertőzéssel, sem a megélhetés elvesztésével szemben; azon kell munkálkodni, hogy a jövőben kisebb mértékben forduljon elő ilyen kiszolgáltatottság.

1.3. Az európai szemeszter folyamata egyre fontosabb szerepet kap a NextGenerationEU Eszköz keretében kialakított fellépések nyomom követésében és értékelésében; ebben az összefüggésben az EGSZB úgy véli, hogy a gazdasági és szociális partnereket és a civil társadalmi szervezeteket fontos szereplőknek kell tekinteni ebben a folyamatban.

1.4. Az EGSZB reméli, hogy az új helyreállítási és újjáépítési folyamat keretében az Európa jövőjéről szóló közlő konferencia alkalmat teremthet az EU intézményi struktúrájának megerősítésére és elmélyítésére, valamint az uniós projekt valódi megújítására úgy, hogy az képes legyen szembenézni a következő évtizedek kihívásaival.

1.5. A rövid távú gazdaságösztönzés keretében végrehajtott beruházásoknak vagy semlegesnek kell lenniük az európai gazdaság szennyezésmentességet, a biológiai sokféleség helyreállítását és a klímasemlegesség 2050-ig való elérését célzó strukturális átalakulását illetően, vagy fel kell gyorsítaniuk azt.

1.6. A gazdaság és a társadalom reformjának folyamata az összes polgár – szociális partnereken és a civil szervezeteken keresztül – részvétele útján valósulhat meg. A tagállamoknak és az Uniónak ezért biztosítaniuk kell, hogy ebből az összetett folyamatból senki se maradjon ki.

1.7. A koronavírus-válság egyik legfontosabb tanulsága, hogy szinte minden európai ország egészségügyi rendszerét meg kell erősíteni egy „Egészségügyi Unió” létrehozásával.

2. A Covid19-válság: szimmetrikus külső eredetű sokk az Uniónak, tagállamonként eltérő hatásokkal

2.1. A Covid19-válság és annak hatása az EU-ra

2.1.1. Noha a Covid19-világjárvány teljes hatásának felmérése korai lenne ezen állásfoglalás elkészítésekor, az már egyértelmű, hogy ez a legsúlyosabb gazdasági sokkhatás, amellyel az európai gazdaságok a második világháború óta szembesültek. A helyreállításhoz vezető út valószínűleg hosszú és rögös lesz. Az IMF és az Európai Bizottság előrejelzése megerősíti, hogy ez a válság eltérő intenzitással ugyan, de az EU valamennyi tagállamát sújtotta ⁽¹⁾, és nemcsak viselkedési, hanem termelési, fogyasztási és foglalkoztatási szokásainkat is kihívás elé állítja.

2.1.2. A válság súlyos, mivel komoly gazdasági és politikai gyengélkedés idején érte el az EU-t. Néhány országban a korábbi gazdasági és pénzügyi válság (2008–2010) negatív hatásai még nem enyhültek, és gazdaságuk továbbra is meglehetősen érzékeny, törékeny és sebezhető a sokkhatásokkal szemben. Még a gazdagabb tagállamokban is vannak olyan társadalmi csoportok, amelyek még nem heverték ki a legutóbbi gazdasági válság hatásait. Ilyenek például a fogyatékossgal élő személyek ⁽²⁾. Ezenkívül a válság az EU számára kritikus pillanatban érkezett: a digitális gazdaságra való, a gazdasági, környezeti és társadalmi fenntarthatóság szempontjából érzékeny átállás szakaszában.

2.1.3. Ez egy olyan válság, amely gazdasági és társadalmi szempontból egyaránt forradalmi hatású, az első számú prioritás pedig az, hogy a tevékenységek és politikák összessége visszaállítsa életünket, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi rendszereinket, valamint szervezeteinket egy „új normális kerékvágásba”.

2.1.4. A válság komoly stresszteszt lesz az Európai Unió egésze, gazdasági rendszerünk és társadalmi modelljeink, értékeink és a demokráciánk számára.

2.2. Gazdasági hatások

2.2.1. Az előző válsággal ellentétben ezúttal sok tevékenység azonnal, teljes egészében leállt, ami a termelés hirtelen csökkenéséhez, a munkanélküliség gyors növekedéséhez és az életszínvonal romlásához (reáljövedelem csökkenése, a munkahelyek bizonytalansága, korlátozott mobilitás), mind az EU-n belüli, mind a harmadik országokkal folytatott külkereskedelmi forgalom drasztikus csökkenéséhez, valamint az államháztartási mutatók hirtelen romlásához vezetett.

⁽¹⁾ Georgieva, C., 2020, *The Great Lockdown: Worst Economic Downturn Since the Great Depression* [A nagy leállás: A legsúlyosabb gazdasági visszaesés a nagy gazdasági világválság óta]. Az IMF 20/98. sz. sajtóközleménye.

⁽²⁾ A jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó uniós statisztikák (EU-SILC) adatai azt mutatják, hogy 2010 és 2018 között Észtországban, Luxemburgban, Németországban, Svédországban, Írországban, Csehországban, Litvániában, Olaszországban, Hollandiában, Máltán és Spanyolországban nőtt a fogyatékossgal élők körében a szegénység és a társadalmi kirekesztés.

2.2.2. A Covid19-válság gazdasági növekedésre gyakorolt hatásainak rendelkezésre álló elemzése alapján – mely a GDP növekedésének körülbelül 8 %-os csökkenését becsüli ⁽³⁾ – a munkanélküliek száma világszerte várhatóan 24,7 millióval nő majd, és 13-36 millió munkahelyet érint a bizonytalanság ⁽⁴⁾. Az EU-ban a munkanélküliségi ráta várhatóan 6,7 %-ról (2019) 9,0 %-ra (2020) növekszik ⁽⁵⁾. Ez a válság komoly kihívásokat is jelent i. a kis- és középvállalkozások rendszere számára, amely az európai termelési rendszer gerincét alkotja; ii. a nagy európai vállalatok rendszerének versenyképességére nézve; iii. egyes gazdasági ágazatok, például a vendéglátás, az idegenforgalom, a közlekedés és a kultúra túlélése szempontjából.

2.2.3. A 2021-re vonatkozó becslések ⁽⁶⁾ sokkal optimistábbak és helyreállást feltételeznek, amelyhez azonban a következő paraméterek megléte szükséges: addigra feloldják a korlátozó intézkedéseket; a világjárványt kordában tartják; és a tagállamok és az Unió által elfogadott példátlan monetáris, fiskális és szabályozási intézkedések hatékonyan enyhítik a válság közvetlen gazdasági és társadalmi hatásait, valamint csökkentik a gazdasági és társadalmi kapcsolatok és a globális értékláncok tartós károsodását.

2.2.4. Az EU szempontjából az egységes piac jóformán megbénult. Emellett a tagállami válságcsoomagok bevezetése nyomán felmerült annak kockázata, hogy egyenlőtlen versenyfeltételek alakulnak ki. Ezt a problémát sürgősen kezelni kell. Megugrott a jövőbeni beruházásokkal kapcsolatos bizonytalanság, több jelentős mutató – például a BMI, vagy az üzleti és a fogyasztói bizalom – pedig történelmi mélypontra süllyedt.

2.2.5. Ezért a legmélyrehatóbb gazdasági és társadalmi hatásokat valószínűleg az év második negyedében mérik az egyes ágazatok által tapasztalt intenzitástól függően. 2020 második felében enyhe gazdasági fellendülés várható, noha ennek jellege országonként eltérhet.

2.2.6. A sokknak azonban még ennél is komolyabb hatása volt: teljesen felborította és megváltoztatta életmódunk megszokott modelljeit és rendszereit. A helyreállítási és újraindítási folyamat részeként nem csak a gazdasági teljesítmény visszaállítására kell összpontosítani. Talán még ennél is sürgetőbb és fontosabb, hogy reményt adjunk, és lehetővé tegyük, hogy életünket az „új normális kerékvágáshoz” igazítsuk, ennek keretében teljeskörűen megfelelve a fenntartható fejlődés alapelveinek.

2.3. Társadalmi hatások

2.3.1. A Covid19 messzemenő hatással lesz a munkaerőpiaci helyzetre. A munkavállalók és családtagjaik egészségével kapcsolatos elsődleges aggodalmakon túl a vírus és az azt követő gazdasági sokkhatások három kulcsfontosságú téren befolyásolják a munka világát: 1) a munkahelyek száma (mind a munkanélküliség, mind az alulfoglalkoztatottság miatt); 2) a munkahelyek minősége; valamint 3) bizonyos, a kedvezőtlen munkaerőpiaci következményekkel szemben sebezhetőbb csoportokat érintő hatások. A helyzet a munkavállalók egyes csoportjait jobban érinti, mivel nem rendelkeznek szociális biztonsági hálóval. Ilyenek a bizonytalan foglalkoztatású fiatalok, az idősebb munkavállalók, a fogyatékosokkal élő munkavállalók, a nők – mivel felülreprezentáltak a súlyosabban érintett ágazatokban, illetve mert otthon maradnak, hogy családtagjaikat gondozzák –, az önálló vállalkozók vagy a platform-munkavállalók, az alacsony fizetésű munkavállalók, a migráns munkavállalók és az úgynevezett „láthatatlan” – azaz be nem jelentett – munkavállalók. Valószínűleg a dolgozói szegénység is jelentősen növekszik majd ⁽⁷⁾.

2.3.2. Kiemelten fontos, hogy minden munkavállaló munkahelyét és jövedelmét megóvjuk, a mai politikákat pedig hosszú távra előretekintve kell kialakítanunk. Az EU-nak erős európai társadalmi helyreállítási és újjáépítési stratégiára van szüksége, mind uniós, mind nemzeti szinten a szociális partnerek aktív részvételével, a gazdasági fellendülés, a munkavállalók jogainak védelme és mindenki jólétének biztosítása érdekében. Mélyrehatóbb intézményi és politikai reformokra van szükség a helyreállítás megerősítéséhez és a reziliencia kiépítéséhez olyan szilárd és egyetemes szociális védelmi rendszerek révén, amelyek válságok esetén automatikus gazdasági és társadalmi stabilizátorokként működhetnek. Ez elősegíti az intézményekbe és a kormányokba vetett bizalom helyreállítását is.

⁽³⁾ Az Európai Bizottság Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatósága.

⁽⁴⁾ Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, 2020. március, *COVID-19 and the world of work: Impact and policy responses* [A Covid19 és a munka világa: hatások és politikai válaszok].

⁽⁵⁾ Európai Bizottság, 2020. tavasz, *Európai gazdasági előrejelzés*. 125. sz. intézményi dokumentum. 2020. május.

⁽⁶⁾ Az Európai Bizottság Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatósága.

⁽⁷⁾ Eurofound: „Élet, munka és a Covid19. Első megállapítások – 2020. április”: „A felmérés eredményei azt mutatják, hogy a Covid19-világjárvány gazdasági következményei miatt több háztartás van pénzügyi nyomás alatt, mint a válság kezdete előtt. Az összes válaszadó közel fele (47 %) jelezte, hogy háztartása nehezen jön ki a jövedelméből. [...] A válság alatt munkahelyüket véglegesen elvesztő válaszadók 90 %-a számolt be arról, hogy háztartása pénzügyi helyzete romlott. 44 %-uk nem rendelkezik megtakarítással, 35 %-uk megtakarításai pedig éppen csak arra elegendőek, hogy három hónapig fenntarthatassák jelenlegi életszínvonalukat.”

2.3.3. A kormányok, valamint a munkavállalói és a munkáltatói szervezetek közötti két- és háromoldalú szociális párbeszéd kulcsfontosságú eszköz a fenntartható megoldások kidolgozásához és végrehajtásához, a közösségi szinttől kezdve egészen a globális szintig. Ehhez olyan szervezetekre van szükség, amelyek erős, független és demokratikus szociális partnereként működnek.

2.3.4. Különös figyelmet kell fordítani annak biztosítására, hogy a válság utáni helyreállítás ne legyen kétbességes, amint azt a legutóbbi válság kapcsán láttuk. Minden csoportot támogatni kell, hogy egyforma ütemben tudjanak talpra állni – anélkül, hogy a kiszolgáltatottabb társadalmi csoportoknak türelmesen ki kellene várniuk, hogy a foglalkoztatás és az életszínvonal ugyanolyan javulását tapasztalhassák, mint a népesség többi része. Ez különösen igaz a fiatalokra, a fogyatékossgal élő személyekre, az etnikai kisebbségekhez tartozó személyekre, valamint a migránsokra és a menekültekre.

2.3.5. Különös figyelemben kell részesíteni és külön fellépésekkel kell megcélozni a munkaerőpiacról távol levő, már most is szegénységben élő, valamint a várhatóan kialakuló új szegénységi csoportokat. Ezek a csoportok ki vannak téve a további marginalizálódás veszélyének, amihez számos szociális és egészségügyi probléma is társul.

2.3.6. A civil társadalmi szervezetek maguk is a rendszer részét képező egyenlőtlenségek és gyengeségek áldozatai. A szükségletek kielégítésére irányuló jelenlegi és jövőbeli képességüket veszélyezteti az, hogy az erőforrások gyakran szűkösek és ingadozó mértékben állnak rendelkezésre. Ezt orvosolni kell, éspedig azzal, hogy finanszírozási mechanizmusokat állítunk a civil társadalmi szervezetek rendelkezésére.

3. A Covid19-válságra adott uniós válasz értékelése

3.1. Szükséghelyzeti intézkedések

3.1.1. Jelenleg Európában (és ehhez hasonlóan az egész világon) a koronavírus-világjárvány határozza meg életünk minden vonatkozását, beleértve a gazdasági tevékenységet, szervezeteket és rendszereket is. A gazdaság és a gazdaságpolitikai eszközkészlet teljes mértékben alá van rendelve a válság sikeres megoldásának, és alapvetően hozzájárul annak lezárásához. Ugyanakkor még ebben a kritikus időszakban is garantálni kell:

- hogy a mozgósított pénzügyi forrásokat hatékonyan használják fel, és azok az igényektől függően megfelelő célokat szolgáljanak,
- hogy a járvány által érintett összes támogatható alany (magánszemélyek, cégek és vállalkozások, nonprofit szervezetek, közszolgáltatók stb.) méltányos kártérítést kapjon,
- hogy a gazdaság a világjárvány elmúltával készen álljon az újraindulásra úgy, hogy közben a jelenlegi világjárványból levontuk a sürgősen kezelendő szociális kérdésekkel kapcsolatos tanulságokat.

3.1.2. A piac és a gazdaság nem diagnosztizálható és értékelhető egy ismeretlen egészségügyi problémát, ugyanakkor a gazdasági és pénzügyi költségek és következmények kellő figyelembevétel nélkül a világjárvány jelentette problémát gyakorlatilag lehetetlen volna megoldani.

3.1.3. A tagállamok, valamint a megfelelő uniós intézmények már sürgősségi, megelőző, stabilizációs és kompenzációs intézkedéseket hoztak a válság kezelésére. Ezeket típusuk szerint több kategóriába sorolhatjuk, vannak köztük például monetáris és stabilizáló, fiskális, garancia- és hitelalapú, valamint szabályozási és eljárási intézkedések. Ezek az élet minden területére kiterjednek, bár elsősorban a gazdaságra és az üzleti életre, valamint szociális kérdésekre összpontosítanak (lásd az I. mellékletet).

3.1.4. Az intézkedések átfogó gazdaságpolitikai keveréket alkotnak, amely monetáris politikai választ is magában foglal. Elsősorban a mennyiségi lazítás új hulláma révén fejtik ki hatásukat, amelyet a következők egészítenek ki: új értékpapír-beszerzési rendszer (az EKB felelősségi körébe tartozó pénzügyi piacok likviditásának támogatására), az Európai Stabilitási Mechanizmus (ESM) makrogazdasági stabilizációs eszköze, fiskális intézkedések sorozata a rugalmas költségvetési és állami támogatási szabályok ideiglenes elfogadásától kezdve a világjárvány által sújtott vállalkozások és egyének támogatására irányuló óriási költségvetési injekciókon át a visszafizetési kötelezettségek elhalasztásáig, valamint az uniós költségvetési kiadások nagyszabású átcsoportosításáig. Szintén nagyon fontos a különféle szabályozási és eljárási intézkedéseket tartalmazó csomag.

3.1.5. Az európai társadalom támogatására irányuló intézkedésekhez kapcsolódó pénzügyi források becsült mértéke közel 3 000 milliárd EUR (az EU 2019. évi GDP-jének 16 %-a). Mostanáig ez uniós és leginkább tagállami szinten végrehajtott gazdaságpolitikai intézkedések keveréke volt. A koronavírussal kapcsolatos kezdeti gazdasági reagálási terv szerint csak 165 milliárd EUR kapcsolódott közvetlenül, támogatás és pénzügyi eszköz formájában a közös uniós finanszírozási forrásokhoz. A további uniós kezdeményezésű intézkedések közé tartoznak a likviditás támogatására, a rugalmasabb szabályok vagy a garanciaalapú pénzügyi eszközök bevezetésére irányuló intézkedések; az összes többi közvetlen, fiskális alapú intézkedés a tagállamok által hozott vagy végrehajtott lépésekből állt. Az EU által előkészített lépések aránya ezt követően nőtt.

3.1.6. Az Európai Bizottság legutóbbi, a jövőbeli uniós finanszírozásról szóló csomagja – amely magában foglal egy ideiglenes európai szükséghelyzeti helyreállítási eszközre („NextGenerationEU”) vonatkozó javaslatot és jelentősen kiigazítja az eredeti 2021–2027 közötti uniós többéves pénzügyi keretre (MFF) irányuló javaslatot – tulajdonképpen forradalmat jelent e téren.

3.1.7. Végül a május legvégén bejelentett átfogó csomag jelentős hozzájárulást jelent az Európai Bizottság részéről a jelenlegi helyzet megoldásához. Ez egy erőteljes és megfelelően célzott új eszközhöz kapcsolódik, amely kizárólag a Covid19 miatti korlátozó intézkedések megszüntetésére, valamint az az utáni újraindításra és helyreállításra összpontosít. A valódi igényekre igyekszik összpontosítani a homogén és működőképes egységes piac megőrzése érdekében. A finanszírozási modell igen észszerűnek tűnik, és innovációt és a tagállamokkal való szolidaritást is képvisel. A majdani NextGenerationEU Eszköz működésének ki kell egészítenie az új többéves pénzügyi keretet, amelynek kellőképpen tükröznie kell más, a világválsághoz nem feltétlenül kapcsolódó uniós prioritásokat is (például az uniós zöld megállapodást, az egységes piacnak és az Unió versenyképessége feltételeinek fejlesztését, a szociális jogok európai pillérét, a fenntartható fejlődés alapelveihez való fokozatos igazodást, valamint az EU és tagállamai által aláírt és ratifikált összes nemzetközi szerződést és egyezményt).

3.2. Az intézkedések alkalmasságának, illetve elégségességének (elégtelenségének) elemzése és az azzal kapcsolatos következtetések

3.2.1. Mint korábban említettük, a kérdés annyira átfogó, hogy a megfelelő megoldás csak jól összehangolt szakpolitikai kombinációval és az egyes szereplők hatásköreinek egyértelmű meghatározásával lehetséges, megfelelő célokkal és cselekvési ütemtervvel. Az elfogadott intézkedések között számos új innovatív megközelítést találunk, amelyek a következő időszakban is felhasználhatók.

3.2.2. Ez az első alkalom a legutóbbi válság és annak következményei óta, hogy az újonnan létrehozott ESM-nek lehetősége van stabilizálni az euróövezet makrogazdasági környezetét. A monetáris politikai válasz szintén nagyon hasznosan segítette, hogy a pénzügyi szektor funkcionális és hatékony maradjon, megfelelő likviditással. Szintén nagyon fontosak az állami támogatásokra, valamint a fiskális fegyveremre vonatkozó rugalmasabb szabályokat bevezető intézkedések, amelyek lehetővé teszik a pénzügyi források forgalomban tartását, amikor a csökkent aggregált kereslet kockázata megnő. Alapvető fontosságú, hogy a válság által érintett valamennyi szereplő – magánszemélyek, vállalkozások és nonprofit szervezetek – a lehető leggyorsabban ellentételezést kapjon, a kötelezettségeik elhalasztása és a teljes lezárás során felmerült károk kompenzálása révén.

3.2.3. A sürgősségi intézkedések szintén rendkívül helyénvalók voltak. A valós helyzet megmutatta, hogy végzetes kockázatok időszakában a tagállamok még mindig inkább saját maguk kezelik a válságot; az alapvető orvosi eszközök és felszerelések szállításával kapcsolatban néhány összehangolt intézkedésre nemcsak gyakorlati okokból lett volna szükség, hanem ahhoz is, hogy az uniós egységes piac értékei értelmet nyerjenek. Inspirációként is szolgál az exitstratégiai intézkedések bevezetéséhez és a korlátozások megszüntetéséhez, amelyeket gondosan össze kell hangolni. Ez a vészhelyzet óriási teret nyit a garancia- és hitelalapú eszközök számára is, ezáltal elsősorban az EBB eszközkészletének vezetésével. Ez tükrözi annak szükségességét, hogy több magántőkét vonjanak be a közérdeket érintő elosztási szabályok szerint. Amikor a valódi szükséglet ilyen mértékben meghaladja az államháztartás korlátozott forrásait, ez az egyetlen megoldás, amelyet tovább lehet fejleszteni az „új normális kerékvágást” jelentő időszakban.

3.2.4. A tíz évvel ezelőtti válsághoz hasonlóan a jelenlegi időszak is rámutatott, hogy az uniós költségvetés igencsak korlátozottan képes reagálni a váratlan sokkhatásokra, különösen, ha azok az aktuális pénzügyi keret végén jelentkeznek. Az EU költségvetési rugalmassága többszörösen is felfedi az EU pénzügyi struktúrájának egyik legfontosabb gyengeségét. Ha valóban hatalmas összegű pénzügyi forrást kell mozgósítani, akkor új eszközt kell létrehozni (például a NextGenerationEU-t), máskülönben a tagállamok fellépésére kell támaszkodni. Ez a helyzet egyértelműen jelzi, hogy tovább kell fejleszteni az uniós pénzügyi rendszert, különösen a váratlan sokkhatások kapcsán; a jelenlegi modell nem kínál megfelelő közös uniós pénzügyi alapot az EU és az euróövezet makrogazdasági stabilitásának támogatásához.

3.3. Az uniós intézmények ilyen intézkedések biztosítására vonatkozó hatásköreinek értékelése

3.3.1. A fenti leírás és elemzés alapján nagyra értékeljük az EKB és az eurócsoport releváns és időszerű lépését, mellyel aktiválták az ESM-et. Szintén rendkívül fontos volt az Európai Bizottság válasza, különösen ami a világválság kitörésére és terjedésére való reagálás szempontjából elengedhetetlen áruk és felszerelések szállítási láncát támogató rugalmasabb szabályok és sürgősségi intézkedések elfogadását illeti. Kis idő múltán az Európai Bizottság vezető szerepet vállalt, májusban bevezetve és végrehajtva az átfogó csomagot, mely a kiigazított új többéves pénzügyi keretre vonatkozó javaslatot és a NewGenerationEU Eszközt is tartalmazta. Most fontos a tagállamok támogatása a csomaggal kapcsolatos konszenzus eléréséhez és mihamarabbi gyakorlati végrehajtásához. A legfontosabb tanulság mégis az, hogy az EU egésze továbbra is meglehetősen sebezhető a nagyszabású külső eredetű sokkhatásokkal szemben, és a folyamatos javulás ellenére bizonyos szempontból továbbra sem eléggé képes ezek kezelésére. A legszemléletesebb példa e tekintetben az EU költségvetésének rendkívül korlátozott rugalmassága és felkészültsége.

3.3.2. Emellett az EU intézményei és a tagállamok csak megkésve kezdtek intézkedéseket elfogadni az egységes piac integritásának, homogenitásának és hatékonyságának védelme érdekében, amely az uniós integráció legfontosabb gazdasági eredménye.

3.4. Forgatókönyvek és kihívások a jövőre nézve

3.4.1. A legvalószínűbb forgatókönyv jövőre nézve az, hogy 2020 második negyedévében elérjük a gazdasági ciklus mélypontját, a második félévben pedig a fellendülés fokozatos jelei mutatkoznak. Ha a világválságnak nem lesz második, és ha az exit- és helyreállítási stratégiák megfelelőek és hatékonyak, akkor a növekedés várhatóan 2021-ben folytatódik, és 2022-ben a gazdasági teljesítmény, 2023-ban pedig a beruházási tevékenység szempontjából is eléri a Covid19 előtti szintet. Ez a forgatókönyv reálisnak tekinthető, bár kissé optimista. Mivel azonban továbbra is nagyfokú a bizonytalanság, az EU-nak fel kell készülnie a kevésbé pozitív fejleményekre is, ideértve akár a korlátozó intézkedések újbóli bevezetését, több sürgősségi lépést, a következmények enyhítésére irányuló nagyobb kötelezettségvállalást és a rászoruló vállalkozások és magánszemélyek célzottabb kompenzációját.

3.4.2. A jelenlegi helyzet nemcsak a ciklikus gazdasági fejlődés egyik fázisa, hanem fontos és döntő pillanat is az európai gazdasági és társadalmi rendszerek és szervezetek strukturális átalakítása és reformja szempontjából. A jelenlegi időszak célja nemcsak a gazdaság gyakorlati újraindítása (a ciklus visszaállítása a Covid19 előtti szintre), talán még ennél is fontosabb a jelentős mennyiségi és minőségi változások megtervezése és végrehajtása. A cél a társadalmi-gazdasági-környezeti modell átfogó értékelése, valamint előnyeinek és hátrányainak azonosítása. A radikális újjáépítésnek nemcsak az új vagy kiigazított politikákban, hanem a szubszidiaritás elvének megfelelően minden szereplőt bevonó új kompetenciákban is tükröződnie kell (a tagállamok és az EU intézményei közötti kapcsolatokban, továbbá az uniós intézmények között is). Itt az ideje annak is, hogy felmérjük, hogy jelenlegi társadalmi és gazdasági struktúráink miért tesznek ki ennyire sok embert ilyen sokkhatásoknak. A jelenlegi világválság különösen sebezhetővé tette egyrészt azokat, akik bizonytalan foglalkoztatási státuszuk miatt e szűkös időkből nem részesülhettek szociális védelemben és annak lehetőségében, hogy kényszerszabadságra menjenek, másrészt pedig azokat, akik el voltak szigetelve a közösségüktől és az azokon belül működő támogató hálózatoktól.

3.4.3. A helyreállítási és újjáépítési folyamat fő területei a következők:

- az egységes piacon rejlő lehetőségek teljeskörű kiaknázása, a versenyképesség helyreállítása érdekében kohéziójának, működőképességének és hatékonyságának fenntartására törekedve,
- a társadalmi felzárkózás biztosítása érdekében az egységes piac kiegészítése egy ambiciózus szociális stratégiával, különös tekintettel a szociális jogok európai pillérének teljeskörű végrehajtására,
- a szükséges strukturális változások és a kapcsolódó beruházási tevékenységek folytatása, elsősorban a digitális, intelligens és társadalmi innovációk, valamint a zöld átmenet tekintetében,
- az EU versenyképességének folyamatos javítása,
- a feltételek megteremtése az EU önellátásának és ellenálló képességének erősítéséhez a globális hatások kezelése terén,
- a feltételek megteremtése az EU stratégiai eszközei és iparágai feletti ellenőrzés fenntartásához,

- a munkaerőpiachoz való hozzáférés támogatása mindenki számára annak érdekében, hogy befogadó és reziliens munkaerőbázist lehessen kiépíteni,
- beruházás egyes marginalizált közösségek beilleszkedésébe a teljeskörű társadalmi és gazdasági részvétel biztosítása érdekében,
- az EU szállítási láncainak jelentős javítása kockázatok és vészhelyzetek esetére.

4. A Covid19 utáni válság: a változás lehetősége és szükségessége az Európai Unióban

4.1. A „fekete hattyú”

4.1.1. A Covid19-válságot sok megfigyelő kapcsolja össze a „fekete hattyú” jelenséggel, amelyet Nassim Nicholas Taleb libanoni matematikus határozott meg: „ritka és előre nem látható esemény, mert nem tartozik a normál emberi eshetőségek körébe, és azért annyira zavaró, mert felforgathat életet, megváltoztathatja az elképzeléseket, és örökre megváltoztathatja a jelenség által sújtott közösségeket”⁽⁸⁾. De valóban egy fekete hattyúval állunk szemben a Covid19-vészhelyzet kezelése kapcsán? Valóban olyan váratlan ez az esemény? Vagy egy sor rossz döntéssel legyengítettük az egészségügyi rendszereinket és stratégiai termelési és társadalmi struktúráinkat? A korábbi állapot visszaállítása nem lehet politikai opció a válság következményeinek kezelésére. Európának lehetősége és alkalmja van egy új világ felépítésére, és ebben az EU-nak jelentős szerepet kell játszania.

4.1.2. Ezért a válságból való kilábaláshoz a szakpolitikai válaszok újfajta keverékére és ütemezésére van szükség. Megfelelően kezelve együtt túljuthatunk rajta, életet mentve és megőrizve a társadalmi jólétet, társadalmi-gazdasági modelljeinket a még inkább az emberekre és a természetre összpontosító modellekké alakítva, és megerősítve a fenntartható fejlődésre irányuló globális partnerséget.

4.1.3. Ezért most a mindenki számára alapvető kérdésekre kell összpontosítanunk: a vállalkozások válságból való kilábalásának támogatására, hogy tisztességes munkát tudjanak kínálni, a jó élet- és munkakörülményekre, az egészségügyi ellátáshoz, a tiszta élelemhez, vízhez, levegőhöz és fogyasztási cikkekhez való egyenlő hozzáférésre, a virágzó természeti világra, a következő generáció számára biztonságos éghajlatra, az egyre befogadóbb és mindenki számára hozzáférhető társadalomra, és az erős és működő demokráciákra, amelyek szükség idején továbbra is védenek minket. Ennek elérése érdekében ambiciózusnak kell lennünk, és a megfelelő időben kell meghoznunk a megfelelő döntéseket: az „EU újjáépítési és helyreállítási tervét”.

4.1.4. Az Európai Bizottságnak konkrét lépéseket kell tennie annak megakadályozására, hogy a kormányok olyan „szükséghelyzethez” folyamodjanak, amely aláássa az emberi jogokat és a jogállamiságot. A kormányoknak nem szabad visszaélniük a koronavírus-válsággal és olyan intézkedéseket bevezetniük, amelyek meghaladják a válság kezeléséhez feltétlenül szükséges mértéket. Ide tartoznak például az olyan intézkedések, amelyek sértik a magánélet védelmét, a megfelelő jogalkotási eljárást, az igazságügyi jogköröket és szerepeket, vagy a polgárok és a civil társadalom jogait. A meghozott intézkedéseknek arányosnak kell lenniük és a közbiztonságot kell szolgálniuk. Különösen pedig biztosítani kell a véleménynyilvánítás szabadságát azok számára, akik rámutatnak a jelenlegi helyzet kihívásaira.

4.2. Az EU helyreállítási és újjáépítési tervére vonatkozó iránymutatások

4.2.1. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a koronavírus-válságból való kilábalás csak akkor lesz sikeres, ha azt társadalmunk szerkezetének átalakítása kíséri: a rekonstrukcióra és a helyreállításra egyaránt összpontosítanunk kell. Nem állíthatjuk egyszerűen vissza azt, ami eddig létezett: át kell alakítanunk és javítanunk kell azt. Az EGSZB úgy látja, hogy a szerkezetátalakításnak és a javításnak azon elveken kell alapulnia, amely minden munkájának alapját képezi: a belső piac teljes működőképességének biztosításán, az emberi és a szociális jogok, a demokratikus értékek és a jogállamiság védelmén, a fenntartható fejlődési célok elérésén, a körforgásos gazdaság létrehozásán és az Unió éghajlatsemlegességének legkésőbb 2050-ig való elérésén. Gondoskodnunk kell a jó kormányzásról és a demokratikus elszámoltathatóságról is.

4.2.2. Bármennyire megfelelőek és kiterjedtek is lesznek a meghozott intézkedések, csak akkor lesznek hatékonyak és csak akkor számíthatnak támogatásra, ha elérik a helyi szintet és azokat az embereket, akiknek szánták őket. Ezért elengedhetetlen, hogy mind az uniós intézmények, mind a tagállamok határozottan törekedjenek a hatékony végrehajtás biztosítására.

⁽⁸⁾ Nassim Nicholas Taleb (2007), *A fekete hattyú, avagy a legváratlanabb hatás*.

4.2.3. Alapvetően fontos, hogy tanuljunk egy olyan társadalmi hibából, amely a pandémia idején bekövetkezett aránytalanul sok haláleset hátterében áll. Itt a fogyatékkal élő személyek és az idősek bentlakásos intézményeire gondolunk. Ezek a válság alatt a fertőzés és a halálesetek melegágyává váltak. Rá kell ébrednünk, hogy soha nem lehet uniós pénzt olyan intézményekbe fektetni, amelyek amellelt, hogy megfosztják az embereket attól a joguktól, hogy szabadon döntsenek arról, hogy hogyan élnek, még strukturálisan alkalmatlanok is arra, hogy vis major esetén megvédjék őket.

4.2.4. A koronavírus-válság sajnos egyértelművé tette azt is, hogy elengedhetetlen az EU-n belüli intenzív pedagógiai munka fokozása a polgárok emberi jogi kultúrája és a demokratikus együttélés terén, az EUMSZ 2. cikkében foglalt elvek és értékek alapján. Ismételten hangsúlyozzuk az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság alapvető értékei iránti mély és folyamatos elkötelezettségünket, amint azt az EU-t létrehozó szerződések is kifejezik.

4.2.5. A válság kezelésében a kulcsszó a szolidaritás. Szolidaritás a kórházi ápolókkal és az időotthonok gondozóival. Szolidaritás a fizetés nélkül maradt munkavállalókkal, és a munkaadókkal, akik vállalkozásuk megmentése érdekében szintén lemondanak a bérükről és a bónuszokról. Szolidaritás a kormányok részéről nemcsak a gazdasági, hanem a kulturális szereplőkkel és egyéb társadalmi csoportokkal is, amelyek támogatások nélkül nem képesek megélni. És mindenekelőtt: szolidaritás az országok között, különösen az EU-n belül, mivel az EU országai gazdasági szempontból annyira szorosan kapcsolódnak egymáshoz, hogy csak a válság hatásainak együttes és támogató megközelítése lesz hatékony.

4.2.6. Egy rendkívül nagyszabású zöld beruházási terv biztosítja a szükséges gazdasági ösztönzést és megteremti a későbbi sokkhatásokkal szembeni ellenálló képességet. Egy ilyen ambiciózus és paradigmaváltó megbízatás csak bizonyos különleges feltételek mellett teljesíthető, amelyeket kifejezetten el kell fogadni. Ezért az EU koronavírus-válsággal kapcsolatos helyreállítási tervében szereplő gazdasági és környezeti törekvéseket egyszerre kell megvalósítani, minden szempontból előnyös helyzetet eredményezve. Ehhez szigorúan kell kiválasztani a beruházási programokat, olyan ágazatokat célozva, amelyek nagy potenciállal bírnak a gazdasági ösztönzés, a munkahelyteremtés és a környezeti átalakulás („zöld ösztönző”) szempontjából.

4.2.7. E célból az európai zöld ösztönzöt két átfogó cél elérésére kell kialakítani. Először is serkentse a gazdaságot és teremtsen új munkahelyeket, de a veszélyeztetetteket is védje, másodsor pedig támogassa a tiszta és ellenállóképes európai gazdaság kialakítását. Frans Timmermans alelnök a Twitteren így fogalmazott: „Az általunk javasolt helyreállítás olyan társadalmat hoz létre, amelyre a jelen és a jövő nemzedékeinek szükségük van: tiszta, virágzó és ellenálló lesz. Olyan, ahol senki sincs lemaradva.”

4.2.8. A kölcsönösséget előírásá kell tenni. Ha az állami forrásokat arra használják, hogy jövőképet kínáljanak a magánszektornak, akkor a társadalom számára történő értékteremtés jogos elvárás a társadalom részéről. Itt az adófizetési megállapodásokra, a jó szociális munkáltatókra, az osztalékok és a bónuszok visszatartására, a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése érdekében tett erőfeszítéseket illető kötelezettségre és a környezetvédelmi törvények betartására, illetve a vállalati mobilitási politikák fenntarthatóbbá tételére gondolunk.

4.2.9. A jelenlegi gazdasági modell mindent a GDP-hez (mint egy totemhez) viszonyít, ez azonban mérőszámként soha nem volt képes megmutatni azt, ami az embereknek igazán számít. Az EU gazdasági és társadalmi fejlődésének egy új modell mentén történő újragondolása az EGSZB véleménye szerint azt jelenti, hogy ezt a fő gazdasági mutatót össze kell vonni egy másik, ugyanilyen fontos mutatóval: a közösség jóllétével.

4.2.10. Az EGSZB úgy véli, hogy az újjáépítési és helyreállítási terv középpontjában az embereknek és bolygónk jövőjének kell állnia. E tekintetben döntő fontosságú a lehető legnagyobb nettó foglalkoztatás fenntartása rövid távon. De a láthatáron lévő pontról sem feledkezhetünk meg: ez az időtálló gazdaság, amely megfelel a társadalom igényeinek, nem járul hozzá az éghajlatváltozáshoz, intelligensen használja az erőforrásokat, és egészséges életkörülményekkel és jó foglalkoztatottsággal tölti meg az európai keresőképességet. A fenntartható jövő érdekében ezt kell megcéloznunk. Az időtálló gazdaság alapja továbbá az, hogy a munkavállalók minden típusa számára a lehető leghozzáférhetőbb legyen, és hogy mindenki hozzá tudjon járulni közösségének és társadalmának egészének jólétéhez. Tanulnunk kell abból az új keletű rugalmasságból, amelyet a munkáltatók a válság során alkalmaztak a munkaerőpiacról leginkább kiszorultak (fogyatékkal élő, tartósan munkanélküliek, idősebb munkavállalók) szükségleteinek kielégítése érdekében. Ennek segítségével megkönnyíthetjük részvételüket egy új, környezetbarátabb gazdaságban. Törekedjünk erre: a fenntartható jövőre!

4.2.11. Az EU-nak és tagállamainak biztosítaniuk kell, hogy az új, tiszta gazdasággal foglalkozó vállalatok, nevezetesen az induló vállalkozások és a kkv-k hozzáférjenek a jövőbeli megoldások fejlesztéséhez szükséges tőkéhez.

4.2.12. A szociális partnereket be kell vonni olyan támogatási intézkedések kidolgozásába és megerősítésébe, amelyek számos ágazatban ellensúlyozzák a gazdasági tevékenység hiányát, és a munkavállalók és a kisvállalkozások valamennyi típusának védelmét szolgálják. Megfelelő és fenntartható munkanélküli ellátásokra és egyéb támogatási formákra van szükség, beleértve a nettó helyettesítési rátára, a munkanélküli ellátásra való jogosultság időtartamára és feltételeire vonatkozó európai minimumszabályokat. Azokban az ágazatokban, ahol ez megvalósítható, a szociális partnerekkel konzultálva be lehet vezetni csökkentett munkaidős foglalkoztatási rendszereket. Egyes tagállamokban a karanténba helyezett munkavállalók betegségi ellátást kaphatnak. A távmunka-lehetőségek egyszerűsítése a szociális partnerekkel konzultálva szintén módot ad a vállalatok, a munkavállalók és az önálló vállalkozók helyzetének megkönnyítésére. Ezenkívül a kormányok pénzügyi és technikai támogatást nyújthatnak a kkv-knak a távmunka-kapacitások gyors fejlesztésének elősegítése érdekében.

4.2.13. A gazdaság és a társadalom reformjának folyamata az összes polgár – szociális partnereken és a civil szervezeteken keresztül – részvétele útján valósulhat meg. A tagállamoknak és az EU-nak ezért gondoskodniuk kell arról, hogy ebből a komplex folyamatból senki ne maradjon ki, különösen a legbizonytalanabb helyzetben lévő munkavállalók, a nyugdíjazás előtt állók, a fogyatékkal élők, az alacsony pozícióban dolgozó nők és a fiatalok, különösen a látható kisebbségek tagjai és a migráns háttérrel rendelkezők, de legfőképpen azok, akik e csoportok közül többhöz is tartoznak.

5. A helyreállítási terv

Az EGSZB szorgalmazza a **zöld helyreállítást, valamint az erőteljes társadalmi és gazdasági helyreállítást**, hozzátéve, hogy ilyen ambíciózus és mindent átalakító menetrend csak akkor valósulhat meg, ha az hat elven: a szolidaritás, a versenyképesség, a fenntarthatóság, a foglalkoztatás megőrzése, a jövedelem megőrzése és a részvétel elvén alapul. Minél erőteljesebbek a helyreállítási intézkedések, és minél jobban igazodnak a tagállamok és lakosságuk helyzetéhez, annál hitelesebb lesz Európa és annál jobban képes lesz felülemelkedni az eddig nem látott kihívásokon, amelyekkel ebben a válságban szembenézünk.

5.1. Az egységes piac

5.1.1. Az európai projekt középpontjában az egységes piaci stratégia áll, amely lehetővé teszi az emberek, a szolgáltatások, az áruk és a tőke szabadabb mozgását, lehetőségeket kínálva az európai vállalkozások, fogyasztók és munkavállalók számára. Intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy az akadályokat felszámolva teljes mértékben ki lehessen aknázni az ebben rejlő lehetőségeket. Ezenkívül a válságot követően és a változó környezet egyéb aspektusait, például a digitalizációt szem előtt tartva az egységes piacnak teljes mértékben alkalmazkodnia kell az új ötletekhez és üzleti modellekhez. A cél ezért az egységes piac – mint a fellendülés egyik eszköze – helyreállítása, újjáélesztése és megújítása. A rövid távú intézkedések között azonnal meg kell nyitni a határokat. Emellett az alábbi két ágon kell további rövid távú intézkedéseket hozni:

A feszültségek kezelése. Ezen a téren komoly aggodalmat okoznak a most kialakuló „egyenetlen” versenyfeltételek. A tagállamok ösztönzőcsomagjai rendkívül változatosak, és (azzal a jó szándékkal, hogy csillapítsák a keresleti sokk egy részét) egyenlőtlen versenyfeltételeket eredményeztek a tagállamok között. Ezenkívül az állami támogatásokat ágazati szempontból is meg kell vizsgálni, és elemezni kell, hogy ezek a tevékenységek rövid és hosszú távon mennyire torzítják a versenyt és az egyenlő versenyfeltételeket.

A gazdaság és a termelékenység beindítása. A reálgazdaságban termelékenységre van szükségünk (ez munkahelyeket, vásárlóerőt, alaptermékeket és szolgáltatásokat jelent). Ennek a termelékenységnek különböző formái lehetnek, és a termelékenység többféle üzleti modellel biztosítható, de ezen a téren intézkedéseket kell hoznunk, ha el akarjuk kerülni az egyenlőtlen versenyfeltételek további növekedését. A beindítás támogatási csomagot és kedvező környezetet jelent a kkv-k és az ipar számára. Mint tudjuk, a kkv-k az európai gazdaság gerincét képezik, és speciális támogatásra van szükségük, de további terhek vagy bürokrácia nélkül. A kkv-k csak akkor állhatnak helyre, ha uniós és nemzeti pénzügyi támogatásokat bocsátanak rendelkezésükre. Ennek kapcsán kulcsfontosságúak lesznek a támogatások, kölcsönök, a likviditás biztosítása, az adókedvezmények, a személyzet megtartásának és alkalmazásának kedvező feltételei, a csődszabályok felülvizsgálata és az egyéb jellegű segítségnyújtás. A csődjogi szabályozással kapcsolatban az EU-nak jogalkotási intézkedéseket kell tennie annak érdekében, hogy a Covid19 miatt csődbe ment kisvállalkozások képesek legyenek gyorsan újraindulni. E fellépések időtartamát korlátozni kell.

5.2. Iparstratégia

5.2.1. Jól összehangolt európai iparpolitika, amely figyelembe veszi a Covid19-válság okozta jelenlegi kihívásokat és a Covid19-világjárvány utáni helyzetet, valamint a digitalizáció és a fenntarthatóság szempontjait. Ezt támogatni kell a fenntartható gazdasági és vállalati struktúrákba történő jelentős beruházásokkal, valamint a szokásos, határozatlan idejű

szerződésekre épülő, színvonalas munkahelyek létrehozásával. A kis- és középvállalkozások innovációs potenciáljának kiaknázása, valamint az inkluzív körforgásos és klímasemleges gazdaság felé való elmozdulás biztosíthatja mind a hosszú távú erőforrás-biztonságot, mind a jövőbeli kihívások szempontjából fontos rövid távú ellátást.

5.2.2. Meg kell határozni és támogatni kell a kulcsfontosságú iparágakat és ágazatokat – az emberi erőforrásoktól a kutatásig –, olyan európai iparpolitikát kialakítva, amely védi ezeket a stratégiai ágazatokat a piactól, és biztosítja a kulcsfontosságú elemek – például légzőkészülékek, maszkok és a pandémiás helyzetben szükséges egyéb termékek – ellátásának biztonságát. Ez azt jelenti, hogy támogatni kell azokat a vállalatokat, amelyek termelési kapacitásokat helyeznek át Európába, lehetővé téve, hogy az EU visszanyerje a termelés feletti irányítást, és autonómiát élvezzen a világpiacon, mindenkor az méltányos környezetvédelmi átállással összhangban. Ezeknek a vállalatoknak és cégeknek fenntarthatónak kell lenniük, a munkavállalók erőteljes bevonásával kell működniük, és részt kell venniük a helyreállítási és újjáépítési tervek keretét képező zöld megállapodásban.

5.2.3. A vállalkozás mint szolgáltatás elképzelése azt jelenti, hogy azokat a vállalkozásokat kell segíteni, amelyek a leginkább hozzájárulnak a közös jóléthez – például az egészségügyhez, a szociális ellátáshoz, az oktatáshoz, a felújításhoz, a kultúrához, a kézművességhez és a kreativitáshoz –, és amelyek élvezik a tisztességes, versenyképes és fenntartható üzleti környezet előnyeit és hozzájárulnak ahhoz. A társadalmi és ökológiai fontosság természetesen együtt jár, de az (öko) szisztémánk leromlására adott válaszként a környezeti követelményeknek minden eddiginél jobban át kell hatniuk valamennyi intézkedésünket és politikánkat. Ennek fényében például a szennyező ágazatokban működő vállalkozásoknak nyújtott pénzügyi támogatást a társadalmi és környezeti szempontból pozitív termelési mód felé történő valódi elmozduláshoz kell kötni.

5.2.4. Európának olyan tevékenységeket kell finanszíroznia, amelyek megfelelnek két kritériumnak: visszatelepítik a stratégiai termelést, hogy Európa függetlenné váljon – különös tekintettel az egészségvédelemre és az egészségügyi reagálásra –, és színvonalas munkahelyek jöjjenek létre, illetve a társadalmilag felelős és környezetbarát, fenntartható beruházásokra helyezik a hangsúlyt. A kis- és középvállalkozások (kkv-k), csakúgy, mint a nagyvállalatok és a szociális vállalkozások, döntő szerepet játszanak az európai termelési rendszer átalakításában.

5.3. A zöld megállapodás

5.3.1. Ami a fenntarthatóbb és ellenállóbb európai gazdaságra való áttérés előmozdítását illeti, a zöld ösztönzőnek biztosítania kell az inkluzív helyreállítást, ami egyetlen európaikat sem hagy cserben.

5.3.2. A „ne okozz kárt!” elvvel összhangban a rövid távú gazdasági ösztönzéshez kapcsolódóan végrehajtott beruházásoknak vagy nem szabad lassítaniuk, vagy kifejezetten fel kell gyorsítaniuk az európai gazdaságnak a nulla szennyezés, a biológiai sokféleség helyreállítása és a klímasemlegesség 2050-ig történő megvalósítása irányába történő strukturális átalakítását. E célból a zöld ösztönzőnek különösen azokat az intézkedéseket kell támogatnia, amelyek az erőforrás-hatékonyság növekedését, természeti tőkénk tiszteletben tartását és az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának a klímasemlegességgel összhangban történő közép- és hosszú távú csökkentését pozitívan befolyásolják.

5.3.3. Alapvetően fontos, hogy a zöld ösztönzők célzottak legyenek, azon ágazatok számára nyújtva gazdasági támogatást és ösztönzést, amelyek maximális pozitív hatást gyakorolnak az aggregált keresletre. A maximális gazdasági eredmény elérése érdekében a zöld ösztönzőnek olyan ágazatokat kell céloznia, amelyekben jelentős lehetőségek rejlenek a munkahelyteremtésre, amennyiben a megfelelő képzettségű emberek rendelkezésre állnak. Figyelembe kell venni a koronavírus-válság aszimmetrikus hatását is, amely aránytalanul nagy mértékben érinti az EU déli tagállamainak gazdaságait.

5.3.4. Az európai zöld megállapodással az Európai Unió megkezdte a fenntartható gazdaságra való átállást. Ezért észszerű a gazdasági támogatási intézkedéseket ennek az átállásnak a további ösztönzésével kombinálni. A közpénzeket pozitív társadalmi és környezeti hatásokat teremtvé kell felhasználni. A foglalkoztatás szempontjából ez nem feltétlenül azt jelenti, hogy ugyanazokat a munkahelyeket vagy ugyanazon gazdasági tevékenységeket kell megőrizni vagy megmenteni. Ha egy vállalatnak vagy ágazatnak nincsenek reális kilátásai a fenntartható gazdaságban, akkor a támogatási csomag az ágazaton belüli vagy ágazatok közötti váltásra használható fel megfelelően.

5.3.5. A zöld megállapodás olyan, ellenállóképes jövőbeli üzleti erőket igényel, amelyek elkötelezettek a siker iránt. A határokon átnyúlóan működő európai vállalatok releváns és fontos szociális szereplők. Üzleti tevékenységük során a „méltányos átállás” politikai koncepciójának kell vezérelnie őket. A „fenntartható vállalat”, amelyben erős a „munkavállalók hangja”, olyan kulcsfontosságú politikai szereplő, amelyben garantáltak a kötelező tájékoztatáshoz és konzultációhoz való jogok és az igazgatótanácsi szintű részvétel, és amely integrálja a makrogazdasági politikát a kollektív szerződésekkel. Ha lehetővé tesszük a munkavállalók, a szakszervezetek és az üzemi tanácsok számára, hogy aktívan részt vegyenek a vállalati politikára vonatkozó tervek végrehajtásában, amelyeket a „fenntartható vállalkozás a méltányos átállásért” elgondolás kell hogy vezéreljen, az lehetőségeket kínál az egészséges környezetben, jó életminőséget biztosító régiókban, méltányos munkakörülmények mellett betölthető tisztességes munkahelyekre.

5.3.6. Szakaszos támogatási csomagokat kell létrehozni, mert senki sem tudja megjósolni, hogyan alakul a gazdaság a koronavírus-válság után. Ezért támogatjuk a támogató intézkedések szakaszos végrehajtását, hogy az adott ágazatban történt előrelépések és az ágazat – részben a pozitív éghajlati és természeti hatások mértéke alapján történő – értékelése alapján kiigazításokat lehessen tenni.

5.3.7. A zöld megállapodásnak meg kell őriznie a minőségen és a fenntarthatóságon alapuló európai mezőgazdasági modellt. A helyreállítási tervnek elő kell mozdítania a következőket:

- fenntarthatóbb élelmiszerrendszerek, mind a termelés, mind a fogyasztás szintjén, összhangban az Európai Bizottságnak a fenntartható élelmiszerekre vonatkozó „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiával kapcsolatos szándékával,
- az EU élelmiszer-önrendelkezése az európai mezőgazdaság különféle formái közötti szolidaritás és a gazdasági, társadalmi és környezeti szempontok integrációjának szellemében,
- az új uniós biodiverzitási stratégiából származó ambiciózus javaslat: a biodiverzitási stratégiának az összes újjáépítési erőfeszítés kulcsfontosságú elemének kell lennie. Egy ambiciózus stratégia erős és koherens üzenet lenne a környezetvédelmi, éghajlati, közegészségügyi és társadalmi fellépés szempontjából. Előnyei lennének mind a KAP, mind az európai élelmiszerrendszer számára, és így még fenntarthatóbbá tehetné azokat.

5.4. A beruházási prioritások

5.4.1. A „jólléti” gazdaság megvalósításához elengedhetetlen, hogy beruházzunk a hozzáférhető közösségi terekbe, az egészségügyi ellátásba, az inkluzív oktatásba, a szociális szolgáltatásokba, a zéró szén-dioxid-kibocsátású lakhatásba és infrastruktúrába, valamint a biológiai sokféleség védelmébe és helyreállításába, decentralizálva az energiatermelést. Az egyik ilyen terület, amelyet prioritásként kell kezelni, az épületek energetikai felújítása. Ennek a felújítási hullámnak lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy időtállóvá tegyük az épületállományt azáltal, hogy akadálymentesebbé tesszük az idősödő népesség és mind több fogyatékossgal élő személy számára.

5.4.2. Az építőipar fontos: több millió ház energiahatékony felújítása és fenntarthatóvá tétele érdekében ez az ágazat újraindulna, és egy lépéssel közelebb vinne minket a klímasemlegesség eléréséhez. Az építés munkaigényes, és az épületek energiafogyasztása (világítás, fűtés) a szén-dioxid-kibocsátás egyharmadát teszi ki Európában. Ez hatalmas munka, mivel a lakó- és kereskedelmi épületek 75 %-át azelőtt építették, mielőtt az energiafogyasztásra vonatkozó uniós szabályok hatályba léptek volna. Az energiaszegénységtől sújtott emberek otthonának felújítása az EU közegészségügyi kiadásainak jelentős csökkenéséhez vezetne, mivel korábbi tanulmányok arra utaltak, hogy a modern egészségügyi rendszerben az energia-szegénység átlagos költsége valószínűleg háromszor magasabb, mint a lakásállomány korszerűsítését szolgáló intézkedések költségei⁽⁹⁾.

5.4.3. Tekintettel a lakóépületek, az építészeti és az infrastrukturális örökség elöregedésére, az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy megfelelő mennyiségű beruházást kell indítani a lakóépületek, a művészi örökség (nagyvárosi területeken, városokban, falvakban) és a közlekedési infrastruktúra eszközeinek (kikötők, hidak, autópályák stb.) biztonságossá tétele (földrengésveszélyes területeken) és átalakítása érdekében.

5.4.4. A megújuló és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrások használatának bővítéséhez nemcsak a megfelelő létesítmények megépítésére van szükség, hanem a teljes európai villamosenergia-hálózat és a tárolási lehetőségek korszerűsítésére is.

5.4.5. A helyreállítási terv lehetőséget nyújt a nagyon is szükséges tömegközlekedésbe történő beruházásokra és egy valódi modális váltásra, csökkentve ezzel a légszennyezést és hozzájárulva az éghajlatvédelmi lépésekhez. Ez a következőket jelenti: több villamos, gyakrabban közlekedő, nulla kibocsátású autóbuszok és valódi intermodalitás a városokban; uniós cselekvési terv és nagyszabású pénzügyi támogatás a vasutak korszerűsítésére, bővítésére és karbantartására; illetve beruházások a vonatokba, az éjszakai vonatjáratokba, a határokon átnyúló vasúti összeköttetésekbe és a vasúti közlekedéshez kapcsolódó egyéb innovációkba. Uniós szintű koordináció szükséges annak érdekében, hogy a rövid távú repülőjáratokat fenntartható alternatívák helyettesítsék. Ha próbáljuk a forgalmat közútjainkról más közlekedési módokra áttéríteni, az azt jelenti, hogy több rakományt kell vasúton, belvízi úton és tengeren mozognia (pl. fenntartható rövid távú tengeri szállítás).

5.4.6. Az alapok felépítése egy olyan kibocsátásmentes európai mobilitási ágazat számára, amely képes kielégíteni a belső égésű motorok alternatívái és a megfelelő töltési infrastruktúra iránti növekvő keresletet mind az személygépkocsik, mind pedig a kisteherautók, buszok és teherautók vonatkozásában, ugyanakkor növeli a vasúti ágazat számára nyújtott

⁽⁹⁾ Host S., Grange D., Mettetal L, Dubois U. (2014): *Précarité énergétique et santé: état des connaissances et situation en Île-de-France*, Île-de-France Régió Regionális Egészségügyi Megfigyelőközpontja, Párizs, 14. o.

kínálatot is. Ez magában foglalja az elektromos töltőállomások kiterjedt hálózatát egész Európában, valamint a fenntartható és hatékonyabb akkumulátorok fejlesztését. Ezt átképzési programok kísérik, amelyek új karrierlehetőségeket kínálnak a fosszilis tüzelőanyagokon alapuló közlekedési ágazatból kilépő munkavállalók számára.

5.4.7. Mint több városban már láttuk, a kijárási korlátozások időszaka kihívásokat állít a városi tér és a mobilitás hagyományos használata elé, és kísérletezésre ösztönöz. A helyreállítás időszaka további előnyöket nyújthat a kerékpározás fejlesztése szempontjából, mivel támogathatja a fizikai távolságtartást, csökkentheti a tömeget a tömegközlekedésben, több helyet biztosíthat, és könnyebben megközelíthetővé teheti a helyi üzleteket. A kerékpáros infrastruktúra fejlesztésére irányuló beruházások gyorsan hatást gyakorolhatnak a városokban és a városok között, és ösztönözhetik a kerékpáros ökoszisztéma fejlődését.

5.4.8. A gazdaság körforgásos gazdasággá történő átalakítása elengedhetetlen a zöld megállapodás sikeréhez. Ez az oka annak, hogy például az acél- és a cementipart (nagy energiafogyasztók) és a vegyipart másképpen kell megszervezni.

5.4.9. A helyreállítási csomag, melynek központi eleme a körforgásos gazdaságra való áttérés, jelentősen felgyorsíthatja a szükséges infrastrukturális fejlesztéseket, és elősegítheti az alternatív anyagok és az új technológiák innovációját. Először is a pazarlás elkerülése érdekében az EU-nak támogatnia kell a javítás és az újrafelhasználás terén működő induló vállalkozások és szociális vállalkozások létrehozására irányuló kezdeményezéseket, valamint támogatnia kell a megfelelő (át)képzést azok számára, akik a gazdasági visszaesés során elvesztették a munkahelyüket. Ezt elsősorban a „méltányos áttámasztási területekre” lehetne összpontosítani, lehetővé téve a bányászati régiókból „hulladékbányászati” (vagyis másodnyersanyag-visszanyerési) régiókká történő átalakulást.

5.4.10. Másodszor: a települési hulladék elkülönített gyűjtése kulcsfontosságú feltétel ahhoz, hogy az újrafeldolgozás révén a hulladékból valóban értéket lehessen kinyerni. Az EU-nak ezért támogatnia kell a helyi önkormányzatokat abban, hogy az elkövetkező öt év alatt behozzák a települési hulladék gyűjtéséhez, szétválogatásához és újrahasznosításához szükséges infrastrukturális beruházások terén meglévő lemaradásait.

5.4.11. A koronavírus-válság azt mutatja, hogy a digitális forradalom fontos szerepet játszik társadalmaink válságállóságának fokozásában. Kiemelkedő fontosságú az alapvető szolgáltatások digitalizálásába történő beruházás, valamint a kormányok, a jogalkotók és az állami intézmények azon képességének javítása, hogy válság idején is képesen legyenek szolgáltatásaik nyújtására. Ugyanakkor látnunk kell, hogy a digitális technológia eszköz, nem pedig önmagában vett cél. A közzsféra irányítása alá kell vonnunk és magas fenntarthatósági normák irányába kell terelnünk a digitális technológiákat övező keretet, ideértve azt is, hogy erős demokratikus és technológiai biztosítékokat vezetünk be, olyan költség- és tudástámogató intézkedésekkel kísérve, hogy az előnyökből senki ne maradjon ki. Az uniós akadálymentesítési intézkedéscsomaggal összhangban ez szükségessé teszi annak biztosítását, hogy a digitális forradalom garantálja az akadálymentességet az EU több mint 100 millió fogyatékossgal élő polgára számára.

5.4.12. „A termelőtől a fogyasztóig” stratégiának világos irányt kell adnia az EU élelmiszerrendszerének a jelenlegi egészségügyi válság után, és ösztönöznie kell a fenntarthatóbb, rugalmasabb és méltányosabb élelmiszer-ellátási láncok kiépítését célzó intézkedéseket. Rövid távú intézkedésekre van szükség a szezonális munkaerőhiány kezelése és az ellátási láncok zavarainak megelőzése érdekében. Hosszabb távon „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiának és a közös agrárpolitikának fokoznia kell élelmiszerrendszerünk ellenálló képességét és fenntarthatóságát azáltal, hogy a gazdálkodási modelleket diverzifikáltabb formában építi újjá, ösztönzi a helyi élelmiszer-elosztó központok létrejöttét és a rövidebb ellátási láncokat, továbbá javítja a mezőgazdasági kistermelők, az alacsony környezeti hatású halászattal foglalkozók és az akvakultúra-termelők piaca jutási lehetőségeit.

5.4.13. Be kell fektetni olyan ágazatok dolgozóinak átképzési programjaiba, amelyek valószínűleg nem lesznek időállóak (például azért, mert erősen támaszkodnak a fosszilis üzemanyagokra). Ez azt jelenti, hogy lehetőségeket kell keresniük a fosszilis tüzelőanyagok felhasználásának csökkentésére és környezetbarátabb megoldások alkalmazására. Támogatjuk az olyan, célzott befektetési politikát, amely minél zökkenőmentesebben áttelepíti az elvesztett munkahelyeket azon ágazatokba, ahol munkaerőhiány van, vagyis például a szociális és a zöld ágazatba.

5.4.14. A tagállamoknak többet kell befektetniük a közszolgáltatásokba, mivel – ahogy a válság is megmutatta – a közszolgáltatások döntő szerepet játszanak az emberek életének megmentésében és a világjárvány leküzdésében. Ezért az európai vezetőknek fontolóra kell venniük az úgynevezett arany szabályt, amikor az EU fiskális szabályait alkalmazzák, mentesítve az állami beruházásokat a hiányszámítás alól, és figyelembe véve a fennálló adósságszint fenntarthatóságát. Az EU-nak mélyrehatóan értékelnie kell a stratégiai fontosságú közszolgáltatások versenyszabályokon alapuló liberalizációjának kérdését. Javítani kell a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést is.

5.5. A szociális intézkedések

5.5.1. A szociális jogok európai pillérének európai szinten, illetve valamennyi tagállamban történő végrehajtása fontos lépés a társadalmi konvergencia folyamatának proaktív elindításához. A szociális jogok európai pillére eszköz egy új és továbbfejlesztett szociális eredménytábla létrehozásához.

5.5.2. A munkahelyeket az uniós stratégia középpontjába kell állítanunk, növelve a know-how jelentőségét és folyamatos alkalmazását az oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás teljes rendszerében, ami lehetővé teszi az európai munkaerő számára, hogy alkalmazkodjon a termelési rendszernek a digitális és zöld átállás nyomán bekövetkező változásaihoz.

5.5.3. A munkavégzés kereteinek átalakítása döntő jelentőségű a Covid19-válság helyreállítási szakaszában. A termelékenység növelésére való törekvés a magán- és közegészségügy, illetve a gondozás területén egyaránt aláta a szolgáltatás minőségét és megnehezítette a munkatapasztalatok alkalmazását, ami az egészségügyi válság során a legtöbb uniós országban drámai következményekhez vezetett. A szolgáltatásalapú tevékenységek felé történő elmozdulás nagyobb munkaerő-igényű gazdasághoz vezetne, ellensúlyozva az ezekben az ágazatokban meglévő munkahelyek bizonytalan jellegét, támogatva a nagyobb arányú foglalkoztatást és munkahelyeket hozva vissza a reálgazdaságba. Létfonosságúak tehát azok a szakpolitikai intézkedések, amelyek támogatják a jó minőségű szolgáltatásokat nyújtó, nagy munkaerő-igényű ágazatokban folytatott színvonalas munkát.

5.5.4. Az EGSZB üdvözi az Európai Bizottság 2020-as aktualizált munkaprogramját⁽¹⁰⁾, amely kompromisszumként szolgál a társadalmi dimenzió megőrzéséhez a helyreállítási stratégiában. Számos jogalkotási és nem jogalkotási kezdeményezés létezik, amelyeket nem lehet késleltetni vagy elhalasztani, mivel ezek a szociális menetrend pilléreit képezik. Ilyen például a korábban elfogadott irányelvek (a munka és a magánélet közötti egyensúlyról szóló irányelv, a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv, az átlátható és kiszámítható munkafeltételekről szóló irányelv) átültetése a már elfogadott ütemezés szerint. Az Európai Bizottság emellett megerősítette az összes olyan kezdeményezést, amelyek elősegítik a méltányos és társadalmilag fenntartható helyreállítást, ideértve a bérek átláthatóságára, a minimálbérekre, a méltányos adóztatásra, az ifjúsági foglalkoztatásra, az európai munkanélküliségi viszontbiztosítási rendszerre, a készségek menetrendjére és a digitális oktatásra, a platformalapú munkavégzésre, valamint az uniós gazdasági kormányzásra vonatkozó kezdeményezéseket. A munkaprogramból hiányzik a munkahelyi egészségvédelem és biztonság hatékony munkahelyi megelőző intézkedések révén naprakésszé tétele.

5.5.5. Egy erőteljes társadalmi fellendülés a szakszervezetekhez való jobb hozzáférést és hatékonyabb védelmet is jelent. Támogatnunk kell a kollektív tárgyalásokat és a munkahelyi demokráciát. Az EU-nak és a tagállamoknak támogatniuk kell a szociális partnereket abban, hogy jelentősen növeljék a kollektív tárgyalások elterjedtségét.

5.5.6. Foglalkozni kell a nemek szerepével. A jelenlegi Covid19-világjárvány által okozott gazdasági visszaesésnek jelentős hatása van a nemek közötti egyenlőségre, mind a visszaesés, mind az ez után várható helyreállítás során. A „szokásos” recessziókhöz képest, amelyek súlyosabban érintik a férfiak foglalkoztatását, mint a nőké, a foglalkoztatásnak a közösségi távolságtartási intézkedésekkel összefüggő visszaesése azokra az ágazatokra gyakorol jelentős hatást, ahol magas a női munkaerő aránya. Ezenfelül az iskolák és a napközi otthonok bezárása jelentősen megnövelte a gyermekgondozási feladatokat, ami különösen a dolgozó anyákra van jelentős hatással. A válságnak a dolgozó anyákra gyakorolt hatásai valószínűleg tartósak lesznek, tekintettel a tapasztalataink munkaerő-piaci értékére.

5.6. Egészségügyi rendszerek

5.6.1. A koronavírus-válság egyik legfontosabb tanulsága az, hogy szinte minden európai ország egészségügyi rendszerét meg kell erősíteni, mindenekelőtt a megelőzésre összpontosítva. A koronavírus hatása Európa-szerte óriási nyomás alá helyezi az egészségügyi rendszereket. Egyes országokat jobban sújt, mint másokat, mivel azok eltérnek a személyzettel (orvosokkal és ápolókkal), magasan képzett szakemberekkel, orvostechnikai eszközökkel való ellátottság és a kórházi kapacitás tekintetében. Noha az egészségügyi ellátás feladata nemzeti hatáskör, a vírus terjedését nem korlátozzák országhatárok. Egész Európát érinti, határainkon belül és azon kívül, egészségügyi, társadalmi és gazdasági következményekkel, amelyek európai szintű közös válaszokat sürgetnek.

5.6.2. A koronavírus-válság nyilvánvalóbbá tette, hogy az EU milyen mértékben függ az Unión kívüli országokból származó egészségügyi termékek behozatalától. Befektetésekre van szükség az egészségvédelem, az ápolás és a tartós ápolási-gondozási szolgáltatások, valamint a megelőző egészségügyi ellátásra és a munkahelyi egészségvédelemre és biztonságra vonatkozó politikák terén – életciklus-alapú megközelítésben –, és az uniós intézményeknek támogatniuk kell ezeket.

5.6.3. A koronavírus-válság világossá teszi, hogy a gyógyszeripari multinacionális cégek kezben óriási hatalom összpontosul. A gyógyszeripar függetlenségének növelése érdekében egy nagy európai kutatási alapot is létre kell hozni új gyógyszerek és oltások kifejlesztésére. Az EU intézményeinek rendelkezniük kell a szükséges felhatalmazással az alapvető orvosi és védőeszközök ellátásának, forgalmazásának és árának az egységes piacon való összehangolására.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-commission-work-programme-key-documents_hu

5.7. Nemzetközi kapcsolatok

5.7.1. Az Európai Unió olyan közös európai értékekre épül, amelyek semmilyen körülmények között nem képezhetik alku tárgyát. Ezek: ⁽¹¹⁾ az emberi méltóság és az emberi jogok tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség és a jogállamiság. Ezekről az értékekről akkor sem szabad megfeledkezni, amikor az EU és tagállamai vészhelyzettel, és abból következően gazdasági és társadalmi kihívásokkal szembesülnek. A jelenlegi válságra gyors választ kell adni, és ez bizonyos kivételes és időben korlátozott intézkedéseket tesz szükségessé. Ezek azonban nem sérthetik a jogállamiságot és nem sodorhatják veszélybe a demokráciát, a hatalmi ágak szétválasztását és az európai polgárok alapvető jogait. Az EGSZB ragaszkodik ahhoz, hogy minden ezzel kapcsolatos politikai intézkedés teljes mértékben összhangban legyen az EUSZ 2. cikkében lefektetett közös értékeinkkel.

5.7.2. A koronavírus-válság megmutatta, hogy a nemzetközi szabadkereskedelem még élelmiszerekből, egészségügyi termékekből és iparcikkekből rendelkezésre álló készletek esetén sem garantálja az ellátás biztonságát. Ehhez még az átláthatóság és a nyomon követhetőség hiánya is hozzáadódik.

5.7.3. Egyes európai vállalatokat, amelyek harmadik országok területén építettek ki ipari kapacitásokat, ösztönözni kell arra, hogy ezeket az EU-ba helyezték át. Az iparban, a mezőgazdaságban és a szolgáltatások terén végzett tevékenységek áthelyezésének lehetővé kell tennie a nemzetközi piacokkal szembeni nagyobb autonómia kialakítását, a termelési módszerek feletti ellenőrzés visszaszerzését és a tevékenységek környezeti és társadalmi szempontú átalakításának elindítását. Ilyen helyzetekben az érintettek az állami támogatásokra vonatkozó rendeletek alkalmazása nélkül pénzügyi támogatást kaphatnának a tagállamok kormányaitól.

5.7.4. A válság azt is világossá tette, hogy az, hogy az EU a termelés jelentős területein és különösen orvosi téren (például a védőfelszerelések terén) nagymértékben függ Kínától, jelentős kockázatot jelent. Az egészségügyi rendszerek megerősítése érdekében szinte minden európai országnak nagyon fontos csökkentenie ezt a függőséget a kulcsfontosságú termékek kapcsán. Ezt az uniós termelés bővítésével (uniós termelési/szállítási lánc) és a termelési kapacitás más országokkal – például Afrikával – közös fejlesztésével lehet megvalósítani (EU–Afrika termelési/szállítási lánc). Ennek az a hozzáadott értéke, hogy így a legkevésbé fejlett országok is képesek lesznek új gazdasági tevékenységek kialakítására és az egészségügyi ellátásuk megerősítésére.

5.7.5. A pandémia utáni világnak a nemzetközi kapcsolatok, a globális gazdaság és a szolidaritás új rendszerét kell létrehoznia, elkötelezettséggel az iránt, hogy meg kell osztani a világ gazdagságát és életeket kell menteni, továbbá meg kell őrizni az egészségügyi, tudományos, szellemi és ipari szférában elért eredményeket. Az EU-nak vezető szerepet kell játszania a nemzetközi kapcsolatoknak ebben a szolidaritáson és fejlesztési együttműködésen alapuló új rendszerében. Ezenkívül az EU-nak fenn kell tartania, és lehetőség szerint növelnie kell fejlesztési együttműködési kötelezettségvállalásainak szintjét.

5.7.6. Ha a globális gazdaság számára egyenlő versenyfeltételeket biztosítanak, az nemcsak munkavállalók kizsákmányolásának vethet véget, hanem az indokolatlan, túlzott vállalati előnyöknek is. Az ILO-normáknak és a fenntartható fejlődés normáinak a WTO és más, az ENSZ-hez kapcsolódó ügynökségek szabályaiba történő beépítése jelentősen hozzájárulhat egy új, tisztességes gazdasági rend kialakításához, valamint az igazságos és intelligens globalizációhoz. A szabályokat ennek megfelelően ki kell igazítani, és a jövőben következetesebben kell alkalmazni annak érdekében, hogy minden forrást és rendelkezésre álló emberi erőforrást oda irányíthassunk a segítségnyújtás érdekében, ahol a legnagyobb szükség van rájuk.

5.7.7. Az alapvető jogok bármilyen megsértését objektíven indokolni kell, és a „hatályvesztés időpontjára vonatkozó rendelkezéseket” kell kapcsolni hozzájuk. Alapvető fontosságú annak biztosítása, hogy a normalitás az alapvető demokratikus alapelvekkel együtt az egész világon a lehető legrövidebb időn belül helyreálljon. Az emberi jogoknak – például a gyülekezési jognak, a sajtószabadságnak vagy a magánélet védelmének – a korlátozása soha nem válhat egy „új normalitás” részévé.

5.7.8. Újra el kell érni, hogy az EU geopolitikai téren stratégiai szerepet játsszon a globális békefolyamatok előmozdításában, hogy ezzel az EU szomszédságában fekvő államok – a Nyugat-Balkán országai, az Euromed-országok, a keleti partnerországok és más konfliktusoktól sújtott térségek államai – is új lehetőséget kapjanak gazdaságuk fejlesztésére.

5.7.8.1. Ennek kapcsán az Euromed-térségnek és a Nyugat-Balkánnak ismét olyan térséggé kell válnia, amely fejlesztési lehetőségeket tartogat, ahogy ez a múltban is volt, amikor az emberek, áruk és gondolatok cseréje nem kis részben itt zajlott. Ezért az Euromednek és a Nyugat-Balkánnak – egy konkrét és célzott makroregionális stratégiával – a közlekedés, illetve a kereskedelmi és kulturális cserék formájában zajló integrációra és kölcsönös kapcsolatokra irányuló európai stratégiai politika középpontjában kell állnia. Ennek az elképzelésnek a támogatása érdekében új lendületet kell adni a mediterrán térség makroregionális stratégiáinak és az európai városi stratégiáinak.

⁽¹¹⁾ Az EGSZB SC/052 jelű véleménye: Az EU jövője: előnyök a polgárok számára és az európai értékek tiszteletben tartása.

5.8. A migráció és a Covid19 utáni korszak

5.8.1. A Covid19-világjárvány megjelenésével és a nemzeti egészségügyi rendszereket sújtó, ebből következő óriási tragédiával, valamint az országok gazdaságának összeomlásával úgy tűnik, hogy a migráció kérdése kikerült a látókörből, és háttérbe szorult. A közvélemény is bizonyos fokig közömbös iránta. A menedékkérőket viszont nem lehet magukra hagyni a jelenlegi válság miatt. A védelemhez való alapvető jogok az európai értékek középpontjában állnak, és azokat nem lehet egyszerűen sutba dobni, ha kényelmetlenné válnak. A következő intézkedések folytatása szükséges:

- A tartózkodási engedélyek megszerzésére és a menedékjog elismerésére irányuló eljárások folytatása szinte valamennyi európai országban.
- A túlszűfolttság okozta egészségügyi helyzet megoldása a migránsok befogadóhelyein.
- A munkahelyek bizonytalanságának kezelése (ami már a kivándorlók általi hazautalások csökkenését – ha nem is a teljes elmaradását – is eredményezte, amelyek gyakran az egyetlen megélhetési forrást jelentik a migránsoknak a származási országokban maradó családjai számára).
- A személyes gondozás terén vagy a mezőgazdasági ágazatban dolgozó bevándorlók tartózkodásának jogszerűvé tétele.
- Közös európai menekültügyi rendszer (KEMR) kidolgozása, amely kötelező, biztonságos és hatékony valamennyi EU-tagállam számára, a közös felelősség haladéktalan megosztása érdekében.
- Reális, jogszerű, biztonságos és megvalósítható útvonalak megtervezése és kidolgozása az EU-ba irányuló munkaerő-migráció számára.
- Állandó és hatékony párbeszéd létrehozása a migránsok származási országaival struktúrák és kommunikációs keretek kialakítása érdekében.
- A Frontex ügynökség gazdasági és technikai támogatásának fokozása.
- Rövid távon kötelezettségvállalás az iránt, hogy az EU 2021–2027 közötti többéves pénzügyi keretén belül az összes forrás áthelyezését is értékelik.

6. Az újjáépítési terv

6.1. A fent vázolt valamennyi intézkedés szükségessé teszi egy új – stratégiai ipari, versenyképességi, szociális, környezetvédelmi és kereskedelmi politikákat magában foglaló – gazdaságirányítási rendszer kialakítását.

6.2. Az Európai Unió gazdasági kormányzási reformjának előmozdítása, a Stabilitási és Növekedési Paktum felülvizsgálatával a stabilitás és a növekedés egyidejű biztosításának céljából.

6.3. A Next Generation uniós helyreállítási eszköz alapján szükség lesz az EU saját forrásainak megfelelő jövedelemforrások bevezetésével történő fokozatos növelésére. Például az alábbiak közül lehetne választani: uniós kibocsátáskereskedelmi rendszerek, közös összevont társasági adóalap (KÖTA), digitális adó, pénzügyi tranzakciós adó, egy szén-dioxid-adó, illetve a szeniorázs.

6.4. Az EU-nak sürgősen aktiválnia kell egy, az agresszív adótervezést semlegesíteni képes koordinációs mechanizmust, és le kell küzdenie az adócsalás jelenségét 27 tagállamban. Ez utóbbi az uniós tagállamokban az adóbevételek terén átlagosan évi 46 milliárd EUR veszteséget okozott a 2001 és 2016 közötti időszakban (a GDP 0,46 %-a).⁽¹²⁾ Ugyanakkor az EU-nak el kell indítania egy hatékony stratégiát kell a pénzmosás elleni fellépésre, amely alááshatja az EU termelési rendszerét, és az egyenlő versenyfeltételek torzításával torzulást okozhat az egységes piacon.

⁽¹²⁾ Európai Bizottság, 2019: *Estimating International Tax Evasion by Individuals*. 76. sz. munkadokumentum, 2019.

6.5. Fontos megőrizni a jogok, a szabványok és a fogyasztóvédelmi politikák európai modelljét. Ez teszi az EU-t egyedülállóvá. Például a digitalizáció terén az MI-re vonatkozó uniós etikai kódex más térségek álláspontjától eltérően az „emberi vezérlés” (human-in-command) alapelve mellett teszi le a voksot. Ez az alapvető jogokon és szabadságokon alapuló megközelítés az uniós modell részét képezi, és azt annak ellenére meg kell őrizni, hogy jelenleg keményebb versenykörnyezet van kialakulóban.

6.6. Teljes mértékben ki kell használni a kialakulóban lévő új, fenntarthatóbb üzleti modelleket (körforgásos, megosztásalapú, szociális gazdaság stb.). Ezek az EU társadalmi modelljének is jellegzetességei, és két szempontból is részt vesznek az értékteremtésben: gazdasági és társadalmi értéket teremtenek, valamint az európai zöld megállapodás és a fenntartható fejlődési célok megvalósításának is eszközei. Ezek az üzleti modellek lehetőséget kínálnak a gazdaság helyreállítására és ezzel együtt a társadalmi kérdések kezelésére. Ennek kapcsán kulcsfontosságú lesz az EU körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terve, valamint a szociális gazdaság számára ígért uniós cselekvési terv (2021 tavasz). Az inspiráló példákat – ilyen például az Európai Klaszterszövetség – meg kell osztani.

6.7. A digitalizálás a helyreállítás szempontjából egyszerre lehetőség és kockázat. Ez olyan innovációs terület, amely előtérbe helyezheti az EU-t, például a blokklánc területén, ahol az EU vezető szerepet tölt be. A blokklánc mint technológia (nem a bitcoin) demokratikus értékeket hordoz, átláthatóságot és jobb irányítási struktúrákat kínálva. A digitalizációval járó kockázatokat – például további munkanélküliséget, a digitális marginalizációt és a társadalmi kirekesztést – azonban kezelni kell. Emellett módokat kell találnunk a lehetőségek kihasználására és a kockázatok egyidejű kiegyenlítésére. Mindezt egy olyan környezetben kell megvalósítani, ahol az EU globális versenyképességének fenntartására törekszünk.

6.8. A társadalmi innovációnak a közös alkotás, közös tervezés és közös előállítás révén történő helyreállítás egyik modelljeként történő előmozdítása lehetőségeket rejt magában. Egy hatalmas társadalmi kihívások jellemezte komplex társadalmi környezetben az egyetlen lehetőség az összes erőforrás mozgósítása a társadalomban, több ágazatot átfogó és multidiszciplináris módon dolgozva a megoldások azonosításán. A szervezett civil társadalom a társadalmi innováció egyik katalizátora, olyan mozgalom, amely új politikákat, struktúrákat, termékeket, szolgáltatásokat és munkamódszereket eredményező jóléti rendszerek kidolgozásához járult hozzá. A civil társadalom részvételére ma nagyobb szükség van, mint korábban bármikor, de igazi társadalmi innovációra csak akkor kerül sor, ha a civil társadalmat is bevonják a kialakításába.

6.9. Új társadalmi modell van kialakulóban? A helyreállítás csak a termelékenység növelése, fiskális ösztönzés és a vagyon újraelosztása mellett valósulhat meg. Talán itt az ideje ismét újraelemezni a „társadalmi beruházási csomag” fogalmát, és proaktívan, megelőző jelleggel dolgozni a jövőbeli társadalmi költségek csökkentésén. Ilyen módon az EU-nak fokoznia kell a szociális infrastruktúrába, azaz a következőkbe történő beruházásokat: i. oktatás és egész életen át tartó tanulás; ii. egészségügy, tartós ápolás és szociális ellátás; iii. megfizethető lakhatás⁽¹³⁾. Mindez együtt jár a szociális jogok európai pillérének minden szinten történő megvalósításával, az európai szemeszter fenntartható fejlődési célokra alapuló nyomkövetési rendszerével, az európai zöld megállapodással és az uniós értéken alapuló, méltányos digitális átállással, amelyek együttesen egy új uniós társadalmi modell alapját képezhetik.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽¹³⁾ Az európai szociális infrastruktúrába történő beruházással foglalkozó magas szintű munkacsoport jelentése – *Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe*. 074. sz. európai gazdasági vitaanyag, 2018. január.

I. MELLÉKLET

Az alábbiakban táblázatos formában összefoglaljuk azon uniós intézkedéseket, amelyeket az elmúlt három hónapban fogadtak el a Covid19-világjárvány kezelésére.

Az intézkedés típusa			
Monetáris és stabilizáló	Pénzügyi	Garancia- és hitelalapú	Szabályozási és eljárási
Európai Stabilitási Mechanizmus: a pandémiás válsághelyzet kezelését célzó támogatás: 240 milliárd EUR; makrogazdasági stabilitási kölcsön az euróövezet országai számára makrogazdasági egyensúlyhiányuk kezelésére; meg-egyezik az euróövezet GDP-jének 2 %-ával	beruházási kezdeményezés; kiterjesztett beruházási kezdeményezés: elsődlegesen 37 milliárd EUR; a kohéziós politikai források átcsoportosítása a vírus terjedése okozta következmények megoldására összpontosítva; ezt kiegészíti az ESBA keretén belül eddig ki nem osztott 28 milliárd EUR	SURE (szükséghelyzeti munkanélküliségi kockázatokat mérséklő ideiglenes támogatást nyújtó európai eszköz): 100 milliárd EUR; kedvezményes hitelek a munkavállalók és az önálló vállalkozók támogatására; a támogatási csomag első része	állami támogatási szabályok: lehetőség az összes vállalkozáshoz és társasághoz kapcsolódó intézkedések kiigazítására (báralap-támogatások, a társaságiadó- és héabefizetések, valamint a társadalombiztosítási hozzájárulások megfizetésének elhalasztása); közvetlen pénzügyi támogatás az ügyfelek számára (a törölt szolgáltatásokkal, rendezvényekkel kapcsolatos költségek kompenzálása); közvetlen adóügyi lépések lehetősége a világjárvány miatt csökkö-zelbe került vállalkozások kapcsán, a bizonyítottan a világjárvány által okozott károk megtérítése (erről értesíteni kell az Európai Bizottságot); egyéb kompenzáció lehetősége közforrásokból a különösen érintett országok számára; közvetlen támogatási lehetőség vállalkozásonként 800 000 EUR-ig
EKB: pandémiás vészhelyzeti vásárlási program: 750 milliárd EUR; expanzív monetáris program értékpapírok vásárlására a pénzügyi rendszer likviditásának támogatására	Európai Szolidaritási Alap: 800 millió EUR	Páneurópai Garanciaalap: 200 milliárd EUR; kedvezményes EBB-hitelek elsősorban a kkv-k számára; a támogatási csomag második része	Az államháztartási kritériumok rugalmassága: az államháztartási fegyelem kritériumainak rugalmasabb értelmezése a Stabilitási és Növekedési Paktum kritériumai és az európai szemeszter keretében
	Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap: 179 millió EUR	Pénzügyi eszköz a legsúlyosabban érintett kkv-k támogatására: 8 milliárd EUR az ESBA által az EBA-nak nyújtott uniós költségvetési garancia alapján	Ideiglenes vám- és héa-mentesség az orvosi műszerek és felszerelések harmadik országokból történő behozatalára

Az intézkedés típusa			
Monetáris és stabilizáló	Pénzügyi	Garancia- és hitelalapú	Szabályozási és eljárási
	megnövelt rugalmasság, amely lehetővé teszi az eddig igénybe nem vett ESBA-támogatások mozgósítását; lehetővé teszi az átcsoportosítást az ERFA, az ESZA és a Kohéziós Alap között; a projektköltségek 100 %-át uniós források fedezik; rugalmasság a tematikus koncentráció magyarázata terén stb.		A kritikus fontosságú európai eszközök és technológiák átvilágítása és védelme

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 552. PLENÁRIS ÜLÉSE (+ TELEKONFERENCIA/INTERACTIO), 2020. 06. 10. – 2020. 06. 11.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egységes piac mindenki számára

(feltáró vélemény)

(2020/C 311/02)

Főelőadó: **Antonio LONGO**

Felkérés:	A Tanács horvát elnökségének levele: 2019.9.10.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elnökségi határozat:	2019.9.24.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.10.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	224/1/2
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások ⁽¹⁾

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) számára az egységes európai piac valamennyi – gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi – dimenziójában a szociális piacgazdaság egyik sarokkövét képezi. E piac jelenti a harmonikus és kiegyensúlyozott európai integráció kulcselemét, figyelemmel a lakosság EU iránti bizalmának helyreállítására, új munkahelyek teremtésére, egy versenyképesebb gazdaság létrehozására és Európa szerepének megerősítésére a világban.

1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai zöld megállapodás céljainak elérése döntő mértékben hozzájárulhat a jövőbeli egységes piac kialakításához.

1.3. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a jövőbeni egységes piac kiindulópontja csak az erős társadalmi dimenzióval ötvözött szilárd gazdasági alap lehet, és hangsúlyozza a felfelé mutató konvergencia és a hatékonyabb szociálpolitika szükségességét mind az EU, mind a tagállamok szintjén.

1.4. Az EGSZB úgy véli, hogy az egységes piac valamennyi vonatkozó szakpolitikába való beépítésére és a még meglévő indokolatlan akadályok – új akadályok létrehozása nélkül történő – megszüntetésére irányuló új, integrált és előrettekintő megközelítésnek szükségszerűen az állampolgárokra, a fogyasztókra, a munkavállalókra és a vállalkozásokra kell összpontosítania, mivel ezek a teljes folyamat kidolgozásának, ellenőrzésének és nyomon követésének kulcsfontosságú szereplői.

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság 2020. március 10-én közzétette „Az egységes piaci szabályok végrehajtásának és érvényesítésének javítására vonatkozó hosszú távú cselekvési terv” és „A belső piaci akadályok azonosítása és kiküszöbölése” című közleményeit.

1.5. Az EGSZB úgy véli, hogy jelentős erőfeszítéseket kell tenni a digitális jártasság szintjének növelése, valamint az adatkezelésben rejlő kockázatok és lehetőségek megértésének javítása érdekében, lehetővé téve az állampolgárok számára az előrettekintő döntéshozatali folyamatokban való részvételt, valamint az ezzel járó lehetőségek és korlátok megértését.

1.6. El kell kerülni a túlszabályozást, valamint az uniós irányelvek átültetésének és végrehajtásának késlekedését a vállalkozások számára kulcsfontosságú szabályozások terén, mivel mindez különösen a kis- és mikrovállalkozásokat akadályozza abban, hogy teljes mértékben kiaknázzák az egységes piac nyújtotta előnyöket, az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag fenyében is.

1.7. Az EGSZB úgy véli, hogy az egységes piac irányítási infrastruktúráját az állampolgárok, a fogyasztók és a vállalkozások képviselőire szerveződő testületek proaktív bevonásával meg kell erősíteni – különös figyelmet fordítva a kiszolgáltatott és a hátrányos megkülönböztetésnek kitett állampolgárokra, a szociális gazdaságra, valamint a mikro- és kisvállalkozásokra –, szem előtt tartva észszerű, felhasználóbarát megközelítések kidolgozását, valamint gondoskodva az időben történő, átlátható és hatékony megvalósításról és alkalmazásokról.

1.8. Az EGSZB szerint az európai zöld megállapodás keretében meg kell erősíteni az egységes piac nemzetközi dimenzióját. A tisztességtelen verseny visszaszorítása érdekében fokozni kell a piacfelügyeletet, hogy megakadályozzuk a növekvő e-kereskedelem révén a harmadik országokból érkező, illegális vagy hamisított, illetve a környezetvédelmi, társadalmi és biztonsági előírásoknak meg nem felelő termékek európai piacra történő bejutását.

1.9. Az EGSZB nyomatékosan sürgeti az európai műszaki szabványosítási rendszer (ESS) megerősítését, amely nélkülözhetetlen az egységes piac és különösen a műszaki, társadalmi, környezetvédelmi és biztonsági előírások szempontjából, mivel biztosítja az állampolgárok, a fogyasztók és a vállalkozások, különösen a kis- és mikrovállalkozások számára a szabályok és eljárások egyértelműségét, valamint garantálja kiegyensúlyozott és hatékony részvételüket a szabványosítási folyamatban.

1.10. Az EGSZB felhívja rá a figyelmet, hogy a fogyasztói érdekeket tiszteletben kell tartani a REFIT folyamatban, a digitális világban, valamint az áruk és szolgáltatások biztonságossága tekintetében is, valamint fokozni kell az energiaszegénység és a fogyasztási szegénység csökkentését célzó intézkedéseket, mindenki számára garantálva az élelmiszerekhez, gyógyszerekhez és alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférést Európa-szerte. A fenntartható fejlődési célok új paradigmáit európai, nemzeti és helyi szintű ösztönzőkkel kell támogatni.

1.11. Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy közismert terjesztési központok hálózatának segítségével egy erőteljes, az állampolgárokhoz közel álló európai publikációs és interaktív tájékoztatási kampányt indítsanak el.

1.12. Az EGSZB úgy véli, hogy tisztességes feltételeket kell biztosítani a munkavállalók számára a tényleges szabad mozgáshoz, a letelepedéshez és a munkavégzéshez az egységes piac teljes területén, különösen a határ menti régiókban. Javítani kell a szakmai képesítések elismeréséről szóló irányelv⁽²⁾ alkalmazását, és komoly erőfeszítéseket kell tenni európai szinten a pénzügyi és strukturális erőforrások terén az egész életen át tartó tanulást és az emberi erőforrások új készségekkel és képesítésekkel való képzését illetően.

2. A vélemény háttere

2.1. **Az egységes piac valamennyi – gazdasági, társadalmi és környezeti – dimenzióját tekintve az európai integráció középpontjában áll,** és az európai szociális piacgazdaság, valamint az új európai zöld megállapodás⁽³⁾ szerint az új fenntartható növekedési stratégia sarokkövét képezi.

2.2. **Ezért folyamatos erőfeszítésekre van szükség, hogy garantáltan tovább tudjon erősödni az egységes piac,** amelynek maradéktalanul ki kell teljesednie ahhoz, hogy képes legyen helyreállítani az embereknek az európai projektbe vetett bizalmát, új munkahelyeket teremteni, versenyképesebb gazdaságot létrehozni, és biztosítani Európa fontosabb szerepét a világban.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/36/EK irányelve (HL L 255., 2005.9.30., 22. o.).

⁽³⁾ COM(2019) 640 final.

2.3. Az egységes piac megvalósításának folyamata integrált megközelítést igényel, amely képes irányítani egy olyan folyamatot, amely egy koherens, hosszú távú elképzelés keretében összekapcsolja az összes vonatkozó szakpolitikát és dimenziót annak érdekében, hogy kezelje a jelenlegi és az újonnan felmerülő globális, technológiai, biztonsági és fenntarthatósági kihívásokat⁽⁴⁾. Ehhez döntő jelentőségű lesz az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv⁽⁵⁾.

2.4. **A vállalkozásoknak – különös tekintettel a kis- és mikrovállalkozásokra – és az állampolgároknak a folyamat középpontjában kell állniuk**, és aktívan részt kell venniük a **jövő próbáit kiálló egységes piac** kialakításában egy olyan, felhasználóközpontúbb megközelítéssel, amely nagyrészt a helyzet és az igények mélyreható elemzésén alapul. Egyes alapvető árucikkek és gyógyszerészeti termékek esetében a piac jelenleg harmadik országokra támaszkodik, amin változtatni kell.

3. Az egységes piac megvalósításának akadályai

3.1. Az egységes piac megvalósításának folyamatában még mindig felmerülő nyilvánvaló problémák a következő előfeltételeket támasztják és akadályokat vetik fel.

3.2. Előfeltételek

Annak érdekében, hogy az egységes piac mindenki számára azonos feltételek mellett hozzáférhető és használható legyen, a következő **előfeltételeknek** kell teljesülniük:

- a) az egységes piaci jogszabályok teljes mértékben és időben történő átültetése és az átültetési késedelmek kiküszöbölése, az uniós szabályok egységes és következetes alkalmazása, valamint az ezekhez való egyszerű, átlátható és felhasználóbarát hozzáférés mindenki számára, túlszabályozás nélkül;
- b) a gáz, a villamos energia, a digitális infrastruktúrák és a közlekedés egységes piacának tényleges megvalósítása;
- c) az egységes piac teljes elérhetősége mindenki számára, hozzáférhető szolgáltatások és áruk nyújtása révén minden kiszolgáltatott vagy hátrányos helyzetű állampolgár, mint például a fogyatékkal élő és a szegénység kockázatának kitett személyek számára;
- d) harmonizált piacfelügyeleti mechanizmusok (pl. a vegyi termékek biztonsága, az energiahatékonyság és a termékek környezetvédelmi teljesítménye tekintetében); a kölcsönös elismerési mechanizmusok teljes működése;
- e) a másodlagos nyersanyagok és körforgásos termékek zökkenőmentesen működő és harmonizált piaca, megkönnyítve az élettartamuk végét elért termékek mozgását;
- f) a magas szintű műszaki és szabályozási szabványok teljeskörűen alkalmazott keretrendszere, különös tekintettel a környezetvédelmi és társadalmi normákra. Szükség van a közbeszerzőknek és az érintett vállalkozásoknak az egységes piaci program új szabályainak alkalmazására vonatkozó képzésére, valamint a helyi („nullkilométeres”) vásárlást elősegítő figyelemfelkeltő munkára a regionális gazdaság stabilizálása és a környezeti hatás csökkentése érdekében;
- g) közös közbeszerzési szabványok következetes beszerzési kritériumokkal az egész EU-ban a zöld és társadalmilag befogadó beszerzések vonatkozásában;
- h) integrált EU-szintű digitális ökoszisztéma új üzleti, elosztási és fogyasztási modellekkel és új e-kormányzati kapcsolatokkal;
- i) integrált és fejlett tőkepiacok, mindenki számára könnyen elérhető pénzügyi szolgáltatásokkal;
- j) tisztességes adatgazdaság, amely képes biztosítani az adatok rendelkezésre állását, hozzáférhetőségét és mobilitását az egységes piacon, ugyanakkor megóvja az állampolgárok, a fogyasztók és a vállalkozások biztonságát és magánéletét;
- k) egy európai tudományos felhő, amely felhasználja az európai alapokból támogatott állami és magán kutatóközpontok adatait;
- l) teljesen integrált szolgáltatási piac, beleértve a logisztikát és a hálózati szolgáltatásokat;

⁽⁴⁾ 9743/19 COMPET 437 MI 487.

⁽⁵⁾ EESC-2020-00463 ECO/505 (előadó: Carlos Trias Pintó) (lásd e Hivatalos Lap 63. oldalát).

- m) hatékony biztosítékok a szociális és fiskális dömping ellen;
- n) annak szükségessége, hogy az EU intézményei a közvetlenül érintettekkel közösen gondosan mérlegeteljék és megvizsgálják a szabályozásoknak a vállalkozásokra gyakorolt hatását, mielőtt új szabályozásokat javasolnának vagy a meglévőket módosítanák;
- o) az összes vállalkozási forma előmozdítása uniós szakpolitikák és jogszabályok segítségével a tagállami gazdaságok fellendítése érdekében, ideértve a kis- és mikrovállalkozásokat, valamint a szociális gazdaság vállalkozásainak védelmét.

3.3. Akadályok ⁽⁶⁾

3.3.1. A jelenlegi egységes piac működésének az állampolgárok, a fogyasztók és a vállalkozások által tapasztalt következő **jelentős akadályaira** hívták fel a figyelmet:

- a) **Bonyolult adminisztratív eljárások:** az egységes piaci jogszabályok gyakran tartalmaznak olyan szabályokat és eljárásokat, amelyeket a végfelhasználók számára nehéz megérteni vagy betartani.
- b) **Eltérő nemzeti műszaki szabványok:** egyre növekszik a nemzeti műszaki előírások száma, amint azt a növekvő szabályozási értesítések száma is mutatja – évente mintegy 700 értesítés az áruk vonatkozásában.
- c) **Nehézségek a szabványokkal és a követelményekkel kapcsolatos információkhoz való hozzáférésben:** az egységes digitális kapu egy lépés a helyes irányba, amely elősegíti a vállalkozások, főként a mikrovállalkozások és a kkv-k megfelelő információhoz való hozzáférését, ám több kapcsolattartó pont is létezik. Az **egyablakos ügyintézés valamennyi tagállamban** jobb útmutatást nyújthat a szükséges szabályokról, eljárásokról és dokumentumokról, valamint a felkeresendő hatóságokról.
- d) **A piacfelügyeleti szintek közötti koordináció hiánya:** mivel a felügyelet a tagállam és a régiók felelőssége, ez eltérő felügyeleti szinteket eredményezhet, esetleges torzulásokkal az egységes piacon lévő és a piacra belépő termékek között.
- e) **A túlszabályozás, valamint az uniós irányelvek átültetésének és végrehajtásának hiánya a vállalkozások számára kulcsfontosságú szabályozási területeken,** ami bonyolult szabályozási kereteket hoz létre az egységes piacon, megakadályozva elsősorban a kkv-kat és a mikrovállalkozásokat abban, hogy teljes mértékben kiaknázzák az egységes piac előnyeit.
- f) **A képzési és együttműködési mechanizmusok hiánya,** amelyek biztosítanák az illetékes hatóságok, az egyének, a fogyasztók és az érintett társaságok által (potenciálisan) alkalmazandó szabványok megfelelő és következetes ismeretét.
- g) **Hiányosságok a piac egységének biztosítása terén** a kulcsfontosságú ágazatokban, pl. a gáz, a villamos energia, a digitális infrastruktúrák és a közlekedés ágazatában.

4. Az egységes piac mint az EU új stratégiai menetrendjének kulcsfontosságú eleme

4.1. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a mindenki szolgálatában álló egységes piac az európai integráció kulcseleme, amely szerepet játszik a lakosság EU iránti bizalmának helyreállításában, a munkahelyek teremtésében, a versenyképes gazdaság létrehozásában és Európa befolyásának fenntartásában a világban.

4.2. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai zöld megállapodás céljainak elérése, ideértve például a körforgásos gazdaságra vonatkozó új uniós cselekvési tervet ⁽⁷⁾ és a szennyező anyag-mentességi stratégiát, döntő mértékben hozzájárulhat a jövőbeli egységes piac kialakításához.

⁽⁶⁾ Az Európai Bizottság 2020. március 10-én közzétett egy fontos közleményt „A belső piaci akadályok azonosítása és kiküszöbölése” címmel (COM(2020) 93 final).

⁽⁷⁾ COM(2020) 98 final, közzétéve 2020. március 11-én.

4.3. Az EGSZB üdvözlí, hogy ez a folyamat **a 2019–2024-es időszakra szóló stratégiai menetrend⁽⁸⁾ négy fő prioritásának egyike**, és „most először került be a szemeszter ciklusába”⁽⁹⁾.

4.4. Az EGSZB nem csupán úgy véli, hogy az egységes piacot illetően valamennyi vonatkozó szakpolitikában alkalmazott új, integrált és előrettekintő megközelítésnek **az állampolgárookra, a fogyasztókra, a munkavállalókra és a vállalkozásokra** mint a célkitűzések kedvezményezettjeire kell **összpontosítania**, hanem azt is hangsúlyozza, hogy az említetteknek kulcsfontosságú szereplőknek kell lenniük a folyamat kidolgozásában, ellenőrzésében és nyomon követésében. A folyamatot ezen szereplők valódi szükségleteire kell építeni, észszerűbben kell kialakítani, és könnyen hozzáférhetővé, könnyen kezelhetővé kell tenni.

4.5. Az EGSZB rámutat az **adminisztráció radikális leegyszerűsítésének** szükségességére, és hangsúlyozza az arányosság problémáját. A kkv-kra és mikrovállalkozásokra magas költségek hárulnak, anélkül, hogy biztosított lenne a jogszabályoknak megfelelő működésük. A kisvállalkozói intézkedéscsomag és a „Gondolkozz előbb kicsiben!” elv megvalósítását prioritásként kell kezelni, és – a kkv-kra és a mikrovállalkozásokra irányuló stratégián keresztül – rövid távon be kell őket építeni a politikai napirendbe. A jogalkotási folyamatban meg kell valósítani több szabályozás vállalkozásokra gyakorolt együttes hatásainak vizsgálatát.

4.6. El kell indítani a digitalizáció és az érdekelt felek intenzív kapacitásépítésének támogatási folyamatát, valamint tisztességes és átlátható módon meg kell nyitni a szolgáltatások egységes piacát is.

4.7. Az előrettekintő egységes piac megvalósítása érdekében jelentős erőfeszítéseket kell tenni a digitális jártasság szintjének növelése, valamint az adatok és az adatkezelés megértésének javítása érdekében, lehetővé téve az állampolgárok és a kisvállalkozások számára az ezekben a folyamatokban való részvételt. A helyzet bizonytalanságát és bonyolultságát fel kell ismerni, és ki kell építeni a szükséges egyéni és társadalmi ellenálló képességet e kihívások kezelése, valamint a digitális platformok, továbbá az azok alapjául szolgáló üzleti modellek és irányítás lehetőségeinek és korlátainak jobb megértése és a manipuláció elkerülése érdekében.

4.8. Szükség van továbbá **az egységes piac irányítási infrastruktúrájára is, amely meglévő uniós irányítási eszközökön alapul (pl. SOLVIT, IML, az Európa Önökért Tanácsadó Szolgálat, az egységes piac eredménytáblája)**, de uniós és nemzeti szinten is megerősítésre kerül az állampolgárok, a fogyasztók és a vállalkozások képviselőiterve szerveződő testületek proaktív bevonásával, az észszerű, felhasználóbarát megközelítések kidolgozása céljából. Az egységes piaci normák időben történő, átlátható és hatékony végrehajtására és alkalmazására van szükség a digitális alapú, hatékony, koherens, kiegyensúlyozott és fenntartható Európa irányába történő sikeres elmozdulás érdekében.

4.9. A tisztességtelen verseny megakadályozása és a fogyasztókat érintő biztonsági és egészségügyi kockázatok elkerülése érdekében **meg kell erősíteni a piacfelügyeletet**, hogy megakadályozzuk az e-kereskedelem révén a harmadik országokból érkező illegális és hamisított termékek európai piacra történő bejutását. Sürgősen foglalkozni kell a fogyasztók tudatosság-növelésével.

5. Az egységes piac és az állampolgárok

5.1. **Az állampolgároknak a jövőbeni egységes piac teljes létrehozási folyamatának középpontjában kell állniuk**, nemcsak mint annak fő haszonélvezői, hanem mint a folyamat proaktív szereplői is, igényeik és elvárásaik alapján.

5.2. Egy korábbi véleményében⁽¹⁰⁾ az EGSZB hangsúlyozta, hogy szükséges lenne létrehozni **„egy nagyszabású, a digitális képzésre és oktatásra irányuló tervet**, amely minden polgár számára biztosítja a szükséges tudást ahhoz, hogy a lehető legjobban szembe tudjanak nézni az átállással”.

5.3. Minden szakaszban biztosítani kell az összes uniós polgár bevonását, különös tekintettel a kiszolgáltatott állampolgárookra vagy a hátrányos megkülönböztetés veszélyének kitétt személyekre. A fogyatékkal élő vagy a szegénység kockázatának kitétt személyek számára garantálni kell a szolgáltatásokhoz és az árukhoz való hozzáférést az (EU) 2019/882 irányelvvvel⁽¹¹⁾ és más jogi kötelezettségekkel, pl. a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel összhangban.

5.4. Az EGSZB hangsúlyozza egy erőteljes európai publikációs és interaktív tájékoztatási kampány elindításának fontosságát az egységes piac központi és távoli intermodális központjaiban elhelyezkedő, nagy horderejű terjesztési központok hálózatának segítségével, hogy elősegítsék a közvélemény proaktív bevonását, figyelembe véve a javaslatokat, a nehézségeket és a megoldásokat a szervezett civil társadalom aktív támogatásával.

⁽⁸⁾ <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2019/06/20/a-new-strategic-agenda-2019-2024/>.

⁽⁹⁾ IP/19/6770, 2019. december 17.

⁽¹⁰⁾ HL C 81., 2018.3.2., 102. o.

⁽¹¹⁾ HL L 151., 2019.6.7., 70. o.

6. Az egységes piac és a munkavállalók

6.1. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a jövőbeni egységes piac kiindulópontja csak **az erős társadalmi dimenzióval ötvözött szilárd gazdasági alap** lehet⁽¹²⁾, valamint „mindig is felfelé irányuló konvergenciát és hatékonyabb szociálpolitikát szorgalmazott, mind az uniós, mind a tagállami szintet tekintve”⁽¹³⁾, továbbá javasolja egy „egyértelmű és összehangolt menetrend kidolgozását, amely meghatározza a pillér végrehajtásához kapcsolódó prioritásokat, illetve kéri a már meglévő szociális jogok és normák megerősítését”.

6.2. Az EGSZB ismételten hangsúlyozza, hogy „egy új európai szemeszter folyamatban szociális célokat kellene megvalósítani úgy, hogy folyamatosan nyomon követjük a szociális egyenlőtlenségek alakulását és **új, mérhető mutatókat**, valamint szociális kérdésekre vonatkozó, célzott országspecifikus ajánlásokat vezetünk be”⁽¹⁴⁾, és kerülni kell a túlzott különbségeket: bár ezek tükrözik a sajátos nemzeti helyzeteket, szociális dömpinget válthatnak ki és torzíthatják az egyenlő versenyfeltételeket a teljes európai egységes piac tekintetében.

6.3. Az EGSZB úgy véli, hogy tisztességes feltételeket kell biztosítani a munkavállalók számára a tényleges szabad mozgáshoz az egységes piac teljes területén, különösen a határ menti régiókban. Javítani kell a szakmai képzések elismeréséről szóló irányelv⁽¹⁵⁾ alkalmazását, és komoly erőfeszítéseket kell tenni európai szinten a pénzügyi és strukturális erőforrások tekintetében az egész életen át tartó tanulást és az emberi erőforrások új készségekkel és képzésekkel való képzését illetően.

6.4. Az EGSZB ismét hangsúlyozza, hogy „[a]z új technológiák, a mesterséges intelligencia és a nagy adathalmazok következtében a termelési folyamatokat és általánosságban a gazdaságot érintő átalakulások gyökeresen meg fogják változtatni a munkaerőpiacot is”, és fontosnak tartja, hogy „ezek a változási folyamatok egy gyümölcsöző **társadalmi párbeszéd** keretében, valamint a **munkavállalók jogainak és életminőségének** tiszteletben tartása mellett menjenek végbe”⁽¹⁶⁾, elkerülve a szegénységet és bizonytalanságot okozó csapdákat.

6.5. Az EGSZB úgy véli, hogy a fenntartható fejlődés **a pénzügyi és strukturális erőforrások tekintetében tett jelentős európai, nemzeti és helyi szintű közös erőfeszítéseket igényel az egész életen át tartó tanulás elősegítése és az emberi erőforrások új zöld és digitális készségekkel és képzésekkel kapcsolatos képzése érdekében**, amelyek illeszkednek az új európai zöld megállapodás szerinti változó munkaerőpiacokhoz.

7. Az egységes piac és a fogyasztók

7.1. **A fogyasztóvédelmi politika nélkülözhetetlen eleme az egységes piac megvalósítási folyamatának**, amelynek középpontjában a nyilvánosság érdekei állnak, és amely képes hatást gyakorolni az emberek elkötelezettségére az EU integrációjának folyamata iránt. Az EGSZB szerint még több erőfeszítést kell tenni a fogyasztók hatékony védelmének biztosítása érdekében azokban az esetekben, amikor az üzemeltetők nem tartják be a szabályokat, és amikor a jelenlegi szétaprózott alkalmazás és a tagállamok közötti tartós különbségek nem csökkennek.

7.2. Az EGSZB felhívja rá a figyelmet, hogy a fogyasztói érdekeket tiszteletben kell tartani a **REFIT folyamatban**, a digitális világban, valamint az áruk és szolgáltatások biztonságossága tekintetében is, valamint fokozni kell az energiaszegénység és a fogyasztási szegénység csökkentését célzó intézkedéseket, javítva az élelmiszerekhez, gyógyszerhez és alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférést minden európai számára.

7.3. A közvetlen vásárlás vagy elektronikus kereskedelem terén meg kell oldani azt a problémát, hogy az árak, az értékesítés és a kiszállítási feltételek tekintetében országonként **eltérő bánásmódot** alkalmaznak a fogyasztókkal szemben. A területi alapú tartalomkorlátozás problémája továbbra is különös jelentőséggel bír.

7.4. Az EGSZB üdvözlöi a fogyasztóvédelmi eredményekről **az online vitamegoldási platformon**⁽¹⁷⁾ keresztül nyújtott információkat, ám szeretné, ha „a bíróságon kívüli – különösen a határokon átnyúló – megoldási eszközöket erősebbé tennék”.

7.5. Az EGSZB meggyőződése, hogy **az információk átláthatósága és összehasonlíthatósága** alapvető fontosságú ahhoz, hogy lehetővé tegyék a fogyasztók számára, hogy okos döntéseket hozzanak, nem utolsósorban a környezeti hatás és a fenntarthatóság szempontjából.

⁽¹²⁾ HL C 353., 2019.10.18., 23. o.

⁽¹³⁾ HL C 13., 2016.1.15., 40. o.; HL C 81., 2018.3.2., 145. o. és HL C 440., 2018.12.6., 135. o.

⁽¹⁴⁾ HL C 14., 2020.1.15., 1. o.

⁽¹⁵⁾ Lásd a 2.lábjegyzetet.

⁽¹⁶⁾ HL C 353., 2019.10.18., 6. o.

⁽¹⁷⁾ A Věra Jourová biztos által közölt adatok szerint az első évben több mint 24 000 vitát rendeztek.

8. Az egységes piac és a vállalkozások

8.1. Az EGSZB szerint ahhoz, hogy kielégítsük a vállalkozásoknak az egységes piac teljes megvalósításához szükséges igényeit, a következőkre van szükség:

8.1.1. **Az áruk és szolgáltatások piacainak további megnyitása és integrációja**, ideértve a logisztikai és hálózati szolgáltatásokat is, az EU teljes gazdasági potenciáljának kiaknázása és a hosszú távú globális verseny szilárd alapjának megteremtése érdekében. A diverzitást és a pluralizmust a kiskereskedelemben meg kell őrizni és elő kell mozdítani ⁽¹⁸⁾.

8.1.2. Nagyobb lendület biztosítása a digitalizációnak mint az európai versenyképesség kulcsfontosságú tényezőjének, vagyis a digitális technológiák bevezetését megkönnyítő keretnek. A kkv-kat és mikrovállalkozásokat célzó programoknak tiszteletben kell tartaniuk az ilyen jellegű vállalkozások kultúráját, és be kell vonniuk a helyi képviselői szervezeteket.

8.1.3. Több olyan intézkedés bevezetése, amely alapvető és haladó digitális ismeretekkel, valamint különféle technológiai megoldásokkal látja el a kis- és mikrovállalkozásokat, valamint az adatokhoz való hozzáférés, az adatok szabad áramlása és a felelősségvállalás tisztességes szabályainak kidolgozása egy átfogó politikai megközelítés révén.

8.1.4. Az infrastruktúrába történő **beruházást elősegítő szabályozási és pénzügyi keret** létrehozása annak érdekében, hogy a fizikai és digitális infrastruktúrák jelentősen javuljanak és átjárhatóvá váljanak – innováció és rugalmasság a vállalkozások számára, hogy összhangba kerüljenek a gyorsan változó világgal, elősegítve az új üzleti modelleket; valamint technológiai semlegesség az egységes piaci jogszabályok révén, amelyek az akadályok csökkentésével megkönnyítik a piacra lépést;

8.1.5. A **jobb szabályozás** és a gyakorlati végrehajtás alapelveinek előtérbe helyezése annak érdekében, hogy az egységes piac legyen a legjobb hely a vállalkozásra és munkavégzésre.

8.2. Különös figyelmet kell fordítani a **nemzeti adórendszerek közötti különbségekre**. Az EGSZB esetében foglalkozni kell az egységes piacon tapasztalható szociális és adódömpinggel, mivel ez torzítja a versenyt, és egyébként indokolatlan áthelyezéseket idéz elő.

8.3. Hasonlóképpen elengedhetetlen áthidalni az egységes piacon a helyi piacok **összekapcsolódásának infrastrukturális és szabályozási hiányosságait**, amelyek akadályozzák a tisztességes és átlátható versenyt, különösen az olyan kulcsfontosságú ágazatokban, mint a gáz, a villamos energia és a közlekedés.

8.4. Az EGSZB rámutat arra, hogy meg kell erősíteni az európai szabványosítási rendszert, különös tekintettel a műszaki, társadalmi, környezetvédelmi és biztonsági előírásokra, világos képet nyújtva a vállalkozásoknak, különös tekintettel a kis- és mikrovállalkozásokra, a tiszteletben tartandó szabályokról és eljárásokról, valamint az összes érdekelt fél számára garantálva a kiegyensúlyozott és hatékony részvételt a szabványosítási folyamatban.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽¹⁸⁾ HL C 110., 2019.3.22., 41. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A kampányok hatása a politikai döntéshozatalban való részvételre**(feltáró vélemény a horvát elnökség felkérésére)**

(2020/C 311/03)

Előadó: **Marina ŠKRABALO**Társelőadó: **Cinzia DEL RIO**

Felkérés:	2019.9.10-i levél
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2020.3.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.10.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	209/2/3
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli a horvát elnökség arra irányuló kezdeményezését, hogy vélemény kidolgozását kéri a kampányok politikai döntéshozatalban való részvételre gyakorolt hatásairól; e vélemény remélhetőleg hozzájárul az illetékes tanácsi formációkban és előkészítő szervekben az uniós választási folyamat javításának fő területeiről folytatott, időszzerű politikai vitához, amelynek alapját az Európai Bizottság hamarosan megjelenő, választások utáni jelentése képezi. A politikai vita lehetővé teszi, hogy a tagállamok a kellő időben közreműködjenek az Európai Bizottság demokráciára vonatkozó cselekvési tervének menetrendjében és az Európa jövőjéről szóló konferencián, amely a horvát elnökség alatt kerül megrendezésre. Eljött az idő egy új, összehangolt erőfeszítésre, amely az európai demokrácia védelmét és erősítését szolgálja az uniós intézmények új politikai ciklusa alatt. E tekintetben az EGSZB arra ösztönözné a horvát elnökséget, hogy katalizátorként segítse elő a szoros együttműködést az összes uniós intézmény között – ideértve mindenekelőtt az Európai Parlamentet és az Európai Bizottságot, de az EGSZB-t, a Régiók Bizottságát, az európai ombudsmant és az Európai Unió Alapjogi Ügynökségét is.

1.2. Az uniós polgároknak az EU politikai döntéshozatalában való szerepvállalása – amely elsősorban a választásokon való részvételen keresztül, de politikai viták és szakpolitikai konzultáció útján is megvalósul – létfontosságú ahhoz, hogy új erőt adjunk az európai demokráciának, és biztosítsuk az uniós intézmények és eszközök legitimitását. Az EGSZB kéri az uniós intézményeket, hogy a 2019-es választásokból levont tanulságokra támaszkodva hozzanak időszzerű politikai intézkedéseket és tegyenek összehangolt intézményi erőfeszítéseket az uniós választási folyamat jelenlegi állapotának javítására, és egyúttal kielégítő, minél nagyobb mértékű választói részvételt érjenek el a 2024-es és az azt követő európai választásokon.

1.3. Noha még mindig tart az a történelmi trend, hogy az európai választásokon csökken a szavazók részvétele (hiszen a 2019-es, viszonylag magas részvételi arány még mindig alacsonyabb az 1979 és 1994 között mért értékeknél⁽¹⁾), a legutóbbi választások fontos tanulságokkal szolgáltak, amelyeket meg kell ismerni ahhoz, hogy ösztönözzük a nyilvánosság tájékozott részvételét a következő európai választási ciklusban és hosszú távon is. Fontos elismerni, hogy a nemzeti választásokon való részvételhez képest az európai választásokon való lényegesen alacsonyabb részvétel régóta fennálló tendencia⁽²⁾, és fontos az is, hogy a fiatal, illetve képzett szavazóknak a 2019-es európai választásokon való magasabb részvételét egy új, pozitív tendencia lehetőségének tekintsük.

(1) <https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/1f2a7ac7-d8f7-11e9-9c4e-01aa75ed71a1>. Megjegyzendő, hogy az 1990-es évek eleje óta csökken az európai polgárok választásokon való részvétele, amit az is bizonyít, hogy az úgynevezett új tagállamokban 20 %-kal, az úgynevezett régi tagállamokban pedig 10 %-kal csökkent a választási részvétel.

(2) 2004-ben 45 %-os volt a részvétel az európai parlamenti választásokon, 2009-ben 43 %-os, 2014-ben 42,6 %-os, 2019-ben pedig 50,66 %-os; 1979 óta ez utóbbi volt az első olyan választás, amelyen nőtt a szavazók száma a korábbi választásokhoz képest. Forrás: <https://blogs.eurac.edu/eureka/david-vs-goliath-of-voter-turnout-why-is-the-participation-in-eu-elections-so-low/>.

1.4. Az EGSZB szerint ahhoz, hogy az uniós intézmények hatékonyabb megközelítést alkalmazzanak az európai polgárokkal szemben, szemléletváltásra van szükség, és be kell vonniuk a polgárokat, a civil társadalmat és a szociális partnereket mindenfajta kommunikációba, különösen a kampányokba, és érzelmi és racionális érvekkel szerepvállalásra kell ösztönözniük őket. E tekintetben az EGSZB üdvözlözi az Európai Parlamentnek a lakossági tájékoztató kampányokra alkalmazott, a szavazókra összpontosító új megközelítését, és határozottan támogatja az Európai Parlamentnek a legutóbbi választási kampány sikereinek kiaknázását célzó, átfogó tervét. Az EGSZB kéri, hogy megfelelő költségvetést és humán erőforrást rendeljenek az Európai Parlament kampányokkal kapcsolatos munkájához, hogy mélyíteni és bővíteni lehessen a civil társadalmi szervezetekből, önkéntesekből és véleményformálókból álló gazdag hálózatát, tematikus kampányokat lehessen folytatni a következő öt évben, és 2024-re élénk választási kampányt lehessen előkészíteni.

1.5. Az EGSZB az uniós ügyekkel és a következő európai választásokkal kapcsolatos, jövőbeli tájékoztató kampányok jól átgondolt megtervezése és decentralizált, illetve központosított megvalósítása terén még szorosabb együttműködést szorgalmaz az Európai Parlament, az Európai Bizottság és a tagállamok között, valamint az EGSZB-vel, a Régiók Bizottságával és az összes érdekelt féllel, ami által hatékonyabban érhetik el, tájékoztathatják és vonhatják be az európai polgárok nagy többségét.

1.6. Az EGSZB szerint a dezinformáció közvetlenül veszélyezteti nemcsak az emberek azon képességét, hogy megalapozott politikai döntést hozzanak, hanem magát az európai integrációs projektet, ezáltal pedig az Európai Unió egységét, jólétét és globális befolyását is. Az EU demokratikus döntéshozatali képességének gyengítése számos külföldi hatalom, valamint olyan szélsőséges csoportok érdekében áll, amelyek ellenzik az európai együttműködést és az erősebb kohéziót⁽³⁾. Az EGSZB határozottan támogatja a külső és belföldi dezinformáció elleni jelenlegi uniós erőfeszítéseket⁽⁴⁾, és sürgeti az Európai Bizottságot, hogy biztosítsa a dezinformációra vonatkozó gyakorlati kódex teljeskörű betartását, illetve a nyomon követést célzó szabályozói fellépést, a nemrégiben létrehozott „riasztási rendszer” és a STRATCOM hírszerző egységeinek továbbfejlesztését, valamint az Európai Külügyi Szolgálat dezinformációval szembeni fellépésének kiterjesztését, a belföldi dezinformáció elleni uniós fellépés jelentős kiterjesztésével párhuzamosan.

1.7. Az EGSZB további fellépést kér az Európai Bizottságtól és az Európai Parlamenttől annak érdekében, hogy megfelelő költségvetési forrásokat tegyenek elérhetővé olyan intézkedések finanszírozására, amelyek célja, hogy erősítsék a dezinformációval szembeni társadalmi rezilienciát, kiterjesszék a megfigyelések hatályát a veszélyt jelentő külföldi és belföldi szereplők szélesebb körére, és növeljék az intézmények és a tagállamok közötti, valamint a nemzetközi információcsere intenzitását.

1.8. Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Bizottságnak az „európai demokráciára vonatkozó cselekvési terv” kidolgozására irányuló javaslatát. Ennek a cselekvési tervnek átfogónak és folyamatosnak kell lennie, és képesnek kell lennie arra, hogy pénzügyi támogatás és intézményközi együttműködés segítségével változást érjen el. Az európai demokráciára vonatkozó cselekvési tervnek és a kapcsolódó jövőbeli kezdeményezéseknek törekedniük kell arra, hogy sokkal többet tegyenek a szabad és plurális médiáért és a minőségi, független újságírásért, a közösségi média hatékony szabályozásáért – különösen a dezinformációval szembeni küzdelem érdekében, ideértve az online politikai hirdetések és a tartalom iránti felelősség szabályozását –, egy korszerű választási folyamatért és a szavazati joguktól megfosztott csoportok, köztük elsődlegesen a fogyatékossgal élő személyek integrációjáért, valamint az Európai Unióról, továbbá annak demokratikus folyamatairól szóló, széles körű állampolgári ismeretek oktatásért valamennyi tagállamban. Az EGSZB emlékeztet arra a javaslatára, amelyben egy ambiciózus kommunikációs, oktatási és a polgárok figyelmének felkeltését célzó stratégia kidolgozását sürgeti az alapjogok, a jogállamiság és a demokrácia vonatkozásában⁽⁵⁾.

1.9. Az EGSZB kéri az uniós intézményeket és a horvát elnökséget, hogy fordítsanak folyamatos figyelmet az uniós költségvetéssel összefüggő azon tárgyalásokra, amelyek az uniós értékekkel, az intézményi ügyekkel és a polgársággal mint az európai demokrácia alapvető megtestesítőivel kapcsolatos oktatáshoz rendelt forrásokat érintik. Megfelelő finanszírozási forrásokat kell elkülöníteni az uniós oktatási törekvések teljes spektruma, valamint az európai demokráciára vonatkozó cselekvési terv által javasolt intézkedések számára, és biztosítani kell az egyes költségvetési komponensek közötti nagyobb koherenciát. Fenn kell tartani a sikeres Erasmus program megnövelt arányú finanszírozását azzal, hogy más uniós programok és az Európai Szociális Alap nagyobb részét rendelik ehhez a célhoz.

⁽³⁾ <https://medium.com/we-are-the-european-journalism-centre/more-than-meets-the-eye-tips-to-find-eu-funding-for-journalism-92f3f1143042>.

⁽⁴⁾ A dezinformációról szóló uniós cselekvési terv, https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/action_plan_against_disinformation.pdf.

⁽⁵⁾ HL C 282., 2019.8.20., 39. o., A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak és a Tanácsnak: Az Unió belüli jogállamiság további erősítése – Az aktuális helyzet és a lehetséges további lépések, 2019. április 3.

1.10. Az uniós állampolgári ismeretek szélesebb körű oktatására irányuló további politikai támogatás előmozdítása érdekében az EGSZB kéri az uniós intézményeket (és a horvát elnökséget), hogy álljanak az EGSZB azon javaslata mellé, amelynek értelmében európai szinten létre kell hozni egy, a „Tanítsuk Európát” kezdeményezéssel foglalkozó magas szintű szakértői csoportot, tagállami képviselők és vezető oktatási szakértők bevonásával. Ez a csoport szakpolitikai javaslatokat és ajánlásokat dolgozhatna ki, amelyek – miután az oktatásügyi miniszterek megvitatták őket – tanácsi következtetésekhez vezethetnének. A csoport emellett operatív javításokat is kezdeményezhetne, például egy olyan központi online platform létrehozását, amelyen elérhető lenne az uniós finanszírozású projektek keretében készült, meglévő oktatási segédanyagok és a nemzeti tantervek jegyzéke, amint azt az EGSZB javasolta.

1.11. Az EGSZB arra kéri a Tanácsot és az Európai Bizottságot, hogy fordítsanak különös figyelmet a fogyatékossgal élő személyek, az etnikai kisebbségek, a migránsok, a vidéki szegények és más hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrációjának égető kérdésére, mivel e csoportok az uniós tagállamokban tartósan alulreprezentáltak az európai választásokon. Az EGSZB javasolja, hogy az európai demokráciáról szóló cselekvési terv keretében az Európai Bizottság dolgozzon ki (1) jogi aktusra vonatkozó javaslatot a fogyatékossgal élő személyeknek az uniós választási folyamatban való részvételére irányadó minimumszabályokról, valamint készítse el (2) „az inkluzívabb választási folyamat uniós ütemtervét”, amelyet a tagállamokat a választásaik korszerűsítésében és társadalmi integrációs törekvéseikben támogató finanszírozási javaslat kísér.

1.12. Az új Európai Bizottságnak törekednie kell arra, hogy a korábbi Európai Bizottság által tett lépésekből⁽⁶⁾ kiindulva mihamarabb korszerűsítse az uniós kampányszabályokat és a választási folyamatot. E tekintetben az EGSZB határozottan támogatja a következőket: (1) a gyors javulások katalizátoraként ható, nemzeti kapcsolattartási pontokból álló választási koordinációs hálózat folyamatos, aktív munkája; (2) az európai politikai pártok fokozott szabályozói felügyelete a kampányok és a pártok pénzügyeinek átláthatósága, az adatvédelmi szabályoknak való megfelelés és az uniós értékek betartása terén; (3) az európai politikai pártokat célzó további ösztönzők a nemzeti tagpártok közötti és azokon túlmutató politikai következetességük és a nyilvánosság bevonásának fokozása érdekében; (4) olyan intézkedések, amelyek lehetővé teszik a marginalizált és jogaitól megfosztott valamennyi társadalmi csoport teljeskörű részvételét a demokratikus folyamatban. Az Európai Bizottságnak emellett növelnie kell a médiaműveltség fejlesztésével kapcsolatos közös felelősséget megállapító szabályok érvényesülését is, nemcsak az uniós és nemzeti intézmények és a civil társadalom, hanem a közösségi médiát és digitális platformokat üzemeltető vállalatok és a politikai szereplők körében is.

2. Lehetőségek az európai polgárok választásokon való tájékozott részvételének erősítésére

2.1. Hatékonyabb lakossági tájékoztató kampányok

2.1.1. Az EU az elmúlt években jelentős mértékben javította a nyilvánosság tájékoztató és kommunikációs kampányokkal történő megszólítása terén végzett munkáját, és figyelemre méltó erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy az uniós szakpolitikákat a mindennapi életre gyakorolt konkrét hatásterületekkel kapcsolja össze, hogy a „hétköznapi” emberek nézetein keresztül mutassa be az uniós kezdeményezések hatását, valamint új technológiákat vessen be az információk terjesztésére. Az uniós intézmények kiterjedt eszközökkel rendelkeznek a nyilvánosság tájékoztatására – a tagállamokban működő kapcsolattartó irodáikon, a weboldalaikon és a közösségi médián, a sajtó- és médiamunkáikon, az uniós ügynökségeken és a szakértők és érdekelt felek számos hálózatán, valamint a látogatószolgálatokon keresztül.

2.1.2. Az uniós intézményeknek és a nemzeti kormányoknak tovább és keményebben kell dolgozniuk, jobban össze kell hangolniuk tevékenységüket, és szorosabban együtt kell működniük a civil társadalommal, a szociális partnerekkel és az uniós intézmények tagállami irodáival annak érdekében, hogy pontos információkat terjesszenek az uniós jogszabályokról, szakpolitikákról és kezdeményezésekről, és hogy lehetővé tegyék a polgárok és szervezetek számára, hogy tájékozódjanak az uniós ügyekről, érdeklődést tanúsítsanak irántuk, és részt is vegyenek azokban. Az uniós intézményeknek és a tagállamoknak többet kellene beruházniuk az olyan reprezentatív civil társadalmi szervezetek és szociális partnerek kapacitásépítésébe és szerepvállalásának növelésébe, amelyek az európai értékekre irányuló, alulról építkező kampányokban népszerűsítik az európai eszmét, és partnerként és katalizátorként kellene használniuk őket a nyilvánossággal folytatott párbeszéd során.

2.1.3. Az uniós intézményeknek jelentős költségvetés áll rendelkezésükre a nyilvánosság tájékoztatására, ezen belül a kampányokra, bár ezek a költségvetési források vitathatatlanul elmaradnak a tagállamok kormányainak nyilvános tájékoztatási és kampány célú költségvetéseitől (és a tagállamok helyi és regionális önkormányzatainak ilyen tevékenységekre szolgáló költségvetéseitől is). Emellett az Európai Bizottság több főigazgatósága is támogatja a civil társadalom és a szociális

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_18_5681.

partnerek arra irányuló erőfeszítéseit, hogy tájékoztassák az európai polgárokat, és többféle módon bevonják őket a konkrét uniós szakpolitikai területekről folyó vitába. Ki kell bővíteni az uniós intézmények, valamint az európai és nemzeti civil társadalom, a szociális partnerek és a független média pozitív szerepét, és annak megfelelően tükröződnie kell az új uniós költségvetésben.

2.1.4. Az Európai Parlament különösen aktív volt az európai választásokkal kapcsolatos érdeklődés előmozdításában és az azokon való részvétel ösztönzésében. 2019-es választási kampányában törekedett a szavazóknak a konkrét aggodalmaikhoz illeszkedő, érzelmeiktől sem mentes üzenetekkel történő megszólítására, a civil társadalom és a szakszervezetek sokkal aktívabb bevonására és arra, hogy decentralizált, sokkal kevésbé intézményi jellegű kampányt folytasson sokkal nagyobb multiplikátorhatás mellett. A „Szavazni fogok” kampány lehetőséget (és finanszírozást) biztosított a civil társadalmi szervezeteknek saját intézkedéseik és kommunikációjuk megvalósítására, hogy bevonják a nyilvánosságot a választásba és bemutassák saját ötleteiket és elképzeléseiket Európa jövőjével kapcsolatban. Emellett a társadalmi szereplők széles körét, köztük az üzleti szférát is arra ösztönözte, hogy részt vegyen a szavazásra buzdító kampányban. Az EP választások utáni felméréseinek eredményei alapján⁽⁷⁾ ez a széles körű és interaktív kampány hozzájárulhatott a részvételi arány növekedéséhez.

2.1.5. Az európai polgárok politikai részvételének fokozására irányuló jövőbeli fellépést illetően fontos szem előtt tartani, hogy egyre inkább kirajzolódik az Unióval való pozitív azonosulás tendenciája, amit az is bizonyít, hogy 11 %-kal nőtt azoknak a szavazóknak a száma, akik állításuk szerint azért szavaztak az európai választásokon, mert polgári kötelességüknek tekintették azt, továbbá 11 %-kal nőtt azoknak a szavazóknak a száma, akik azért szavaztak, mert támogatják az EU-t, 6 %-kal pedig azoknak a száma nőtt, akik úgy érezték, a szavazással változtatni tudnak a dolgokon. A következőket említették olyan kulcsfontosságú tényezőkként, amelyek a következő európai parlamenti választásokon nagy valószínűséggel növelnék a választadók szavazási hajlandóságát: jobb tájékoztatás az EU-ról és annak a mindennapi életre gyakorolt hatásáról (43 %), több fiatal induljon jelöltként a választásokon (31 %), valamint több legyen a női jelölt (20 %). Emellett az európai polgárok egyértelműen hangot adtak annak, hogy tájékozottabb politikai részvételre, inkluzívabb választási folyamatokra, elszámoltathatóbb politikai vezetésre és olyan intézményekre van szükség, amelyek hatékonyabb védelmet nyújtanak a politikai korrupció, dezinformáció és kibertámadások formájában megvalósuló választási visszaélésekkel szemben⁽⁸⁾.

2.1.6. Az uniós intézményeknek a jövőbeli tájékoztató kampányokban prioritásként kell kezelniük a szavazókat különösen foglalkoztató témákat, és e kampányokra a politikai ciklus egészében sort kell keríteniük, hogy a következő európai választásokat megelőzően ki lehessen építeni az uniós ügyekkel kapcsolatos közös tudásbázist és az ilyen ügyek iránti elköteleződést. Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a tájékoztató kampányok minden földrajzi területet és a társadalom minden rétegét elérjék, különösen a politikai részvétel és a társadalmi-gazdasági fejlődés perifériájára szorultakat, akik általános társadalmi kirekesztettségük miatt különösen kiszolgáltatottak lehetnek a rosszzindulatú dezinformációs kampányokkal szemben⁽⁹⁾. Ahhoz, hogy az uniós intézmények proaktív tájékoztatási tevékenységet végezhesenek, a helyi médiával, a helyi civil társadalmi csoportokkal, a helyi önkormányzatokkal és az állampolgári ismeretek oktatására irányuló programokkal való szorosabb együttműködés révén az egész EU-ban elmélyültebb párbeszédet kell folytatni a helyi közösségekkel.

2.2. Beruházás a média szabadságába és pluralitásába, valamint az újságírásba

2.2.1. Az európai közvéleménynek pontos és tárgyilagos tájékoztatást nyújtó szabad és plurális média létfontosságú a választásokról és a politikai döntéshozatalról folyó megalapozott vitához, továbbá alapvető fontosságú fegyver a dezinformációval szemben. A szabad és plurális médiának elszámoltathatónak kell lennie az általa közölt tartalmakat illetően, valamint átláthatónak a tulajdonjog és gazdasági érdekei tekintetében.

2.2.2. Annak ellenére, hogy a digitális és közösségi médiához való tömeges hozzáférés miatt a „hagyományos” (nyomtatott és műsorszóró) média hanyatlak, az emberek az online térben nagymértékben használják, megosztják és kommentelik a műsorszolgáltatók, újságok és újságírók weboldalait és közösségi média-profiljait.

2.2.3. Bár a 2019-es sajtószabadság-ranglistán az európai országok túlnyomórészt az élbolyban végeztek, ahol „jó helyzetű” a sajtószabadság⁽¹⁰⁾ (kilenc uniós tagállam szerepel azon 15 ország között, ahol „jó” a sajtószabadság helyzete), és egyik ország sem esik a legrosszabb, „nagyon súlyos helyzetű” kategóriába, 12 uniós tagállamot csak az „elég jó helyzetű” kategóriába soroltak be, hat tagállamot „problematikus helyzetűnek” értékelték, egy uniós tagállamot pedig a „nehéz helyzetű” kategóriába soroltak. Az újságírókkal szemben alkalmazott erőszak és megfélemlítés az uniós tagállamokban aggodalomra okot adó tendencia az európai demokrácia számára, csakúgy, mint bármilyen politikai jellegű beavatkozás a médiába.

⁽⁷⁾ https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/election2019/EB915_SP_EUROBAROMETER_POSTEE19_FIRSTRESULTS_EN.pdf.

⁽⁸⁾ Ezek a megállapítások a fent említett forrásból származnak, azaz az EP 2019. júniusi választás utáni felméréséből, amely 22 464 választadóra terjedt ki.

⁽⁹⁾ HL C 97., 2020.3.24., 53. o.

⁽¹⁰⁾ <https://rsf.org/en/world-press-freedom-index>.

2.2.4. A Médiapluralizmus Monitor 2017-es eredményei ⁽¹⁾ szerint „a piaci koncentráció közepes vagy nagy kockázati forrás a médiapluralizmus számára, kivétel nélkül minden uniós országban. A különböző hagyományos médiaorgánumok gazdasági nehézségei [...] arra engednek következtetni, hogy a médiakoncentráció jelensége a jövőben valószínűleg nem fog visszaszorulni [...], és a piac pluralitásának lehetséges hanyatlása továbbra is egy mindenütt jelen lévő kockázati elem”. Az EU-nak trösztellenes intézkedéseket kell hoznia a médiatulajdon diverzifikálása, valamint a médiatulajdon koncentrációja és monopóliumai elleni küzdelem érdekében.

2.2.5. A független újságírás a közjavak egyike, egy sokszínű és plurális média megvalósításának kudarca pedig egyértelműen a piac nem megfelelő működését tükrözi. Az újságírás minősége és sokszínűsége a közszolgálati média politikai és gazdasági függetlenségének és minőségének megerősítésével, valamint hosszú távú független finanszírozásával tartható fenn, ami új gazdasági/üzleti modelleket követel meg. Az EU-nak többet kell tennie a közszolgálati média támogatása érdekében, többek között az új és fenntartható finanszírozási modellekre irányuló kezdeményezésekkel. E tekintetben az EGSZB támogatja a 2021 és 2027 közötti költségvetési időszakra vonatkozó azon javaslatokat, amelyek értelmében az EU egy 61 millió euro összegű részkeretet tervez bevezetni a Kreatív Európa program számára, amelyet a minőségi újságírásra, ezen belül a médiapluralizmusra és a médiaműveltségre szánnak ⁽²⁾. Az EGSZB ugyanakkor a hivatásos újságírásba és médiába történő nagyobb összegű és sokkal inkább stratégiai állami beruházásokat sürget.

2.2.6. Az EU-nak többet kell tennie a független média és az oknyomozó újságírás támogatása érdekében is, ideértve a transznacionális együttműködési platformokat is. Támogatnia kell továbbá az arra irányuló kezdeményezéseket, hogy megtalálják a minőségi újságírás finanszírozásának új módszereit, beleértve a nonprofit modelleket és az új, társadalmilag fenntartható és inkluzív gazdasági modelleket.

2.2.7. Emellett meg kell erősíteni, figyelemmel kell kísérni és módszeresen érvényesíteni kell a médiamonopóliumok és piaci erőfölény elleni nemzeti és uniós jogszabályokat. Továbbra is támogatni kell a média függetlenségét és a tulajdonjogot figyelemmel kísérő kezdeményezéseket, mint amilyen a Médiapluralizmus Monitor.

2.2.8. Az EU-nak továbbra is elő kell mozdítania az önszabályozási intézkedéseket és szerveket, például az etikai kódexeket és a sajtótanácsokat, hogy megerősítse az újságírás magas szintű normáit, többek között a digitális és közösségi médiában is. Az EU-nak elő kell mozdítania az információkhoz való egyenlő hozzáférést az összes média számára, és elleneznie kell az újságírók politikai okokból történő önkényes kizárását a sajtókonferenciákról és más kormányzati publikációkból.

3. A digitális és közösségi média által teremtett lehetőségekre és kihívásokra adott válasz

3.1. A digitális és közösségi média információk és vélemények szélesebb köréhez biztosít gyorsabban elérhető hozzáférést az emberek többsége számára, és lehetővé teszi számukra, hogy könnyebben részt vehessenek a közösségi hálózatok által támogatott demokratikus vitában. Azt is lehetővé kell tennie az egyének számára, hogy saját maguk dönthessenek azoknak az információknak a szűréséről, amelyekhez hozzá kívánnak férni. 2019-ben az EU27 polgárainak 86 %-a használta az internetet ⁽³⁾, és az EU27 háztartásainak 90 %-a rendelkezett internet-hozzáféréssel, nemzeti szinten pedig – bár vannak egyenlőtlenségek – a hollandiai 98 % és a bulgáriai 75 % között mozog a háztartások hozzáférése, ami még mindig jelentős elérést tesz lehetővé ⁽⁴⁾.

3.2. Ugyanakkor – bár a digitális és közösségi média több embernek kínál több részvételi lehetőséget – a hagyományos nyomtatott és műsorszórási médiához képest még jobban koncentrálódik a közösségi médiaplatformok tulajdonjoga, és bonyolult, üzleti megfontolásokon alapuló, titkos algoritmusok szolgálnak arra, hogy jelentősen szűrjék az emberek

⁽¹⁾ <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2017-2/>.

⁽²⁾ <https://medium.com/we-are-the-european-journalism-centre/more-than-meets-the-eye-tips-to-find-eu-funding-for-journalism-92f3f1143042>.

⁽³⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00028/default/table?lang=hu>.

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00134/default/table?lang=hu>.

fiókjain keresztül elérhető információkat. Ennek eredményeként a hagyományos nyomtatott és műsorszóró médiához képest tulajdonképpen még szűkülhet is azoknak az információknak a köre, amelyekkel az emberek találkoznak. A közösségi média megjelenése teret engedett a dezinformáció, azaz olyan kitalált történetek terjedésének, amelyeket különböző okokból – többek között a politikai vita és a választási eredmények befolyásolása érdekében – osztanak meg. Az ilyen dezinformáció többségét hamis profilokról osztják meg. A kutatók szerint az USA-ban a 2016-os elnökválasztáson a dezinformáció jelentős hatást fejtett ki a választói magatartásra.

3.3. Az Európai Bizottság által a legutóbbi európai választások előtt a dezinformáció visszaszorítása és az átlátható, tisztességes és hitelt érdemlő online kampánytevékenységek biztosítása érdekében indított kezdeményezések részeként az online platformok, a közösségi hálózatok és a reklámpiac (a Facebookot és a Twittert is beleértve) 2018 szeptemberében egy önszabályozási magatartási kódexet⁽¹⁵⁾ írtak alá, hogy fellépjenek az online dezinformációval és az álhírekkel szemben. Ez a kódex a kötelezettségvállalások széles körét határozza meg, a politikai hirdetések átláthatóságától kezdve a hamis felhasználói fiókok megszüntetéséig és a dezinformáció terjesztőinek demonetizálásáig⁽¹⁶⁾. A kódexre az Európai Bizottság dezinformációval szembeni cselekvési tervének fontos pilléréként tekintenek, a kódex melléklete pedig bemutatja az aláíró felek bevált gyakorlatait⁽¹⁷⁾.

3.4. Az európai választások előtt minden platform intézkedéseket hozott, amelyek keretében címkézte a politikai hirdetéseket, és a hirdetések kereshető könyvtárában nyilvánosan elérhetővé tette azokat⁽¹⁸⁾. A Facebook által bevezetett önszabályozási politika alapján a politikai hirdetéseket csak olyan országban lehetett közzétenni, amelynek tekintetében az érintett pártok jogosultsággal rendelkeztek. Amint nyilvánvalóvá vált, hogy ez a szabály negatívan érintette az európai pártok uniós szintű kampányolását, meghoztak egy eseti döntést, amelynek értelmében az európai szintű pártok mentesülnek a szabály alól⁽¹⁹⁾.

3.5. Ugyanakkor a kódex aláíró felei által 2019 októberében készített első éves önértékelési jelentés⁽²⁰⁾ és az audiovizuális médiaszolgáltatók foglalkozó európai szabályozók csoportjának (ERGA) 2019. júniusi jelentése⁽²¹⁾ rámutat arra, hogy a platformok politikai hirdetéseket tartalmazó archívumaiban nem minden politikai hirdetést címkéztek meg helyesen politikai hirdetésként, és hogy az archívumok még mindig nem tettek közzé elégséges adatot a közönséget célzó mikroszintű üzenetekről ahhoz, hogy megakadályozzák a választók manipulálását és biztosítsák a politikai kampányok és hirdetések nagyobb fokú átláthatóságát, ideértve ezek finanszírozási forrásait és konkrét érdekcsoportokhoz fűződő kapcsolatait is. Ezenkívül a kódex aláírói nem fogadtak el olyan közös normákat, amelyek lehetővé tennék, hogy a kutatók és újságírók úgy férjenek hozzá a személyes adatokhoz, hogy tiszteletben tartják a felhasználók magánélethez és hozzájárulásához való jogát.

3.6. Az önszabályozást illetően feltárt hiányosságoknak és a gyakorlati kódex Európai Bizottság által végzett jelenlegi értékelésének fényében az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy tegyen jogalkotási intézkedéseket, amennyiben az önkéntes kódex önmagában elégtelennek bizonyulna az Európai Bizottság céljainak megvalósítása felé teendő jelentős előrelépés eléréséhez. Az online dezinformáció terén jelentősen javítani kell az önszabályozást. Ezzel párhuzamosan átfogó megközelítést kell alkalmazni a szabályozást illetően. Eljött az idő – az új európai bizottsági választási csomag és az európai demokráciára vonatkozó cselekvési terv részeként – a közösségi média és a digitális platformok szabályozásának kidolgozására és előterjesztésére, amely szabályozásnak a politikai hirdetések valamennyi szempontjának (finanszírozási, címkézési és nyilvánosságra hozatali szabályok) átláthatóságára és a dezinformációra is figyelmet kell fordítania.

3.7. Az online elszámoltathatóság előmozdításának nemcsak az átláthatósági intézkedésekre és az információforrások feltárására kellene összpontosítania, hanem figyelembe kellene vennie az ökoszisztéma azon szereplőinek elszámoltathatóságát is, akik hasznot húznak a félrevezető és szenzációs tartalmak terjesztéséből. A dezinformáció a koncentrált, elszámoltathatatlan digitális piacok tünete, a folyamatos nyomon követés és a személyes adatok jogellenes kezelésének jele. A domináns helyzetben lévő közösségimédia-vállalatok nyereségre tesznek szert azáltal, hogy profilalkotási adatokat

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/commission/news/code-practice-against-disinformation-2019-jan-29_hu.

⁽¹⁶⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

⁽¹⁷⁾ Egy 2019 júniusában közzétett eredményjelentés megállapította többek között azt, hogy „a Facebook 2019 első negyedében 2,2 milliárd hamis profilt távolított el, és konkrétan 1 574 nem uniós bejegyzésű és 168 uniós bejegyzésű oldal, csoport és fiók ellen lépett fel, amelyek az uniós tagállamokat megcélzó színlelt magatartást tanúsítottak”, míg „a Twitter arról számolt be, hogy több mint 6 000 hirdetést utasított el az elfogadhatatlan üzleti gyakorlatokat alkalmazó hirdetésekkel kapcsolatos szabályzatának megsértése miatt, 10 000 hirdetést pedig a minőségi hirdetésekkel kapcsolatos szabályzatának megsértése miatt, amely hirdetések mind az EU-t célozták meg”.

⁽¹⁸⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/action-plan-against-disinformation-report-progress>.

⁽¹⁹⁾ <https://twitter.com/alemannoEU/status/1119270730280132610>.

⁽²⁰⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/annual-self-assessment-reports-signatories-code-practice-disinformation-2019>.

⁽²¹⁾ http://erga-online.eu/wp-content/uploads/2019/06/ERGA-2019-06_Report-intermediate-monitoring-Code-of-Practice-on-disinformation.pdf.

állítanak elő szenzációhajhász tartalmak terjesztése révén, függetlenül azok valóságtartalmától. Az ilyen típusú adatmanipuláció az általános adatvédelmi rendelet teljeskörű és megfelelő végrehajtását teszi szükségessé, hogy a vállalatok kevésbé legyenek ösztönözve arra, hogy egy olyan modellt alkalmazzanak, amely szenzációhajhászon és sokkoló tartalmakon alapul. Bár a probléma kialakulását maga a platformok alapvető üzleti modellje könnyíti meg vagy terjeszti el, nem elegendő arra ösztönözni a platformokat, hogy eltávolítási vagy ellenőrzési mechanizmusokat vezessenek be. Emellett a nemzeti és uniós jogszabályoknak foglalkozniuk kell a digitális és közösségi média vállalatainak domináns piaci pozícióival, és fontolóra kell venniük a kötelező interoperabilitást, közös protokollokat vezetve be annak érdekében, hogy a kommunikáció a platformok között áramolhasson.

3.8. Szükség van arra, hogy a dezinformációval szembeni fellépés érdekében nagyobb mértékben és szélesebb körben vonják be az uniós intézményeket, a civil társadalmat, a szociális partnereket, a független médiát, a közösségi médiát, az online platformokat és a nyilvánosságot⁽²²⁾. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak a Tartalmak, Technológiák és Kommunikációs Hálózatok Főigazgatósága által vállalt kezdeményezését, amelynek értelmében létrehozzák a Digitális Média Európai Megfigyelőközpontját, amely „a tényellenőrök, a tudományos dolgozók és a kutatók számára biztosít platformot az együttműködéshez, valamint a médiaszervezetekkel, illetve a médiaműveltség szakértőivel való kapcsolattartáshoz, továbbá a politikai döntéshozók támogatásához”⁽²³⁾; az EGSZB ezenfelül helyesli a megfigyelőközpont megerősítéséhez és fejlesztéséhez biztosítandó további finanszírozást is.

4. Az európai választásokba történő rosszindulatú internetes beavatkozás megakadályozása

4.1. Az internet teret enged egy másik fenyegetésnek is, ugyanis a hamis profilokon, a közösségi médiában tevékenykedő trollokon és az államok által működtetett orgánumokon keresztül megkönnyíti a választásokba történő beavatkozást. Bár eddig nagy hangsúlyt fektettek a külföldi beavatkozásra, a valóság ennél sokkal árnyaltabb: a belföldi dezinformáció is legalább ugyanakkora probléma, és a helyi helyettesítő kiszolgáltatók, az új technológiák és más fejlemények (például a zárt csoportok használata) megnehezítik a külföldi és belföldi dezinformáció közötti különbségtételt. Oroszországot például azzal vádolták meg, hogy befolyásolta az USA 2016-os elnökválasztását, az Egyesült Királyságban a brexitről tartott népszavazást és a közelmúltban az EU-ban megrendezett több választást⁽²⁴⁾, valamint a 2019. májusi európai parlamenti választást⁽²⁵⁾, ugyanakkor más belföldi és külső szereplők beavatkozása hasonlóan aggasztó kockázatot jelent.

4.2. Az Európai Bizottság dezinformációval szembeni cselekvési terve megállapítja, hogy a „jelentések szerint több mint 30 ország folyamodik dezinformációhoz és kísérel meg befolyásolni folyamatokat”⁽²⁶⁾. Az Európai Külügyi Szolgálat egy szolgálatot hozott létre (keleti stratégiai kommunikációval foglalkozó munkacsoport), amely nyomon követi és az erre a célra szolgáló weboldalán felfedi a Kreml-barát dezinformációt⁽²⁷⁾, emellett kialakította a „Nyugat-Balkán” és a „Dél” elnevezésű stratégiai kommunikációs munkacsoportjait.

4.3. Az EGSZB üdvözli az EKSZ „riasztási rendszer” – tulajdonképpen a dezinformációval foglalkozó tagállami kormánytisztviselők hálózata – létrehozására irányuló kezdeményezését, amely méltó arra, hogy megerősítsék és kiterjesszék. Egyúttal ösztönözni kell a tagállamokat arra, hogy gondoskodjanak a riasztási rendszer és a közelmúltban létrehozott nemzeti választási hálózatok közötti fokozott információcseréről, amelybe főszabályként be kell vonni a szakosított civil társadalmi szervezeteket és tényellenőröket is. A jövőben lehetővé kellene tenni a riasztási rendszer és a Digitális Média Megfigyelőközpontjának strukturái közötti rendszeres információcserét is az egyes országokban és az Unió egészében.

4.4. Ami a beavatkozások megelőzését szolgáló mechanizmusok jelentőségét illeti az európai demokrácia szempontjából, az Európai Külügyi Szolgálat dezinformációval szembeni kezdeményezéseihez kapcsolódó tevékenységeket bővíteni kell és meg kell erősíteni, többek között annak érdekében, hogy figyelemmel lehessen kísérni a más országokból és régiókból származó dezinformációt, és fel lehessen lépni ellene, valamint hogy fokozni lehessen a más hasonló (például Kanada és Ausztrália által létrehozott) megelőző mechanizmusokkal folytatott információcserét. Ugyanakkor jelentősen erősíteni kell a belföldi dezinformáció elleni uniós fellépést olyan átfogó módon, amely lehetővé teszi a kellő időben történő nyomon követést, javítja a szakmai újságírást és előmozdítja a médiaműveltséget.

4.5. Az EGSZB rámutat arra, hogy a Covid19-válság miatt, amely e vélemény elkészítését követően alakult ki, még sürgetőbb, hogy az Európai Bizottság további lépéseket tegyen a fertőzés okaival, terjedésével és kezelésével kapcsolatos félretájékoztató leküzdésére, amely káros lehet a közegészségre. A közösségi médiában szereplő, a pandémiával kapcsolatos

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/eu-communication-disinformation-euco-05122018_en.pdf.

⁽²³⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-launches-call-create-european-digital-media-observatory>.

⁽²⁴⁾ https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_russian_meddling_ep2019_eng_web_20190520.pdf.

⁽²⁵⁾ https://carnegieendowment.org/files/CP_333_BrattbergMaurer_Russia_Elections_Interference_FINAL.pdf.

⁽²⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/eu-communication-disinformation-euco-05122018_en.pdf.

⁽²⁷⁾ <https://euvsdisinfo.eu/>.

információk tartalma – amennyiben nem ellenőrzik és nem terjesztik megfelelően – káros viselkedési formákhoz és pánik terjedéséhez vezethet, ami veszélyezteti a közösség egészségét. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy legyen éber, és működjön együtt a tagállamokkal és a szociális érdekelt felekkel annak érdekében, hogy kezelni lehessen az ilyen, hazai és külföldi forrásokból származó félretájékoztatás súlyos hatásait⁽²⁸⁾.

5. Az európai polgárok médiaműveltségének és az állampolgári ismeretek oktatásának javítása

5.1. A médiaműveltség és az aktív polgári szerepvállalás uniós polgárok körében történő szisztematikus előmozdítása létfontosságú ahhoz, hogy kiépítsük az EU antidemokratikus tendenciákkal és fenyegetésekkel szembeni ellenálló képességét. A közelmúltbeli véleményeiben⁽²⁹⁾ megfogalmazottaknak megfelelően az EGSZB az uniós intézmények új politikai ciklusában megújult lendületet szeretne látni azokban a tevékenységekben, amelyek a nyilvánosság EU-ról való tájékoztatását szolgálják. Az EGSZB szerint a 2015. évi párizsi nyilatkozat⁽³⁰⁾ és a 2018. évi tanácsi ajánlás⁽³¹⁾ egyértelmű, az Európai Parlament 2016. évi állásfoglalása⁽³²⁾ által is alátámasztott megbízást jelent a tagállamoktól arra, hogy az európai uniós ismeretek oktatását és elsajátítását határozottan a politikai napirendre tűzzük.

5.2. Az EGSZB kiemeli, hogy végre kell hajtani a szociális jogok európai pillérének első alapelvét, hogy a minőségi és inkluzív oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás mindenkit megillető jog legyen Európában⁽³³⁾, és javasolja az uniós ismeretekkel kapcsolatos oktatás és az uniós identitásépítés beillesztését az Európa 2030 stratégiába és a 2030-as oktatási és képzési stratégiai keretbe, valamint az európai szemeszter folyamatába (a vonatkozó országspecifikus ajánlások között), feltéve, hogy pontos, szisztematikus adatok állnak rendelkezésre⁽³⁴⁾.

5.3. Az uniós ismeretek szélesebb körű oktatására irányuló további politikai támogatás előmozdítása érdekében az EGSZB kéri egy, a „Tanítsuk Európát” kezdeményezéssel foglalkozó magas szintű szakértői csoport európai szintű létrehozását a tagállami képviselők és a vezető oktatási szakértők bevonásával. Ez a csoport szakpolitikai javaslatokat és ajánlásokat dolgozhatna ki, amelyek – miután az oktatásügyi miniszterek megvitták őket – tanácsi következtetésekhez vezethetnének. A csoport emellett operatív javításokat is kezdeményezhetne, például egy olyan központi online platform létrehozását, amelyen elérhető lenne az uniós finanszírozású projektek keretében készült, meglévő oktatási segédanyagok és a nemzeti tantervek jegyzéke, amint azt az EGSZB javasolta.

5.4. Az átfogóbb szakpolitikai fellépés kiindulópontjaként az EGSZB szerint az európai uniós ismeretek iskolai elsajátításáról szóló, 2013. évi tanulmány⁽³⁵⁾ alapján új kritikai jellegű kutatást kellene végezni, amely vizsgálja a tagállamokban tapasztalható jelenlegi helyzetet az uniós ismereteknek az iskolák, a tanárképzés és a folyamatos szakmai továbbképzés keretében történő oktatása tekintetében, továbbá a civil társadalom és a szociális partnerek által kidolgozott, az uniós ismeretek oktatásával kapcsolatos programokat⁽³⁶⁾. Emellett el kell végezni a felnőtt uniós polgárok körében az aktív polgári szerepvállalási készségeket fejlesztő oktatási kapacitások és finanszírozási források átfogó felülvizsgálatát, összhangban az egész életen át tartó tanúláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló átfogó keretrendszerrel⁽³⁷⁾.

5.5. Az európai civil társadalom és a szociális partnerek határozottan szót emeltek az uniós ügyekkel, kultúrával és polgársággal kapcsolatos állampolgári ismeretek oktatásához nyújtott, a nemzeti forrásokat kiegészítő támogatás mellett. Az EU-nak támogatnia kell a tagállamokat annak biztosítása érdekében, hogy az iskolaigazgatókat, a tanárokat és az oktatási személyzet többi tagját jobban ellássák a kritikus gondolkodást, a demokratikus értékeket és az emberi jogokat, a polgári szerepvállalást és az új technológiák felelősségteljes használatát előmozdító eszközökkel. Meg kell erősíteni és ki kell bővíteni a tanárok, a tudományos dolgozók és a diákok cseréjéhez mobilitási támogatást nyújtó programokat, amelyek révén e szereplők más tanulási környezetben és más uniós tagállamokban szerezhetnek saját tapasztalatot az uniós értékekről, köztük a demokráciáról, a szabadságról és a toleranciáról⁽³⁸⁾.

⁽²⁸⁾ <https://www.disinfo.eu/coronavirus/>.

⁽²⁹⁾ HL C 353., 2019.10.18., 52. o.; HL C 228., 2019.7.5., 68. o.

⁽³⁰⁾ Párizsi nyilatkozat, 2015.3.17.

⁽³¹⁾ A Tanács ajánlása (2018. május 22.) a közös értékek, az inkluzív oktatás és az oktatás európai dimenziójának előmozdításáról (HL C 195., 2018.6.7., 1. o.).

⁽³²⁾ Az Európai Parlament állásfoglalása (2016. április 12.) (2015/2138(INI)) HL C 58., 2018.2.15., 57. o.).

⁽³³⁾ HL C 228., 2019.7.5., 68. o.

⁽³⁴⁾ HL C 228., 2019.7.5., 68. o.

⁽³⁵⁾ <https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/83be95a3-b77f-4195-bd08-ad92c24c3a3c>.

⁽³⁶⁾ HL C 353., 2019.10.18., 52. o.

⁽³⁷⁾ A Tanács ajánlása (2018. május 22.) az egész életen át tartó tanúláshoz szükséges kulcskompetenciákról (HL C 189., 2018.6.4., 1. o.).

⁽³⁸⁾ https://www.csee-etuice.org/images/attachments/ST_Citizenship_2018.pdf.

5.6. Az Uniónak minden tagállamban szisztematikus módon, a nemzeti oktatási intézményekkel és a médiaszabályozásért felelős független nemzeti ügynökségekkel szorosan együttműködve határozottan elő kell mozdítania, és pénzügyileg is támogatnia kell a társadalom minden nemzedéke számára a médiaműveltség terjesztését, továbbá az újságírók által és az újságíróknak tartott képzéseket. A cél, hogy gyors és nagy lépést tegyünk az európai polgárok magasabb médiaműveltsége felé, a széles körben elterjedt és gyakran rosszindulatú dezinformáció jelentette növekvő veszélyre tekintettel.

5.7. Az EU-nak időben támogatást kell nyújtania a tagállamok számára az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló és a közelmúltban felülvizsgált irányelvben meghatározott, az új médiával kapcsolatos kötelezettségük teljesítésére irányuló erőfeszítéseikhez, amely kötelezettség értelmében a tagállamoknak elő kell mozdítaniuk a médiaműveltség fejlesztését és erre irányuló intézkedéseket kell hozniuk, ideértve az új oktatási programokat és a videómegosztó platformok hatékony felügyeletét. E tekintetben az EGSZB egyértelmű iránymutatásokat vár a médiaműveltséggel foglalkozó szakértői csoporttól, amely 2020. március 30-án ül össze a horvátországi Zágrábban, a múlt évben újonnan indított uniós szintű tájékoztató kezdeményezés, a második médiaműveltségi hét részeként.

6. Az európai választások inkluzívabbá tétele

6.1. EU-szerte különféle társadalmi csoportok tekintetében állhat fenn a választásokból való kirekesztődés veszélye – ezek a fogyatékossgal élő személyek, az etnikai kisebbségek (különösen a romák), az Európán át ingázó migráns munkavállalók, a bevándorlók, valamint a társadalom szegény, munkanélküli, alulképzett és vidéken élő rétegei. Tekintettel arra, hogy az európai polgárok fele még mindig nem vesz részt az európai választásokon, a jövőbeli politikai kezdeményezésekben foglalkozni kell a választási magatartást befolyásoló strukturális egyenlőtlenségekkel az európai demokrácia megerősítése és annak biztosítása érdekében, hogy a következő európai választásokon valamennyi európai polgár egyenlő bánásmódban részesüljön.

6.2. Az EGSZB 2019. márciusi részletes tájékoztató jelentésének⁽³⁹⁾ elemzése alapján a 27 uniós tagállamban sokan olyan jogi és szervezési akadályok miatt nem tudnak részt venni az uniós választásokon, amelyek megfosztják a fogyatékossgal élőket politikai jogaiktól. 16 tagállam mintegy 800 000 európai polgárát fosztják meg a nemzeti szabályok alapján az EP-választásokon való részvétel jogától fogyatékossgal vagy mentális egészségi problémájuk miatt, míg további több millió európai polgárnak nincs lehetősége szavazni olyan szervezési intézkedések (technikai korlátok) miatt, amelyek nem veszik figyelembe a fogyatékossgal élő személyek szükségleteit.

6.3. Az EGSZB azt javasolja, hogy az új választási reformcsomag és az európai demokráciáról szóló cselekvési terv irányozzon elő egy „az inkluzív választási folyamatra vonatkozó uniós ütemtervet”, amelyet kiegészít egy a tagállamokat a választásaik lebonyolításának korszerűsítésében támogató finanszírozási javaslat is. E korszerűsítés maga után vonná a választási folyamatból gyakran kizárt és egy adott nemzeti kontextusban alacsonyabb szintű politikai részvételt mutató, hátrányos helyzetű társadalmi csoportok számára szükséges technológiai kiigazításokat és támogatási szolgáltatásokat. Az ütemtervnek a nemzeti választási hatóságokkal, az ombudsmani intézményekkel, a megfelelő nemzeti civil társadalmi szervezetekkel és azok európai hálózataival együttműködésben végzett, a választási kirekesztés kockázatának kitett különböző társadalmi csoportok előtt álló akadályok mélyreható feltérképezésén kell alapulnia.

6.4. A jelenlegi uniós jogszabályok már most is több, az EP-választásokat érintő problémával foglalkoznak. Nincs tehát formális akadálya annak, hogy a jogszabályok a fogyatékossgal élő személyek szavazási lehetőségeire vonatkozó garanciákat is magukban foglaljanak. Az EGSZB szerint ha az összes ország bevált gyakorlatait alkalmaznák, egy ideális rendszer valósulna meg, amely révén a fogyatékossgal élő uniós polgároknak nemcsak arra lenne teljeskörű lehetőségük, hogy szavazzanak, hanem a szavazás számukra legkényelmesebb módját is megválaszthatnák.

6.5. Így az európai választási reformról és az európai demokráciára vonatkozó új cselekvési tervről szóló jövőbeli politikai vitával összefüggésben az EGSZB – a választási folyamatra vonatkozó uniós ütemtervjavaslatban felvázolt átfogóbb intézkedéseken túl – javasolja egy olyan jogszabályi kezdeményezés megfontolását, amely szavazási minimumszabályokat határozna meg a fogyatékossgal élő személyek tekintetében. A javaslatot a nemzeti választási hatóságok, a társadalmi integrációval és a választásokkal foglalkozó szakértők és a fogyatékossgal élő személyeket képviselő civil társadalmi szervezetekkel folytatott politikai párbeszéd keretében kell kidolgozni.

⁽³⁹⁾ Az EGSZB tájékoztató jelentése: A fogyatékossgal élők tényleges jogai arra, hogy szavazzanak az európai parlamenti választásokon, 2019. március 20.

7. Az európai politikai pártok polgárközpontúságának és elszámoltathatóságának ösztönzése

7.1. Az 1992. évi Maastrichti Szerződés rendelkezései értelmében az „európai szintű politikai pártok az Unió belüli integráció fontos tényezői. Hozzájárulnak az európaiságtudat kialakításához és az uniós polgárok politikai akarátának kinyilvánításához.” Viszonylag új jelenség, hogy az európai politikai pártok fokozatosan integrált irányítási struktúrákkal rendelkező szupranacionális politikai szereplőkké válnak, amelyek képesek koherens politikai programokat megfogalmazni, és Unió-szerte mozgósítani a választókat, ez pedig strukturális kihívás elé állítja az európai polgárok politikai részvételét. Konkrétabban: az európai pártok irányításának és finanszírozásának szabályozási kerete csak a 2003. évi Nizzai Szerződéstől kezdve alakult ki, és a szervezeti és programatikus koherenciát illetően továbbra is korlátozott érvényű, pedig ezeknek a követelményeknek elő kellene mozdítaniuk az európai pártok azon képességét, hogy közös értékek és nyilvánosság részvétele alapján alakítsák és erősítsék az EU politikai integrációját.

7.2. A további szabályozásnak arra kell törekednie, hogy ösztönözze az európai szintű politikai pártokat az uniós értékek aktív előmozdítására, és erősítse a pártok transznacionális koherenciáját és szervezeti képességeit, hogy a rendkívül sokféle nemzeti párttagságon átívelő és azt meghaladó módon tudják megszólítani a polgárokat az EU különböző részein.

7.3. Ezzel kapcsolatban az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, hogy szerezzenek jobban érvényt az európai politikai pártok azon jogi kötelezettségének, hogy be kell tartaniuk az EUSZ 2. cikkében megfogalmazott alapvető uniós értékeket, ami a nemzeti tagjaikra is érvényes. Ez vonatkozik a politikai programjaikban és kampányaikban képviselt értékekre, valamint a nemek közötti egyenlőségre és a megkülönböztetésmentességre vonatkozó belső gyakorlataikra, továbbá a jogállamiság és a korrupció elleni küzdelem tiszteletben tartására. Szükség esetén az Európai Bizottság felkérheti az Európai Politikai Pártok és Európai Politikai Alapítványok Hatóságát, hogy ellenőrizze a rendeletben meghatározott feltételek betartását⁽⁴⁰⁾.

7.4. A további szabályozási intézkedéseknek figyelembe kell venniük a jelenleg folyó politikai vitát és politikai javaslatokat, ideértve egy sor olyan politikai elgondolást, amelyek az európai pártok nagyobb polgárközeliség és az európai nyilvánossággal szembeni nagyobb elszámoltathatóság irányába való fejlesztéséről szólnak, például a nemzeti pártoknak egy adott európai pártba való belépéséről szóló nyilatkozata, transznacionális pártlisták, átlátható adományszervezés és kampányolás, egyéni tagság, a civil társadalom és a szociális partnerek alulról szerveződő elérése, valamint a közös uniós értékeket kirívóan veszélyeztető politikai tartalom tekintetében való elszámoltathatóság révén⁽⁴¹⁾. Ezeket a kérdéseket fel kell venni az Európa jövőjéről szóló konferencia napirendjére is, amely remélhetőleg érdemi lehetőséget nyújt majd arra, hogy a civil társadalom, a szociális partnerek és az európai nyilvánosság széles körű és tájékozott módon vegyen részt az EU demokratikus reformjában.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽⁴⁰⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/DOC/?uri=CELEX:52019DC0343&from=HU>.

⁽⁴¹⁾ <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/reconnecting-european-political-parties-with-european-union-citizens.pdf>;
<https://carnegieeurope.eu/2019/11/06/six-ideas-for-rejuvenating-european-democracy-pub-80279>; https://euroreflections.se/globalassets/ovrigt/euroreflections/euroreflections_v3.pdf.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás finanszírozása és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás finanszírozásának kihívásai

(feltáró vélemény)

(2020/C 311/04)

Előadó: **Toni VIDAN (HR/III)**

Társelőadó: **Dimitris DIMITRIADIS (EL/I)**

Felkérés:	a Tanács horvát elnöksége, 2019.9.10.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2020.5.27.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.11.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	227/0/2
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB kifejezetten üdvözlí és támogatja az Európai Tanács közelmúltbeli következtetéseit és a bejelentett európai zöld megállapodást⁽¹⁾, amelyek közös célkitűzése az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás megvalósítása „annak elérése révén, hogy az EU 2050-re klímasemleges legyen”.

1.2. A Covid19-válság fényében az EGSZB már korábban a tagállamok között eddig példátlan mértékű szolidaritásra és egy olyan **átfogó európai gazdaságélénkítési tervre** szólított fel⁽²⁾, amely lehetővé tenné az EU tagállamai, polgárai, vállalatai és munkavállalói számára, hogy megfelelően kezeljék a Covid19-világjárvány következményeit, és egy fenntarthatóbb és ellenállóképesebb európai gazdaságot építsenek ki. A 750 milliárd EUR költségvetésű NextGenerationEU Eszköz, valamint a 2021–2027 időszakra vonatkozó hosszú távú uniós költségvetés célzott megerősítése révén az uniós költségvetés teljes finanszírozási képessége 1,85 billió EUR-ra emelkedik. A helyreállítás támogatása mellett az eszköz középpontjában az európai zöld megállapodás és a digitalizáció áll a munkahelyteremtés és a növekedés fellendítése, társadalmaink ellenálló képességének növelése és környezetünk egészségének javítása érdekében.

1.3. Az EGSZB támogatja az Európai Parlament 2020. április 17-én elsöprő többséggel elfogadott állásfoglalását, amelynek célja, hogy az európai zöld megállapodást a közelgő uniós gazdaságélénkítő és helyreállító csomag középpontjába helyezze, melynek „új lendületet kell adnia a gazdaságnak, javítania kell annak ellenálló képességét és munkahelyeket kell teremtenie, egyszersmind segítenie kell kontinensünk ökológiai átmenetét és fenntartható társadalmi-gazdasági fejlődését”⁽³⁾.

1.4. Az EGSZB támogatja az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási tervet, amely az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás első kulcsfontosságú pénzügyi pillére a méltányos átállási mechanizmus mellett⁽⁴⁾. Az EGSZB e kezdeményezéseket a helyes irányba tett első lépésnek tekinti, és arra ösztönzi az uniós intézményeket, hogy alakítsanak ki átlátható és részvételen alapuló eljárásokat a következő lépések előkészítéséhez, amely eljárásokba hatékonyan bevonnak valamennyi érdekelt felet, és amelyek összhangban vannak a gazdaságélénkítéssel és a jóléti gazdaságra való méltányos átállással⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>.

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/presentations/az-eu-valasza-covid-19-jarvany-kitoresere-es-tagallamok-kozotti-peldatlan-merteku-szolidaritass-fontossaga>.

⁽³⁾ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0054_HU.html

⁽⁴⁾ *Az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv és a méltányos átállási mechanizmus ismertetése*, Brüsszel, 2020. január 14.

⁽⁵⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hu/our-work/opinions-information-reports/opinions/sustainable-economy-we-need-own-initiative-opinion>.

1.5. A példa nélküli válság miatt az EGSZB ambiciózus, a Párizsi Megállapodással összhangban lévő helyreállítási terv kidolgozását kéri. Ennek döntő részét egy olyan **éghajlat-politikai költségvetésnek** kell képeznie, amely legalább a korábban azonosított évi 300 milliárd EUR beruházási hiánnyal egyenlő mértékű, és kiemelt prioritásként kezeli a polgárok, a kkv-k, az energiaközösségek és a helyi és regionális közintézmények által közösen megtervezett és ezek közös érdekeltiségében lévő decentralizált dekarbonizációs projektek támogatását.

1.6. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy ennek az átállásnak és a Covid19-járvány utáni helyreállításnak méltányosnak kell lennie, és egy igazságosabb és fenntarthatóbb Unióhoz kell vezetnie. Ellenkező esetben kudarcot fog vallani, ami súlyos következményekkel jár az európai projekt egészére nézve. Úgy véljük, hogy a méltányos átállás legfontosabb összetevője a polgárok, a munkavállalók, a közösségek és a kkv-k politikai, társadalmi és gazdasági integrációja, különösen az Unió fejlődő, vidéki régióiban, anélkül, hogy hátrányos megkülönböztetésben részesüljenek azok a tagállamok, amelyek jelenleg nem tagjai az euróövezetnek. Kiemelt jelentősége van az átállás méltányosságát garantáló kritériumoknak, és az érdekelt feleket minden szinten be kell ebbe vonni. Az EGSZB már közreműködött ebben a vitában ⁽⁶⁾.

1.7. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a méltányos átállásnak és a Covid19-járvány utáni helyreállításnak garantálnia kell, hogy a fogyasztók és a közösségek a fenntartható termékek és szolgáltatások aktív termelő-fogyasztóivá váljanak az energia- és a közlekedési ágazatban.

1.8. Az EGSZB kéri az állami és magánforrások újraelosztását gátló akadályok, különösen a fossziliztüzelőanyag-ágazatnak nyújtott, meglévő közvetlen és közvetett támogatások, valamint a költségvetési és adóügyi akadályok sürgős felszámolását.

1.9. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak az új uniós alkalmazkodási stratégia kidolgozására irányuló erőteljes felhatalmazását, és kéri, hogy az éghajlatváltozás mérséklésének és az ahhoz való alkalmazkodásnak a finanszírozása egyforma hangsúlyt kapjon. Az EGSZB úgy véli, hogy az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra irányuló fellépések innovatív pénzügyi mechanizmusainak kidolgozásáról szóló átfogó politikai vitát és a célirányos **méltányos alkalmazkodási alapokat** a lehető leghamarabb el kell indítani.

1.10. Az EGSZB kéri a rendelkezésre álló források jelentős megnövelését, egy **„Európai Éghajlat-politikai Szolidaritási Testület”** elnevezésű, célirányos ifjúsági program beindítását, valamint a közösségi alapú és tulajdonú, alacsony szén-dioxid-kibocsátást célul kitűző energetikai és közlekedési projektek kidolgozása terén folytatott, a helyi önkormányzatok és a szervezett civil társadalom közötti együttműködés finanszírozását.

1.11. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai zöld megállapodásnak meg kell óvnia az EU és különösen a feltörekvő országok jelentette növekvő versenynek kitett kkv-k biztonságát és versenyképességét, és támogatja az importált fogyasztási cikkek karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmusra irányuló javaslatokat.

2. Bevezetés és általános megjegyzések

2.1. Az EGSZB ezt a véleményt az Európai Unió Tanácsának elnökségét betöltő Horvát Köztársaság felkérésére dolgozta ki, és örömmel veszi, hogy az elnökség élénkíteni kívánja a pénzügyi rendelkezések javításáról szóló uniós szintű vitát az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás egyre növekvő igényeinek kielégítése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra adott válaszok tekintetében. A vélemény már a kidolgozás késői szakaszában járt, amikor a Covid19-világjárvány megrázta a világot és az EU-t, ezért a vélemény megpróbál az új helyzetre vonatkozóan néhány kezdeti reakciót megfogalmazni.

2.2. Egy kibontakozó humanitárius katasztrófának vagyunk tanúi, emberéleteket veszítünk, széles körben terjed a betegség, egyre több a szociális nehézség, a munkahelyek pedig soha nem látott méretekben szűnnek meg. Ha rosszul kezeljük a helyzetet, fennáll a veszélye annak, hogy olyan súlyos következményekkel kell szembesülnünk, mint az 1929-es nagy gazdasági világválság idején. Ha jól kezeljük, az EU együtt kilábalhat belőle, életeket menthet meg és társadalmi jólétet biztosíthat, társadalmi-gazdasági modelljeinket az emberekre és a természeti világra összpontosító modellekké alakíthatja át, és fellendítheti a fenntartható fejlődésre irányuló globális partnerséget.

⁽⁶⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hu/our-work/opinions-information-reports/opinions/leaving-no-one-behind-when-implementing-2030-sustainable-development-agenda-own-initiative-opinion>.

2.3. Az EGSZB kifejezetten üdvözlí és támogatja az Európai Tanács közelmúltbeli következtetéseit és a bejelentett európai zöld megállapodást⁽⁷⁾, amelyek közös célkitűzése az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás megvalósítása „annak elérése révén, hogy az EU 2050-re klímasegleges legyen”. Az EGSZB emellett támogatja az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási tervet, amely az első kulcsfontosságú pénzügyi pillér a méltányos átállási mechanizmus mellett; e pillérek célja az átállásban leginkább érintett régiók munkavállalóinak és polgárainak támogatása⁽⁸⁾.

2.4. Megkérdőjelezhetetlen a bizonyíték arra, hogy éghajlatváltozási vészhelyzettel, a biológiai sokféleség egzisztenciális csökkenésével, a vegyi anyagokból és a légszennyezésből eredő, társadalmilag elfogadhatatlan egészségügyi kockázatokkal és óceánjaink mérhetetlen műanyagszennyezésével kell megbirkóznunk. A tudományos kutatások⁽⁹⁾ arra engednek következtetni, hogy az új emberi betegségek megjelenése szorosan összefügg a környezeti válság kiváltó okaival, amelyeket az európai zöld megállapodáson keresztül a környezetvédelmi intézkedések előnyben részesítésével kell kezelni.

2.5. Az egzisztenciális környezeti válságok mellett nagy fokú és egyre növekvő egyenlőtlenségekkel, demográfiai válságokkal, politikai radikalizmussal, valamint a kormányokba, a kormányzásba és a politikai döntéshozatalba vetett bizalom csökkenésével kell szembenéznünk. A Covid19-válság rámutatott gazdasági és irányítási rendszereink számos hiányosságára, többek között a piacgazdaság korlátaira, és kiemelte a hatékony állami intézmények és az erős állami egészségügyi rendszerek fontosságát. Azt is lehetővé tette, hogy az emberek újragondolják, mi a fontos számukra. Sürgősen felül kell vizsgálni a termelési és fogyasztási szintek hatását, és meg kell vizsgálni az alapvető munkák (például olyan közszolgáltatások, mint az egészségügyi ágazat) méltányos bérezését, az adó- és bérpolitikát, valamint olyan új eszközöket, mint az általános alapjövedelem, amint azt az EGSZB korábbi véleményeiben kérte⁽¹⁰⁾.

2.6. Az EU üzleti közössége egyre inkább fejlesztési lehetőségnek, valamint a produktív munkahelyek Európába való visszahozását lehetővé tevő helyzetnek tekinti az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállást és a Covid19-válság utáni gazdaságélénkítést. Az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikai miniszterekhez nemrégiben intézett levelében⁽¹¹⁾ hét „vezető európai energiavállalat felszólítja az EU-t, hogy növelje az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának 2030-ig történő csökkentésére vonatkozó célkitűzését, és az 1990-es szinthez képest legalább 55 %-kal csökkentse annak szintjét, hogy igazodjon a 2050-ig tartó költségvetésű ütemtervhez”. Az Energetikai Átállási Bizottság felszólítja a világ kormányait, hogy „bölcsen költsék el a gazdaságélénkítő kiadásokat, és fektessenek be a jövő gazdaságába”⁽¹²⁾.

3. Az éghajlatvédelmi törekvések fokozása, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való méltányos átállás és a helyreállítás új pénzügyi erőforrásai és a 2030-as fenntartható fejlődési célok megvalósítása

3.1. A sürgős éghajlat-politikai intézkedésekhez szükséges új pénzügyi erőforrások megfelelő mobilizálásának garantálása és a meglévő források felhasználásának javítása érdekében mindenképp egy ambiciózus politikai menetrendre van szükség, amely megerősíti a 2030-ra és 2050-re megfogalmazott céltérteket. Az EGSZB tehát támogatja azt a felhívást, amely szerint az Európai Uniónak kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy a karbonsemelegességet 2050-re elérje, ennek megfelelően pedig az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére vonatkozó 2030-as céltérteket úgy kell módosítania, hogy a kibocsátás legalább 55 %-kal csökkenjen az 1990-es szinthez képest.

3.2. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy ennek az átállásnak és a Covid19-járvány utáni helyreállításnak méltányosnak kell lennie, és egy igazságosabb Unióhoz kell vezetnie. Ellenkező esetben kudarcot fog vallani, ami súlyos következményekkel jár az európai projekt egészére nézve. Úgy véljük, hogy a méltányos átállás legfontosabb összetevője a polgárok, a munkavállalók, a közösségek és a kvk-k politikai, társadalmi és gazdasági integrációja, különösen az Unió fejlődő, vidéki régióiban anélkül, hogy hátrányos megkülönböztetésben részesüljenek azok a tagállamok, amelyek jelenleg nem tagjai az euróövezetnek. Ezen integráció megvalósításához alapvető, hogy a pénzügyi erőforrásokat méltányosan osszák fel a jövőbeli éghajlat-politikai költségvetésben, és proaktívan meg kell előzünk, hogy az erőforrásokat tendenciaszerűen jórészt olyan erős érdekeltek felé irányítsák, amelyek rendelkeznek a bankképes projektek kidolgozásához szükséges erőforrásokkal és kapacitással.

⁽⁷⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>.

⁽⁸⁾ Az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv és a méltányos átállási mechanizmus ismertetése, Brüsszel, 2020. január 14.

⁽⁹⁾ <https://www.nature.com/articles/s41893-019-0293-3#ref-CR101>.

⁽¹⁰⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hu/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-framework-directive-minimum-income-own-initiative-opinion>.

⁽¹¹⁾ <https://www.statkraft.com/media/news/2019/energy-companies-call-for-more-ambitious-EU-2030-climate-target/>.

⁽¹²⁾ <http://www.energy-transitions.org/sites/default/files/COVID-Recovery-CoverLetter.pdf>.

3.3. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy garantálja valamennyi érdekelt fél – helyi közösségek, civil társadalom, szociális partnerek, ipar, tudományos intézetek stb. – aktív bevonását az európai zöld megállapodás és a Covid19-járvány utáni gazdaságélénkítési és helyreállítási terv jövőbeli kidolgozásába és végrehajtásába.

3.4. Most, hogy megtettük az első lépéseket az európai zöld megállapodás és az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv érdekében, ugyanakkor példátlan válsággal szembesülünk, az EGSZB üdvözlő egy megfelelő nagyságrendű helyreállítási alapot, és ambiciózus, a Párizsi Megállapodással összhangban lévő helyreállítási tervet szorgalmaz. Ennek döntő részét egy olyan **éghajlat-politikai költségvetésnek** kell képeznie, amely legalább az azonosított évi 300 milliárd EUR beruházási hiánnyal egyenlő mértékű, és kiemelt prioritásként kezeli a polgárok, a kkv-k, az energiaközösségek és a helyi és regionális közintézmények közös érdekeltiségében megvalósuló decentralizált dekarbonizációs projektek támogatását. Az EGSZB már kidolgozott javaslatokat e pénzügyi mobilizációra a klímavédelmi finanszírozási paktumról⁽¹³⁾ szóló felhívásában, és ebben a véleményben még továbbiakat is megfogalmaz.

3.5. Az EGSZB úgy véli, hogy ezzel párhuzamosan és a jövőbeni klímafinanszírozás mobilizálási mechanizmusainak optimális elenyére törekedve el kell végezni a 2030-as fenntartható fejlődési célok végrehajtásához szükséges pénzügyi erőforrások megbízható és átlátható értékelését. Lehetővé kell tenni emellett a fenntarthatóságról és az adott demográfiai, technológiai és adózási/közpolitikai keretben megvalósítandó méltányos átállásról szóló, átfogó politikai vitát, amelyhez a hamarosan megjelenő EEA-jelentés⁽¹⁴⁾ fontos hozzájárulást jelentene.

3.6. Az EGSZB már kérte az **európai klímavédelmi finanszírozási paktum** kidolgozását, amely paktum „az új pénzügyi buborékot tápláló tőkét átirányítaná az éghajlatváltozás elleni küzdelem és a reálgazdaság irányába. Új finanszírozást is kell kapnia, különösen a kis- és középvállalkozások esetében.” A különböző javasolt finanszírozási források többek között a következők:

- a fenntartható beruházások finanszírozásának a zöld orientáció révén történő átirányítása, és az Európai Beruházási Bank (EBB) „zöld címkéjű” hiteleinek támogatása,
- az Európai Központi Bank (EKB) mennyiségi lazításának finanszírozási forrásként történő felhasználása,
- a fenntartható befektetés kritériumainak meghatározása.

A klímavédelmi finanszírozási paktum lehetőséget kínál például arra, hogy párhuzamosan kezeljük az éghajlati válságot, a minőségi munkahelyek hiányát és az európai projekttel kapcsolatos kétségeket. Két eszközből áll. Ezek az Európai Éghajlatpolitikai és Biodiverzitási Bank és az Európai Éghajlatpolitikai és Biodiverzitási Alap. Ketten együtt alkothatnák az Európai Klímbankot.

3.7. Az EGSZB üdvözlő és támogatja az EBB azon bejelentését, hogy a 2021 és 2030 közötti időszakban 1 billió EUR összegű éghajlat-politikai és a környezeti fenntarthatóságra irányuló beruházást kíván támogatni. Ugyanakkor, jelenlegi szabályzatának megfelelően az EBB nagyobb éves hitelportfólióval rendelkezhet. Ha az EU vagy az EKB több költségvetési garanciát ad az EBB-nek, az éves portfólió még tovább bővíthető.

3.8. Az EGSZB kéri a tagállamokat és az uniós intézményeket a Stabilitási és Növekedési Paktum szabályainak megreformálására, hogy az aranyszabály lehetőséget biztosítson még több nemzeti szintű éghajlat-politikai beruházásra, amelyeket az uniós éghajlat-politikai költségvetés részeként kivennének a költségvetési hiányok számításából, a viszaélésekkel szembeni megfelelő biztosítékok mellett⁽¹⁵⁾. Az eredeti lehetőségeket az Európai Költségvetési Tanács 2019. évi éves jelentése⁽¹⁶⁾ már megemlítette, és ezeket most részletesen ki kell dolgozni és meg kell valósítani. Az EGSZB arra kéri az uniós tagállamokat, hogy amíg a Stabilitási és Növekedési Paktum a Covid19-válság miatt fel van függesztve, minél nagyobb mértékben használják fel a rendelkezésre álló költségvetési eszközöket az éghajlat-politikai beruházások fellendítésére.

⁽¹³⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hu/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-finance-climate-pact-own-initiative-opinion>.

⁽¹⁴⁾ Az EEA jelentése: *The sustainability transition in Europe in an age of demographic and technological change*.

⁽¹⁵⁾ <https://www.bruegel.org/2019/12/the-european-green-deal-needs-a-reformed-fiscal-framework/>.

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-efb-annual-report_en.pdf.

3.9. Az EGSZB kéri az EKB-t, hogy vállaljon jelentős szerepet az éghajlat-politika közvetlen és közvetett finanszírozásában. Az eszközvásárlási programjának és pandémiás vészhelyzeti vásárlási programjának (PEPP) hatásán kívül az EKB – a megfelelő szabályozás bevezetésével és szabályozói hatásköreinek gyakorlásával, valamint az euróövezeten kívüli központi bankokkal a Központi Bankok Európai Rendszerének keretében folytatott együttműködéssel – arra is ösztönözheti a központi bankokat, hogy kövessék őt, és ezáltal kedvezően befolyásolhatja az éghajlat-politika finanszírozását. A tőkeemfelelési mutatókat is proaktívabban lehetne használni azáltal, hogy kedvezőbb rendszereket alkalmaznak az uniós taxonómia szerint zöldnek tekintett hitelekre és beruházásokra. Az EKB-nak „további nemkonvencionális monetáris politikai intézkedésekkel [...] likviditást kell tudnia biztosítani”⁽¹⁷⁾, és a likviditáshoz szükséges bármely összeg biztosításának pozitív hatást kell gyakorolnia az éghajlat-politikára.

3.10. Az éghajlat-politika finanszírozása növelésének egyik útja a zöld kötvények állami és magánszektor általi, stabil szabályozási keretre épülő kibocsátása, a fenntartható beruházásokra vonatkozó uniós taxonómia alapján. Sürgősen ki kell alakítani az ezt ösztönző rendszereket. Az EBB kétféleképpen játszhat még nagyobb szerepet: az éghajlat-politikához közvetlen kötelezettségvállalásokkal hozzájáruló projekteknek nyújtott hitelekkel, valamint a zöld kötvények kiadásának felgyorsításával. Ezeket a kötvényeket az Európai Központi Bank ezt követően az eddigieknél sokkal nagyobb mértékben vásárolhatná meg az eszközvásárlási programon keresztül.

3.11. Minthogy végső soron a beruházások döntő többségét a polgárok és a magánszektor vállalja majd, az EGSZB felhívja a figyelmet a környezetvédelmi adózási intézkedések és a fenntartható beruházások jövedelmezőségét biztosító fontos eszköz, a szén-dioxid-árzás minden vonatkozásának jelentőségére. Szeretnénk azt is hangsúlyozni, hogy a „szén-dioxid-árzás és a zöld kötvények kombinációja javítja a környezeti hatékonyságot, a tőkefelhalmozást és az államadósság fenntarthatóságát [...], és nagyobb fokú generációk közötti méltányosságot tanúsít”⁽¹⁸⁾.

3.12. További lehetséges finanszírozási forrás az adott esetben zöld és barna eszközöket is tartalmazó hiteleszközökből – az összevont biztosítékalapból – álló biztosítéki portfólióval alátámasztott értékpapírosítás. Az értékpapírosítás akkor lesz zöld, ha a bevételek zöld projektek finanszírozását szolgálják.

3.13. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv gyakorlati megvalósítása előtt álló egyik fő kihívás az olyan beruházási projektek sorozatának kidolgozása, amelyek megfelelnek az EU stratégiai célkitűzéseinek. Az ilyen beruházási projektek még nem állnak rendelkezésre a keresletet kielégítő mértékben. A közigazgatás minden szintjén biztosított technikai segítségnyújtás és tanácsadási támogatás révén meghatározhatók és előkészíthetők a fenntartható projektek, és biztosítható a kapacitásépítés a projektgazdák számára. Fontos, hogy a fenntartható beruházások egész EU-ra kiterjedő osztályozási rendszere (taxonómia)⁽¹⁹⁾ szolgáljon alapul az ilyen projektek azonosításához és kidolgozásához.

3.14. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való méltányos átállás finanszírozásának garantálnia kell, hogy az új technológiák és új vállalatok kialakításának lehetőségét oly módon támogassák, amely lehetővé teszi, hogy a fogyasztók és a közösségek – különösen azok, akiket jelenleg kizárnak a megfelelő termelési folyamatokból – a lehető legnagyobb mértékben magukénak érezzék az új termelési kapacitást, ezáltal a fenntartható termékek és szolgáltatások aktív termelő-fogyasztóivá váljanak az energia- és a közlekedési ágazatban.

3.15. Mivel a megújuló energiaforrások felhasználása ténylegesen egy értékes természeti erőforrás „privatizációját” jelenti, az állami forrásokból támogatott projekteknek el kell ismerniük, hogy ezek az erőforrások a helyi közösség tulajdonát képezik, és gondoskodniuk kell arról, hogy a helyi közösség megfelelően élvezhesse a projekt előnyeit, illetve a magáénak érezhesse a projektet.

3.16. Az EGSZB szeretné hangsúlyozni, hogy sürgősen jelentős pénzügyi segítséget kell nyújtani azoknak az intézményeknek, amelyek tevékenesen megkönnyíthetik a polgárok, a közösségek vagy a kkv-k kis, decentralizált, egyedi projektjeinek nagyobb, bankképesebb projekteké történő továbbfejlesztését és összekapcsolását. Mivel a civil társadalom egyértelműen sok ilyen kezdeményezéssel áll elő, az EGSZB szívesen járul hozzá az e kezdeményezések számára biztosított uniós szintű segítségnyújtás és aktív együttműködés intézményi keretének és a vonatkozó iránymutatásoknak a kidolgozásához.

⁽¹⁷⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hu/news-media/presentations/az-eu-valasza-covid-19-jarvany-kitoresere-es-tagallamok-kozotti-peldatlan-merteku-szolidaritas-fontossaga>.

⁽¹⁸⁾ <http://documents.worldbank.org/curated/en/808771566321852359/pdf/Financing-Low-Carbon-Transitions-through-Carbon-Pricing-and-Green-Bonds.pdf>.

⁽¹⁹⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-teg-taxonomy_hu.

4. A meglévő pénzügyi mechanizmusok, az állami és magánforrások beruházási akadályai és az állami támogatások

4.1. A Párizsi Megállapodás értelmében a pénzügyi forgalmat össze kell hangolni a szükséges kibocsátáscsökkentésekkel és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenálló fejlődéssel. Ennek és az európai zöld megállapodásnak a fényében az EGSZB kéri, hogy valamennyi meglévő uniós pénzügyi mechanizmust egyeztessenek össze a Párizsi Megállapodással, vagy tegyék ellenállóvá az éghajlatváltozás hatásaival szemben, továbbá hozzák összhangba az európai zöld megállapodás és a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend célkitűzéseivel.

4.2. A meglévő uniós pénzügyi mechanizmusokat illetően az EGSZB már elfogadta ⁽²⁰⁾ a következő ajánlásokat:

— az Európai Stratégiai Beruházási Alap éghajlatváltozás elleni küzdelemre szánt részét 40 %-ra kell növelni,

— az EU-nak az éghajlatváltozással szembeni küzdelem jelentette kihívással összhangban álló ambíciószintet kell tanúsítania,

— az EU-nak teljes költségvetése (a 2021–2027-re szóló többéves pénzügyi keret) átlagosan 40 %-át e célkitűzéshez kell rendelnie, és az Európai Kohéziós Alap megfelelő részesedését a jelenlegi 20 % fölé kell emelnie.

4.3. Uniós és tagállami szinten is több jelentős akadály áll az éghajlat-politika megfelelő mértékű állami és magánfinanszírozása előtt, aminek eredményeként mind az éghajlatváltozás mérsékléséhez, mind az ahhoz való alkalmazkodáshoz nyújtott finanszírozás szintje meglehetősen alacsony és elégtelen ⁽²¹⁾. Ezek közül néhányat szeretnénk kiemelni:

4.4. Először is még mindig nagy összegűek a fosszilis tüzelőanyagokhoz nyújtott, mind közvetlen, mind közvetett támogatások; ezeket az IMF ⁽²²⁾ 2015-ben 289 milliárd USD-ra becsülte az EU tekintetében. A közvetett támogatások nemzeti és uniós szinten jelennek meg, és hatalmas környezeti, társadalmi és gazdasági (alternatív) költségeket eredményeznek, amelyek kioltják az éghajlat-politika terén tett előrelépéseket. Minthogy ezek a szén-dioxid-árát is csökkentik, az EGSZB úgy véli, sürgősen meg kell szüntetni őket, és a tagállamok nemzeti és klímaterveiben meg kell határozni ennek világos menetrendjét.

4.5. Másodsorban, minthogy az uniós tagállamok költségvetési politikáit a Stabilitási és Növekedési Paktum általában keretek közé szorítja, az állami támogatási szabályok pedig meggátolják az államot abban, hogy hangsúlyosabb szerepet játsszon az átalakulást hozó politikákban, az éghajlat-politika finanszírozása behatárolt marad. Az általános mentesítési záradék jelenlegi alkalmazása a Paktum tekintetében ⁽²³⁾, valamint az állami támogatási szabályok ideiglenes kerete ⁽²⁴⁾ olyan kivételek, amelyeket az EGSZB reményei szerint minél nagyobb mértékben felhasználnak majd az éghajlat-politikai intézkedések finanszírozására.

4.6. Harmadsorban akadályok állnak a magánszektorbeli, különösen a kis- és középvállalkozásoknak, valamint a kutatásba és innovációba történő beruházásoknak nyújtott finanszírozás előtt is. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai zöld megállapodással párhuzamosan véglegesíteni kellene a bankuniót és a tőkepiaci uniót, és elsősorban arra kellene összpontosítani, hogy a kkv-k általánosan és könnyen hozzájuthassanak a klímasemleges technológiákra való átálláshoz szükséges diverzifikáltabb és jelentős finanszírozáshoz.

4.7. Emellett a kiemelt uniós programok irányításában való részvétel is gyakran mérsékelt, így nem lehet kiaknázni a valódi érdekelti részvétel valamennyi előnyét: a demokratikus részvételt és felügyeletet, valamint az állami források társadalmi szempontból legkívánatosabb felhasználási célokra fordítását. Ezért tehát a kormányok, a civil társadalmi szervezetek, a szociális partnerek, a tudományos körök és a vállalkozások érdekelt feleinek szélesebb körű részvételére van szükség.

⁽²⁰⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hu/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-finance-climate-pact-own-initiative-opinion>.

⁽²¹⁾ Az EGSZB véleménye: *A nem állami szereplők éghajlatváltozás elleni küzdelmet célzó finanszírozáshoz való hozzájárulásának megkönnyítése* (HL C 110., 2019.3.22., 14. o.).

⁽²²⁾ <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/05/02/Global-Fossil-Fuel-Subsidies-Remain-Large-An-Update-Based-on-Country-Level-Estimates-46509>.

⁽²³⁾ <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/03/23/statement-of-eu-ministers-of-finance-on-the-stability-and-growth-pact-in-light-of-the-covid-19-crisis/>.

⁽²⁴⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_20_496.

4.8. A Covid19-válság okozta gazdasági leállás következtében zuhannak az uniós szén-dioxid-piaci árak, ami rámutatott, hogy meg kell erősíteni a rendszert, hogy jobban ellen tudjon állni a hasonló sokkhatásoknak. Közvetlenül a válság előtt az EU ETS ára tonnánként 25 EUR volt, ami ösztönzést jelentett a széntermelés kivezetéséhez. A jelenlegi árcsökkenés miatt a ligniterőművek sajnos egyre nyereségesebbé válnak. Az árcsökkenés azt is jelenti, hogy a tagállamok kevesebb bevételhez jutnak a kibocsátási egységek árverés útján történő értékesítéséből. Ha alacsonyabb a szén-dioxid ára, akkor kevesbé alkalmazható jelzésként a kibocsátáscsökkentés ösztönzéséhez. Ez különösen fontos a nagy, szennyező iparágak (acélipar, vegyipar, cementipar) és a légi közlekedés szempontjából. Az **EU ETS piaci stabilizációs tartaléka** 2019 eleje óta felszívja a piacról az indokolatlanul nagy kibocsátási egység-mennyiséget. Elsősorban ez áll a 25 eurós ár mögött. A többletet továbbra is ki fogja vonni, majd később törli ezeket az egységeket. A piaci stabilizációs tartalékot azonban arra alakították ki, hogy az évek során felhalmozódott túlkínálatot kezelje. Jelenlegi vagy jövőbeli többletek kezelésére nem alkalmas. Az uniós klímarendelet végrehajtásával és az uniós szén-dioxid-piaci szabályok közelgő felülvizsgálatával összefüggésben meg kell erősíteni a piaci stabilizációs tartalékot ⁽²⁵⁾.

4.9. Az EGSZB támogat egy olyan európai bizottsági javaslatot, amelynek révén az új, 2021 és 2027 között alkalmazandó uniós költségvetés lehetőséget kínálna a magas tőkeköltséggel jellemzett európai országok számára, hogy megújuló energiával kapcsolatos projekteket dolgozzanak ki egy uniós költségvetési garanciamechanizmus pénzügyi támogatása mellett. A beruházási kiadások csökkentése 20 %-kal mérsékelné a fajlagos energiatermelési költséget a görögországi szárazföldi szélparkok esetében ⁽²⁶⁾ a kockázatmentesítési intézkedéseket nem tartalmazó forgatókönyvhöz viszonyítva (5,7 eurócent/kWh-ról 4,6 eurócent/kWh-ra).

4.10. Az EGSZB úgy véli, hogy az érthetőbb és átláthatóbb **állami támogatási szabályok** elősegítenék, hogy az állami és nem állami szereplők egyaránt világosan lássák, melyik szakpolitikákat és ágazatokat kellene finanszírozni és hogyan. Ezenfelül a szennyezők finanszírozása és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átálláshoz történő hozzájárulás közötti egyensúlyt illetően az EGSZB a nemzeti állami támogatási rendszerek szigorúbb értékelését kéri.

4.11. Az EGSZB rámutat arra, hogy ahhoz, hogy az energetikai átállás formálását érintő teljes potenciáljukat ki lehessen aknázni, a felülvizsgált általános csoportmentességi rendeletet és a környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatást egyértelműen kell megszövegezni ⁽²⁷⁾, példaként említve projekteket vagy üzemeltetőket (pl.: megújulóenergia-közösségek), amelyeket a tagállamok támogatásra választhatnának ki, és a környezetvédelemben tevékeny civil társadalmi szervezeteknek az eljárási rendelet ⁽²⁸⁾ 1. cikkének h) pontja szerinti „érintett fél” jogállását el kell ismerni ⁽²⁹⁾.

5. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás finanszírozásának kihívásai

5.1. Az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás cselekvésre hív fel mind az éghajlatváltozás okai, mind a következményei terén. Az éghajlatváltozás okait az üvegházhatásúgáz-kibocsátások drasztikus csökkentésével kell kezelni (mérséklés), következményeit pedig azzal, hogy ugyanakkora hangsúlyt fektetünk az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciával kapcsolatos beruházásokra (alkalmazkodás).

5.2. Egy közelmúltbeli tanulmány rámutatott, hogy az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást elősegítő programok, köztük a korai előrejelző rendszerek, az infrastruktúra ellenálló képességének előmozdítása, a száraz területek mezőgazdaságának fejlesztése vagy a vízkészlet-gazdálkodás költség-haszon aránya 5:1-től 10:1-ig terjed ⁽³⁰⁾. Ugyanez a tanulmány azt sugallja, hogy az alkalmazkodás háromszoros hasznot hozhat, amely az éghajlatváltozás hatására felmerülő veszteségek elkerülésében, a beruházási programok jelentette gazdasági előnyökben és a szociális és környezeti haszonban nyilvánul meg.

⁽²⁵⁾ <https://carbonmarketwatch.org/publications/avoiding-a-carbon-crash-how-to-phase-out-coal-and-strengthen-the-eu-ets/>.

⁽²⁶⁾ https://www.agora-energie-wende.de/fileadmin2/Projekte/2019/De-risking_SEE/161_Unlocking_SEE_EN_WEB.pdf.

⁽²⁷⁾ Lásd még a ClientEarth hozzászólását a környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatás célravezetőségi vizsgálatára vonatkozó nyilvános konzultációhoz, 2019. július: <https://www.documents.clientearth.org/library/download-info/clientearths-response-to-the-targeted-consultation-for-the-evaluation-of-the-guidelines-on-state-aid-for-environmental-protection-and-energy-2014-2020/>.

⁽²⁸⁾ A Tanács (EU) 2015/1589 rendelete (2015. július 13.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról (HL L 248., 2015.9.24., 9. o.).

⁽²⁹⁾ Az EGSZB véleménye: *Hogyan játszhat a civil társadalom konstruktívabb szerepet a környezetvédelmi jogszabályok végrehajtásában?* (HL C 47., 2020.2.11., 50. o.), 2.1.13. pont és az EGSZB véleménye: *Uniós intézkedések a környezetvédelmi megfelelés és irányítás javítására* (HL C 283., 2018.8.10., 83. o.), 3.5.8. és 3.5.9. pont.

⁽³⁰⁾ Globális Alkalmazkodási Bizottság, Világ Erőforrásai Intézet, 2019. szeptember.

5.3. Az EGSZB támogatja az új uniós alkalmazkodási stratégia kidolgozására irányuló, erőteljes felhatalmazást, és hangsúlyozza, hogy sürgősen ki kell dolgozni egy alkalmas és hiteles döntéshozatali folyamatot uniós és tagállami szinten, hogy az éghajlatváltozás mérséklésének és az ahhoz való alkalmazkodásnak a finanszírozására fektetett „egyforma hangsúly” a rendelkezésre álló és a jövőbeli pénzeszközök e két prioritás közötti optimális elosztásában nyilvánuljon meg. Ugyanilyen fontos, hogy szükség van az alkalmazkodásra fordítandó pénzügyi erőforrások innovatív mobilizálásának kidolgozásával kapcsolatos vitára.

5.4. Az EGSZB úgy véli, hogy az alkalmazkodási intézkedések jelentősen hozzájárulnak annak garantálásához, hogy az átállást és a Covid19-járvány utáni helyreállítást méltányosabban lehessen megvalósítani. Az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásai által az átlagosnál nagyobb mértékben érintett közösségeket és régiókat segíteni kell abban, hogy e hatásokra és az észlelt kockázatokra reagálni tudjanak. Különösen igaz ez azokra a közösségekre és régiókra, amelyek jelenlegi és múltbeli ÜHG-kibocsátása elmarad az átlagtól.

5.5. Az alkalmazkodási intézkedések számára mobilizált pénzügyi erőforrásokhoz való méltányos hozzáférés biztosítása érdekében az EGSZB kéri, hogy az érintett régiók kapjanak technikai és szervezési segítséget, valamint hogy kerüljön sor egy célirányos **méltányos alkalmazkodási alap** beindítására, lehetőség szerint uniós, tagállami és regionális szinten.

5.6. Míg a mérséklési célértékek egyértelműek (pl. a globális átlaghőmérséklet növekedésének 1,5 °C alatt tartása vagy a kibocsátások bázisévhez viszonyított mennyiséggel való csökkentése), az alkalmazkodási célértékeket nem könnyű meghatározni. Ugyanakkor a hatékony alkalmazkodási folyamat megvalósítása érdekében szükség van rájuk. Az EGSZB támogatja az alkalmazkodási stratégiát vezérlő és alkalmazkodási célértékeket megállapító sebezhetőségi mutatók kidolgozását. A sebezhetőségi mutatókat három irányban kellene kidolgozni: földrajzi vagy regionális sebezhetőség; ágazati vagy gazdasági sebezhetőség, valamint társadalmi sebezhetőség.

6. Az éghajlat-politika nem állami szereplőinek biztosítandó új pénzeszközök

6.1. A civil társadalmi szervezeteknek és a nemzeti, regionális vagy helyi kormányzatoknak nemcsak arra van szükségük, hogy hozzájussanak pénzügyi eszközökhöz, hanem aktívan részt is kell venniük a kibocsátások csökkentéséhez és a közösségeknek az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóvá tételéhez hozzájáruló projektek, kezdeményezések és tevékenységek kidolgozásában és végrehajtásában ⁽³¹⁾.

6.2. Az EGSZB támogatja az Európai Szolidaritási Testület programját, amely „közös színteret kínál a fiataloknak ahhoz, hogy egy befogadóbb, kiszolgáltatót embertársainkat felkaroló és a mindannyiunkat érintő kihívásokat jobban kezelő társadalom létrehozásán munkálkodjanak” ⁽³²⁾. Az éghajlatváltozási vészhelyzetre és a fiatalok Unió-szerte megfigyelhető, egyértelmű motivációjára tekintettel az EGSZB javasolja a rendelkezésre álló források jelentős megnövelését és egy **Európai Éghajlatpolitikai Szolidaritási Testület** elnevezésű célirányos alprogram beindítását, amely az érdeklődő fiatalok és a fogadó szervezetek számára lehetővé teszi, hogy támogassák a sürgős éghajlat-politikai intézkedésekre irányuló közösségi kezdeményezéseket az egész EU-ban.

6.3. Az EGSZB kéri az Unióban és a tagállamokban rendelkezésre álló források jelentős megnövelését, különösen a közösségi alapú és közösségi tulajdonú, alacsony szén-dioxid-kibocsátást célul kitűző energetikai és közlekedési projektek kidolgozása terén folytatott, a helyi önkormányzatok és a szervezett civil társadalom közötti együttműködés finanszírozása érdekében. Az EGSZB megjegyzi, hogy a klímafinanszírozás a Covid19-válságból való kilábalást célzó helyreállítás során még nagyobb kihívást jelenthet, mivel valószínűleg egyre kevesebb állami és magánforrás áll majd rendelkezésre, miközben a finanszírozási igények tovább nőnek.

6.4. Az EGSZB összességében úgy véli, hogy az EU-nak el kell kezdenie befektetni abba, ami társadalmi-gazdasági rendszerünket ellenállóvá teszi a válságokkal szemben oly módon, hogy lefekteti a zöld, körforgásos gazdaság alapjait, amely természet alapú megoldásokra épül és a polgárok jólétét szolgálja. Eljött a rendszerszintű gazdasági átalakulás ideje, és a jó hír az, hogy van rá tervünk, amely nem más, mint a 2030-ig tartó időszakra szóló ENSZ-menetrendnek (17 fenntartható fejlődési cél) és az Európai Bizottság európai zöld megállapodásának a kombinációja.

⁽³¹⁾ Az EGSZB véleménye: A nem állami szereplők éghajlatváltozás elleni küzdelmet célzó finanszírozáshoz való hozzájárulásának megkönnyítése, HL C 110., 2019.3.22., 14. o.; valamint az EGSZB tanulmánya: Toolbox for multi-stakeholder climate partnerships. A policy framework to stimulate bottom-up climate actions [Eszköztár a többoldalú éghajlat-politikai partnerségekhez – Politikai keret az alulról felfelé építkező éghajlat-politikai fellépések ösztönzéséhez].

⁽³²⁾ https://europa.eu/youth/solidarity_hu.

7. Globális és geopolitikai vonatkozások

7.1. A Covid19-válság felhívja a figyelmünket a villamos energia nélkülözhetetlen szerepére mindennapjainkban, és kiemeli a villamosenergia-infrastruktúra és a szaktudás felbecsülhetetlen értékét. A válság betekintést nyújt abba, hogy ez a szerep miként kezd bővülni és fejlődni a jövőben. Hogyan segíthet a tiszta energetikai átállás a gazdaságok beindításában? Ambiciózus menetrendet lehetne meghatározni a munkahelyteremtésre és az éghajlatváltozással kapcsolatos célokra vonatkozóan. Például az energiarendszerek korszerűsítése hozzájárulhat a munkahelyteremtéshez és a gazdasági növekedéshez, egyúttal pedig az éghajlat védelméhez is. Közvetlenül vagy közvetve a kormányok viszik előre a globális energetikai beruházások több mint 70 %-át. Most, a válság idején, fellépésük minden eddiginél fontosabb. A szakpolitikai keretek aktívan irányíthatják az energiával kapcsolatos beruházásokat egy fenntarthatóbb pálya felé. Előnyben kell részesíteni az energiaiparbeli ösztönző programokat, melyek lehetővé teszik a meglévő munkaerő támogatását, új munkahelyek létrehozását és a kibocsátáscsökkentés ösztönzését.

7.2. A globális olajpiacok példátlan helyzettel szembesülnek. Vajon a megújuló energiák tekintetében roham vagy késedelem várható? Az alacsony (negatív) olajárak általában csökkentik a zöld energia versenyképességét, de az olajexportőrök számára a kedvezményes ár nagyobb gazdasági ösztönzést jelent a megújuló energiákba való befektetésre, a befektetők pedig annak jeleként értelmezhetik ezt az elmozdulást, hogy az olajárak alacsony lesz, és így több tőkét fektetnek a zöld erőforrásokba.

7.3. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai zöld megállapodásnak meg kell övni az EU és különösen a feltörekvő országok jelentette növekvő versenynek kitett kvv-k nemzetközi versenyképességét a karbonsemlegesség kívánt célkitűzésére irányuló, de a nemzetközi versenyképesség szempontjából esetlegesen nem kívánt hatásokkal járó szakpolitikákkal összefüggő átállási kockázatoktól.

7.4. Az európai zöld megállapodás végrehajtása egyértelműen sérti majd az EU-ba fosszilis tüzelőanyagokat behozó importőrök érdekeit mind vállalati, mind állami szinten. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak sürgősen ki kell fejlesztenie az európai zöld megállapodás végrehajtásának lassítására irányuló, nem uniós, érdekalapú törekvések lehetséges eszkalálódásával szembeni ellenálló képességet, és erőteljesebb mechanizmusokat kell kidolgoznia a meglévő ilyen törekvések azonosítása és az azokra való válaszadás céljából.

7.5. Az EGSZB kéri, hogy a Párizsi Megállapodást elengedhetetlen záradékként csatolják minden jövőbeli uniós kereskedelmi megállapodáshoz, és aktív uniós klímadiplomáciát sürget, amely az éghajlatváltozás és annak következményei globális kezelésére és az azokhoz való alkalmazkodásra törekszik, a tagállamokkal együttműködésben. Az EU-nak kezelnie kell az éghajlatváltozás fizikai kockázatainak megnövekedésével összefüggésben megemelkedő biztosítási költségek problémáját, foglalkoznia kell a Párizsi Megállapodás 6. cikkének végrehajtásával és a szén-dioxid-kibocsátás világgpiaci árának a globálisan egymáshoz kapcsolódó szén-dioxid-piacokon keresztül történő kialakításával.

7.6. Az EGSZB támogatja az importált fogyasztási cikkek karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmusra irányuló javaslatokat, és olyan intézkedéseket kér, amelyek felszámolják az energiahatékony és alacsony ÜHG-kibocsátású termékek előtti akadályokat, valamint előmozdítják a megújuló energiákkal kapcsolatos beruházásokat a kereskedelmi megállapodásokban.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 552. PLENÁRIS ÜLÉSE (+ TELEKONFERENCIA/INTERACTIO), 2020. 06. 10. – 2020. 06. 11.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Unió európai szabványosításra vonatkozó 2020. évi munkaprogramja

(COM(2019) 486 final)

(2020/C 311/05)

Előadó: **Gerardo LARGHI**

Társelőadó: **Elżbieta SZADZIŃSKA**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2019.12.19.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2020.3.2.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.10.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	206/0/7
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a szabványosítás alapvető fontosságú az egységes piaci stratégia szempontjából, és hogy folyamatosan aktualizálni kell.

1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy sürgősen korszerűsíteni kell az európai szabványosítási rendszert ahhoz, hogy a globális kihívásokra válasz szülessen egy olyan innovatív együttműködési folyamat keretében, amely a gyorsan változó technológiai környezetben a szabványok időben történő kidolgozásával kapcsolatos konszenzuson alapul.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a horizontális követelményeken – többek között a környezet tisztéletben tartásán, a zöld megállapodáson és a körforgásos gazdaságon – alapuló új, moduláris megközelítés több ágazatot felölelő megközelítést igényel.

1.4. Az EGSZB megjegyzi, hogy a 2020. évi munkaprogram a korábban meghatározott prioritások fejlesztésén és beépítésén túl új célokat tűz ki.

1.5. Az EGSZB szerint a szabványosítási folyamatnak már a kutatás és fejlesztés szakaszában el kell kezdődnie, és ehhez szükség van az ipar, a kvv-k és a szociális gazdaság képviselői, a fogyasztók, a szociális partnerek, a környezetvédők és a civil társadalom érdekelt feleinek támogatására.

1.6. Az EGSZB úgy véli, hogy a meghatározott intézkedések megvalósítása érdekében létre kell hozni egy többéves pénzügyi keretet, amelyen keresztül pénzügyi és szervezeti támogatás nyújtható a gyengébb és kevesebb eszközzel rendelkező szervezetek és képviselők inkluzív részvételéhez.

1.7. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a mesterséges intelligencia fontos szerepet tölt be az egységes piac működésében, és úgy véli, hogy aktualizálni kell a jelenlegi biztonsági szabványokat. Ezen belül a technológiai biztonsági szabványok kidolgozása során figyelembe kell venni a megbízható mesterséges intelligenciára vonatkozó, 2019-ben kidolgozott etikai iránymutatást az emberközpontú mesterséges intelligencia érdekében.

1.8. Az EGSZB kéri, hogy a közbeszerzések során tegyék kötelezővé a környezetvédelmi minimumkövetelmények teljesítését, és a másodlagos nyersanyagok használatát vegyék be a kiemelt követelmények közé.

1.9. Az EGSZB üdvözli a dolgok internetére és a kiberbiztonságra vonatkozó új szabványosítási kérelem lehetőségét, amely a biztonság, az adatvédelem és a hálózati összekapcsoltság védelmét szolgálja.

1.10. Az EGSZB reméli, hogy az „elektronikus egészségügyi nyilvántartások cseréjét szolgáló európai formátum” korszerű szabványok kialakítása révén garantálja majd a hálózatok és az információs rendszerek biztonságát.

1.11. Az EGSZB úgy véli, hogy az önzetű járművek rendszereinek potenciális meghibásodása, az adatbiztonság, az informatikai támadások, a kommunikáció és az etikai kérdések egyedi szabványok kidolgozását teszik szükségessé.

1.12. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság harmonizált szabványok kidolgozását, illetve felülvizsgálatát kéri olyan kiemelt fontosságú területeken, mint a környezetvédelem, a társadalmi befogadás és az egységes piac. Támogatja azt a javaslatot, amely a műanyag halászeszközök újrahasznosítására és újrahasználatára, a pirotechnikai termékek biztonságára, a fogyasztói termékekben használt, korlátozás alá eső vegyi anyagok kioldódási határértékére, az elektromos motorok és elektromos háztartási készülékek energiateljesítményére, a termésmenővelő anyagokra és az építőiparra vonatkozó szabványok kidolgozását szorgalmazza. Ezenkívül úgy véli, hogy kiemelt jelentőséggel bír az arról született döntés, hogy beruházásokkal járulnak hozzá az acélipari termelésben alkalmazott termelési technológiák harmonizálásához.

1.13. Az EGSZB támogatja a szabványosítás befogadó megközelítését, amely magában foglalja a foglalkoztathatósággal, a szociális jogokkal, valamint a biodiverzitás és a környezet tiszteletben tartásával kapcsolatos célokat. Az EGSZB úgy véli, hogy ez megkönnyíti az átállást a megfelelésről a kompatibilitásra, és pozitívan járul hozzá az európai rendszer versenyképességéhez.

1.14. Az EGSZB úgy véli, hogy a termékek tervezett elavulásának egykori gyakorlatát jogszabályokkal és szabványosítással kell megszüntetni.

1.15. Az EGSZB támogatja olyan szabványok kidolgozását, amelyek a fogyatékosokkal élő személyek és a digitális analfabéták számára jobb hozzáférést biztosítanak az egységes piac termékeihez és szolgáltatásaihoz.

1.16. Az EGSZB támogatja a nemzetközi szabványügyi szervekkel zajló politikai párbeszédet, valamint az Európán kívül országokkal folytatott kétoldalú tárgyalásokat.

1.17. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által annak érdekében tett intézkedéseket, hogy támogassa az érdekelt felek részvételét a szabványosítási tevékenységekben.

1.18. Az EGSZB arra kér minden érdekelt felet, hogy hozzanak létre egy az európai szabványosítási rendszer inkluzivitásával foglalkozó ad hoc fórumot, amelynek feladata lenne, hogy minden évben nyilvános meghallgatást szervezzen az ezen a területen elért haladás felmérése céljából.

1.19. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy cselekvési tervet kell kidolgozni a védelem és az űripar területén megvalósítandó szabványosításra, továbbá támogatja, hogy a körforgásos gazdaság és a szociális gazdaság terén is sor kerüljön a megfelelő szabványok kialakítására.

1.20. Az EGSZB azt kéri, hogy az európai szabványok kidolgozása során a végfelhasználók, például a kkv-k és a fogyasztók számára könnyen érthető nyelvezetet használjanak.

2. Az Európai Bizottság javaslatai

2.1. Az Európai Bizottság az 1025/2012/EU rendelettel összhangban közleményt hozott nyilvánosságra, amelyben bemutatta az Európai Unió európai szabványosításra vonatkozó 2020. évi munkaprogramját. A program felvázolja azokat az intézkedéseket, amelyeket az Európai Bizottság 2020 során tervez megkezdni az európai szabványosítási rendszer irányító, integratív és nemzetközi hatásának erősítése érdekében.

2.2. A program szerint az európai szabványosítás stratégiai prioritásai az uniós jogszabályok és szakpolitikák támogatása érdekében a következő intézkedéseket foglalják magukban:

- a műanyag halászeszközök újrahasznosítására és újrahasználatára vonatkozó fellépések ⁽¹⁾,
- a környezettudatos tervezés követelményeire vonatkozó és az adott termékkategóriákkal kapcsolatos végrehajtási jogi aktusokat ⁽²⁾ támogató fellépések,
- a pirotechnikai termékekre és az ágazat legújabb technológiai fejleményeire vonatkozó fellépések ⁽³⁾,
- a radionuklid kalibrálók tervezésére, gyártására, telepítésére, felhasználására és teljesítőképességének ellenőrzésére vonatkozó fellépések ⁽⁴⁾,
- a robbanásveszélyes légkörben való használatra szánt felszerelésekre és védelmi rendszerekre vonatkozó fellépések a technológiai újítások figyelembevétele érdekében ⁽⁵⁾,
- a terménövelő anyagokra vonatkozó fellépések ⁽⁶⁾,
- a fogyasztói termékekben használt gumiban és műanyagban a korlátozás alá eső vegyi anyagok (policiklusos aromás szénhidrogének) kioldódási határértékének kidolgozására vonatkozó fellépések ⁽⁷⁾,
- az építési termékekkel kapcsolatos műszaki nyelvre vonatkozó fellépések ⁽⁸⁾,
- az akkreditációra és a megfelelőségértékelésre vonatkozó fellépések ⁽⁹⁾,
- a termékekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférés követelményeinek való megfelelésre vonatkozó fellépések ⁽¹⁰⁾,
- a mesterséges intelligenciára ⁽¹¹⁾, a dolgok internetére és a kiberbiztonságra ⁽¹²⁾ vonatkozó fellépések,
- az elektronikus egészségügyi nyilvántartások Európán belüli cseréjére vonatkozó fellépések,
- a valamennyi járműosztályra kiterjedő, együttműködő rendszerek interoperabilitására vonatkozó fellépések,
- a vasúti ágazat számára kulcsfontosságú digitalizálásra, automatizálásra és kiberbiztonságra vonatkozó fellépések ⁽¹³⁾,
- az európai védelmi ipari fejlesztési programra vonatkozó fellépések ⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁾ Lásd a műanyagok körforgásos gazdaságban betöltött szerepével kapcsolatos európai stratégiában foglalt, a halászeszközökkel kapcsolatos fellépéseket és intézkedéseket (COM(2018) 28 final) és a vizsgált közlemény mellékletében szereplő 13. fellépést.

⁽²⁾ Lásd részletesebben a vizsgált közlemény mellékletében szereplő 1–3. fellépésnél.

⁽³⁾ Lásd a vizsgált közlemény mellékletében szereplő 7. fellépést.

⁽⁴⁾ Lásd a vizsgált közlemény mellékletében szereplő 8. fellépést.

⁽⁵⁾ Lásd a vizsgált közlemény mellékletében szereplő 6. fellépést.

⁽⁶⁾ Lásd a vizsgált közlemény mellékletében szereplő 5. fellépést.

⁽⁷⁾ Lásd a vizsgált közlemény mellékletében szereplő 4. fellépést.

⁽⁸⁾ Lásd a vizsgált közlemény mellékletében szereplő 9. fellépést.

⁽⁹⁾ Lásd a vizsgált közlemény mellékletében szereplő 11. fellépést.

⁽¹⁰⁾ Lásd a vizsgált közlemény mellékletében szereplő 12. fellépést.

⁽¹¹⁾ COM(2018) 237 final.

⁽¹²⁾ COM(2017) 477 final.

⁽¹³⁾ Lásd a vizsgált közlemény mellékletében szereplő 10. fellépést.

⁽¹⁴⁾ (EU) 2018/1092 rendelet.

2.2.1. Ezenkívül az Európai Bizottság:

- folytatni kívánja a nemzetközi szabványügyi szervezetekkel együtt végzett munkát,
- a kereskedelmi forgalom növelése, valamint az európai versenyképesség erősítése, munkahelyek teremtése és növekedés előmozdítása érdekében együttműködésre törekszik a szabványosítás terén, amelyet a – Kínával, Szingapúrral, Ausztráliával, Új-Zélanddal, Indonéziával, a Mercosurral stb. kötött – kereskedelmi megállapodásokban kiemelt témaként kell kezelni,
- a rendelkezésére álló valamennyi megfelelő eszköz segítségével, nevezetesen a szabványokkal foglalkozó bizottság, az IKT-szabványosítással foglalkozó, több érdekelt felet tömörítő platform és az európai szabványügyi szervezetekkel folytatott strukturált párbeszédok révén továbbra is támogatni fogja az irányítási folyamatot,
- továbbra is támogatni fogja a kkv-kat, a fogyasztókat, a környezetvédelmi érdekeket és a szakszervezeteket képviselő érdekeltek részvételét a szabványosítási folyamatban (a továbbiakban: a III. melléklet ⁽¹⁵⁾ szerinti szervezetek ⁽¹⁶⁾),
- értékeli az „egységes piaci program” ⁽¹⁷⁾ hatását középtávú és végleges értékelésekkel, valamint egy magas szintű kulcsfontosságú teljesítménymutató-rendszer folyamatos nyomon követésével,
- 2019-ben tanulmányt készít a szabványosítás és az európai szabványok funkcióiról és hatásairól. A tanulmány eredményei 2021-ben lesznek elérhetőek.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a szabványosítás alapvető fontosságú az egységes piaci stratégia szempontjából.

3.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a műszaki biztonsági szabványokat és a vonatkozó jogszabályokat folyamatosan aktualizálni kell, különösen a csúcstechnológiákban rejlő kockázatok fényében.

3.3. Az EGSZB véleménye szerint a szabványok és a teljesítmény (hatékonyság, időtartam stb.) tiszteletben tartását is magában foglaló megfelelés elvárása mellett szükség van egy horizontális követelményeken – többek között a környezet tiszteletben tartásán, a zöld megállapodáson és a körforgásos gazdaságon – alapuló moduláris megközelítésre. Az Európai Bizottság ezert helyesen frissítette megközelítését, amint az a zöld megállapodásban és a 2020-ra szóló általános munkaprogramjában is látható.

3.4. Az EGSZB ismételten ⁽¹⁸⁾ egyetértését fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy sürgető szükség van az európai szabványosítási rendszer eredményes és hatékony korszerűsítésére, és elengedhetetlennek tartja egy új közös jövőkép és konkrét intézkedések kidolgozását ahhoz, hogy a szabványosítás terén jelentkező globális kihívásokra önkéntes alapon válasz szülessen egy olyan innovatív együttműködési folyamat keretében, amely a gyorsan változó technológiai környezetben a szabványok időben történő kidolgozásával kapcsolatos konszenzuson alapul.

3.5. Az EGSZB megállapítja, hogy a 2020. évi éves munkaprogram a korábban meghatározott prioritások fejlesztésén és beépítésén túl új célokat tűz ki annak érdekében, hogy az európai szabványosítási rendszer lépést tudjon tartani a folyamatosan változó nemzetközi környezettel és a globális piacon megjelenő kihívásokkal.

3.6. Az EGSZB szerint a szabványosítási folyamatnak már a kutatás és fejlesztés szakaszában el kell kezdődnie társszabványosítási és előszabványosítási intézkedések, valamint az európai szabványok nemzetközi szintre emelését célzó mechanizmusok megerősítése révén, ehhez azonban mindenképpen szükség van az ipar, a kkv-k és a szociális gazdaság képviselői, a fogyasztók, a szociális partnerek, a környezetvédők és a civil társadalom érdekelt feleinek támogatására.

⁽¹⁵⁾ Az európai szabványosításról szóló 1025/2012/EU rendelet III. melléklete.

⁽¹⁶⁾ Small Business Standards (kisvállalkozások szabványügyi szervezete) (SBS), Európai Szövetség a Fogyasztók Képviseletének Öszszehangolására a Szabványosításban (ANEC), Európai Szakszervezetek Szövetsége és European Environmental Citizens' Organisation for Standardisation (Európai Környezetvédő Civil Szervezet a Szabványosításért) (ECOS).

⁽¹⁷⁾ COM(2018) 441 final.

⁽¹⁸⁾ HL C 376., 2011.12.22., 69. o.

3.7. Az EGSZB szorgalmazza, hogy minden partner törekedjen a különböző európai referenciakeretek tervezésére, kidolgozására és nyomon követésére szolgáló rendszerek gyors és hatékony összehangolására.

3.8. A meghatározott intézkedések megvalósítása érdekében létre kell hozni egy megfelelő többéves pénzügyi keretet⁽¹⁹⁾, amelyen keresztül pénzügyi és szervezeti támogatás nyújtható a gyengébb és kevesebb eszközzel rendelkező szervezetek és képviselők inkluzív részvételéhez olyan területekre vonatkozó intézkedések révén, mint a műszaki-szabályozási szabványok kidolgozása, a „figyelemfelkeltés, oktatás és a rendszer megértése”, az európai inkluzivitás és a „nemzetközi dimenzió”.

3.9. Az EGSZB támogatja a körforgásos gazdaságra vonatkozó szabványok kidolgozását abból a célból, hogy azok jelentős mértékben elősegítsék a fenntartható termelést, ezáltal pedig a természeti erőforrások megőrzését⁽²⁰⁾ és a biológiai sokféleség fenntartását.

3.10. Az EGSZB ezenkívül a szociális gazdaság területén is szabványok kidolgozását sürgeti a legjobb gyakorlatok terjesztése, valamint e gazdasági szempontból igen fontos ágazat társadalmi és gazdasági potenciáljának megerősítése érdekében.

3.11. Az EGSZB kéri, hogy a közbeszerzések során tegyék kötelezővé a környezetvédelmi minimumkövetelmények teljesítését, és a másodlagos nyersanyagok használatát vegyék be a kiemelt követelmények közé.

3.12. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a mesterséges intelligencia fontos szerepet tölt be az egységes piac működésében, és úgy véli, hogy aktualizálni kell a jelenlegi biztonsági szabványokat és szabályozásokat annak érdekében, hogy megfelelő választ tudjanak adni a mesterséges intelligenciából fakadó új veszélyekre, és ebbe a folyamatba be kell építeni a megbízható mesterséges intelligenciára vonatkozó, 2019-ben kidolgozott etikai iránymutatást az emberközpontú mesterséges intelligencia érdekében.

3.13. Az EGSZB üdvözlöi a dolgok internetére és a kiberbiztonságra vonatkozó új szabványosítási kérelem lehetőségét, amely a biztonság, az adatvédelem és a hálózati összekapcsoltság védelmét szolgálja.

3.14. Az EGSZB reméli, hogy az „elektronikus egészségügyi nyilvántartások cseréjét szolgáló európai formátum” korszerű szabványok kialakítása révén garantálja majd a hálózatok és az információs rendszerek biztonságát.

3.15. Az önvezető gépjárművek ugyancsak a magas kockázatú termékek közé tartoznak, és egyedi szabványok kidolgozását teszik szükségessé.

3.16. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság – egy új zöld megállapodás melletti döntésével összhangban – harmonizált szabványok kidolgozását vagy felülvizsgálatát kéri olyan kiemelt fontosságú területeken, mint az egységes piac, az acélipar termelési technológiái, a védelmi ágazat és az űrtechnológia, a környezetvédelem és a társadalmi befogadás. Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, amely a műanyag halászeszközök újrahasznosítására és újrahasználatára, a pirotechnikai termékek biztonságára, a fogyasztói termékekben használt, korlátozás alá eső vegyi anyagok kioldódási határértékére, az elektromos motorok és elektromos háztartási készülékek energiateljesítményére, a termésmenvelő anyagokra és az építőiparra vonatkozó szabványok kidolgozását szorgalmazza.

3.17. Az EGSZB úgy véli, hogy a termékek tervezett elavulása évente hozzávetőleg 100 milliárd eurós terhet jelent a fogyasztóknak, ezért ezt a gyakorlatot jogszabályok segítségével meg kell tiltani, és mindenestre szabványosítással el kell kerülni.

3.18. Az EGSZB támogatja olyan szabványok kidolgozását, amelyek a fogyatékosággal élő személyek számára jobb hozzáférést biztosítanak az egységes piac termékeihez és szolgáltatásaihoz. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a fogyatékoság területét érintő szabványosításnak figyelmet kell fordítania a foglalkoztatásra és a társadalmi befogadásra vonatkozó szabványokra is.

3.19. Az EGSZB támogatja a nemzetközi szabványügyi szervekkel zajló politikai párbeszédet, valamint az Európán kívül országokkal folytatott kétoldalú tárgyalásokat.

⁽¹⁹⁾ Lásd az egységes piaci stratégia szerinti közös szabványosítási kezdeményezés mellékletét, amely az alábbi internetcímen érhető el: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2016/HU/3-2016-3211-HU-F1-1-ANNEX-1.PDF>.

⁽²⁰⁾ HL C 264., 2016.7.20., 98. o.; HL C 367., 2018.10.10., 97. o.; HL C 283., 2018.8.10., 61. o. és HL C 62., 2019.2.15., 207. o.

3.20. Az EGSZB ismételten szorgalmazza, hogy szorosan kísérjék figyelemmel a szabványosítási folyamat legfontosabb szereplőinek arra irányuló kezdeményezéseit, hogy az érdekelt felek minél szélesebb köre részt vehessen az európai szabványosítási rendszerben. Az EGSZB azt javasolja, hogy ösztönözzék a szabványok terjesztésére, összehangolására és az azokkal kapcsolatos kérdések megismertetésére irányuló intézkedéseket, többek között egy európai szabványosítási rendszer inkluzivitásával foglalkozó ad hoc fórum létrehozása révén, hogy évente értékelni lehessen az e téren elért eredményeket.

3.21. Az EGSZB felhívja az Európai Bizottság figyelmét arra, hogy a szabványosítás témájában hozott döntések milyen hatással lehetnek a társadalmi életre, például a mobilitásra, amint az kiderült az Európai Bizottság és az érdekelt felek közötti párbeszéből. Ezért azt kéri, hogy ebben az érzékeny kérdésben ne maradjon el a párbeszéd, hanem folytatódjon az együttműködés az összes európai szerv és az érdekelt felek között.

3.22. Az EGSZB kéri, hogy vegyék figyelembe, milyen hatással lehet a szabványok elérhetősége a lakosság azon tagjaira, akiknek az újdonságok nagyobb kihívást jelentenek – például az idősek egy részére és a digitális analfabétákra –, továbbá tartsák szem előtt a jelenség által a kkv-kra gyakorolt gazdasági hatásokat.

4. Részletes megjegyzések

4.1. A „környezettudatos tervezés” tekintetében⁽²¹⁾ olyan megfelelő referenciagyakorlatokat kell kidolgozni, amelyek műszaki előírásokat fogalmaznak meg és rövid időn belül megteremtnek egy első, önkéntes alapon alkalmazandó referenciát az új, műszaki szabványokban még nem rögzített témákban.

4.2. A környezettudatos tervezésre és az energiahatékonysági címkézésre⁽²²⁾ vonatkozó 2016–2019. évi munkaterv⁽²³⁾ keretében az Európai Bizottság számos rendeletet bocsátott ki⁽²⁴⁾. Mindezen termékek vonatkozásában további 40, a szabványosítási megbízásokhoz kapcsolódó folyamat zajlik jelenleg is.

4.3. Az Európai Bizottság kiadott egy ajánlást⁽²⁵⁾, amely iránymutatásokat tartalmaz az ipar számára ahhoz, hogy a szabályozás alternatívájaként vagy azt támogatva önkéntes megállapodásokat alakítsanak ki. Az ajánlás ezenkívül felülvizsgálati záradékokat is tartalmaz. A felülvizsgálatnak ki kell terjednie a körforgásos gazdaság, az erőforrás-hatékonyság, a javíthatóság, az újrahasznosíthatóság és a tartósság szempontjaira.

4.4. **Inkluzivitás.** Az EGSZB ismételten hangsúlyozza, hogy „fontosnak tartja a szabványosítási folyamathoz való hozzáférés megkönnyítését a kkv-k és a társadalmi csoportok (...) számára”, valamint hogy „alaposan kísérjék figyelemmel a szabványosítás legfontosabb szereplőinek erőfeszítéseit, mégpedig az ESS inkluzív jellegének megerősítése érdekében”⁽²⁶⁾. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai szabványosítási rendszer inkluzivitásáról szóló 2019. november 5-i rendezvénye jó példája lehet az intézmények és az érdekelt felek közötti együttműködésnek és konstruktív párbeszédnek.

4.5. **Az európai szabványok globális szintű támogatása.** Nagyobb hatékonyságra, képviselési kapacitásra, több kompetenciára és koherenciára van szükség, különösen az ISO/IEC/ITU keretein belül, és főként a kisvállalkozások, a fogyasztók és a környezetvédelem, valamint a multilaterális és szabadkereskedelmi megállapodások tekintetében.

4.5.1. Az EGSZB a körforgásos gazdaságra vonatkozó iránymutatásának megfelelően úgy véli, hogy a mobilitással kapcsolatos szakpolitikák összehangolását előmozdító döntés is fontos lépés a fenntartható európai mobilitás felé⁽²⁷⁾.

4.6. Az EGSZB döntő jelentőségűnek tartja azt, hogy a szabványosítás terén milyen gyorsan reagálunk az európai termelési rendszer igényeire. Ennek megfelelően folytatni kell az új munkamódszerek terén tapasztalható strukturális lemaradás felszámolását célzó erőfeszítéseket.

⁽²¹⁾ COM 486 melléklet 1., 2. és 3. pontja, a 2005/32/EK irányelvben előírva, a 2009/125/EK irányelvben átdolgozva.

⁽²²⁾ COM(2016) 773 final.

⁽²³⁾ A 2009/125/EK irányelv alkalmazásában.

⁽²⁴⁾ (EU) 2019/2013, (EU) 2019/2014, (EU) 2019/2015, (EU) 2019/2016, (EU) 2019/2017, (EU) 2019/2018, (EU) 2019/2019, (EU) 2019/2020, (EU) 2019/2021, (EU) 2019/2022, (EU) 2019/2023, (EU) 2019/2024 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (HL L 315., 2019.12.5.).

⁽²⁵⁾ C(2016) 7770.

⁽²⁶⁾ HL C 303., 2016.8.19., 81. o.

⁽²⁷⁾ HL C 62., 2019.2.15., 254. o.

4.7. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság által meghatározott stratégiai területekkel, amelyek az alábbiak: mesterséges intelligencia, a dolgok internete, blokkláncok, kiberbiztonság – különös tekintettel a kritikus infrastruktúrákra, például a kommunikációs és közlekedési hálózatokra –, hozzáférhetőség és segítségnyújtás az egészségügyi ágazat biztonságos, európai szintű adatcsererendszereinek kiépítéséhez (e-egészségügy).

4.8. Az EGSZB megismétli véleményét arról, hogy sürgősen tárgyalásokat kell folytatni más nemzetközi versenytársakkal. Az EU és Japán közötti kereskedelmi megállapodás megkötésének, az Egyesült Államokkal és Kínával való párbeszéd tervezett folytatásának, valamint az Ausztráliával, Új-Zélanddal, Indonéziával és a Mercosur országaival kötendő szabadkereskedelmi megállapodásnak kiemelt helyet kell kapnia az Európai Bizottság 2020-ra és az azt követő évekre tervezett tevékenységei között.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről (kodifikált szöveg)

(COM(2020) 48 final – 2020/0029 (COD))

(2020/C 311/06)

Felkérés:	Európai Parlament, 2020.3.9. Tanács, 2020.2.27.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	10/06/2020
Plenáris ülés száma:	552
A szavazás eredménye:	210/0/4
(mellette/ellene/tartózkodott)	

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és a CES 1166/1987 ⁽¹⁾, CESE 1157/2006 ⁽²⁾ és CESE 6789/2015 ⁽³⁾ számú véleményeiben már nyilatkozott arról, ezért a 2020. június 10–11-én tartott, 552. plenáris ülésén (a 2020. június 10-i ülésnapon) 210 szavazattal és 4 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javasolt szöveggel kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki, amelyben az említett dokumentumokban kifejtett álláspontjára hivatkozik.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽¹⁾ HL C 35., 1988.2.8., 5. o.

⁽²⁾ HL C 318., 2006.12.23., 83. o.

⁽³⁾ HL C 264., 2016.7.20., 77. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2016/1628 rendelet átmeneti rendelkezéseinek a Covid19-válság hatásainak kezelése céljából történő módosításáról

(COM(2020) 233 final – 2020/0113 (COD))

(2020/C 311/07)

Előadó: **Gerardo LARGHI**

Felkérés:	Az Európai Unió Tanácsa, 2020.6.8. Európai Parlament, 2020.6.17.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke
Illetékes szerv:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elnökségi határozat:	2020.6.9.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.11.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	226/0/2
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

- 1.1. Az EGSZB üdvözi a rendeletre irányuló javaslatot, amelyet megfelelő és arányos válasznak tart a Covid19 okozta válság következményeire.
- 1.2. A javaslat megfelel annak a kettős célkitűzésnek, hogy a közbiztonság és a környezetvédelem magas szintje mellett biztosítsa a belső piac megfelelő működését.

2. Az európai bizottsági javaslat tartalma

- 2.1. Az (EU) 2016/1628 európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽¹⁾ új, ún. „V. szakasz szerinti” kibocsátási határértékeket állapít meg, amelyek célja a nem közúti mozgó gépek motorjaiból származó légszennyezőanyag-kibocsátás jelenlegi mértékének csökkentése. A rendelet némi türelmi időt biztosít az átálláshoz.
- 2.2. A Covid19-járvány kitörése komoly fennakadásokat okozott az ellátási láncokban, aminek következtében a nem közúti mozgó gépek gyártói közül sok nem fog tudni betartani bizonyos, a rendeletben előírt határidőket.
- 2.3. A javaslat célja az átmeneti motorral felszerelt nem közúti mozgó gépek és traktorok gyártására és forgalomba hozatalára vonatkozó határidő tizenkét hónappal történő meghosszabbítása és az, hogy ezáltal segítséget nyújtson a gyártóknak abban, hogy kezeljék a fellépett zavart, amelyet nem lehetett előre látni.

3. Általános megjegyzések

- 3.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság megismétli azzal kapcsolatos meggyőződését, hogy a mezőgazdasági és erdészeti traktorok hajtására szánt motorok káros szén-monoxid-, nitrogén-oxid-, szénhidrogén- és részecskékibocsátásának csökkentése elengedhetetlenül fontos az EU által megfogalmazott levegőminőségi szint eléréséhez.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1628 rendelete (2016. szeptember 14.) a nem közúti mozgó gépek belső égésű motorjainak a gáz- és szilárd halmazállapotú szennyező anyag-kibocsátási határértékeire és típusjövahagyására vonatkozó követelményekről, az 1024/2012/EU és a 167/2013/EU rendelet módosításáról, valamint a 97/68/EK irányelv módosításáról és hatályon kívül helyezéséről (HL L 252., 2016.9.16., 53. o.); az EGSZB véleménye (HL C 251., 2015.7.31., 31. o.).

3.2. Az égési folyamatok során keletkező nanorészecskékkel kapcsolatban felmerülő komoly közegészségügyi aggályokra tekintettel, illetve mivel a nem közúti mozgó gépekre és berendezésekre vonatkozó V. szakasz bevezetésével a védelem magas szintjét lehet elérni, az EGSZB az (EU) 2016/1628 rendeletről szóló véleményében ⁽²⁾ azt ajánlotta, hogy minél előbb hagyják jóvá az új rendeletet.

3.3. Az EGSZB azonban tisztában van azzal, hogy a Covid19 okozta válság olyan rendkívüli körülményeket teremtett, amelyek számos területre kihatnak. A válság különösen komoly fennakadásokat okozott az alkatrészek és alkotóelemek beszerzésében, így a gyártóknál motorok és befejezetlen termékek készletei halmozódtak fel.

3.4. Ennek következtében számos motor- és gépgyártó nem fogja tudni betartani a rendeletben előírt határidőket komoly veszteség elszenvedése nélkül.

3.5. Az EGSZB továbbá teljes mértékben tudatában van annak, hogy a válságot nem látták, és nem is láthatták volna előre.

3.6. Ezért az EGSZB támogatja a javaslatban foglalt egyéves meghosszabbítást, amely az EGSZB szerint észszerű és arányos intézkedés a belső piac megfelelő működésének, valamint a közbiztonság és a környezetvédelem magas szintjének a biztosítására.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽²⁾ HL C 251., 2015.7.31., 31. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Méltányos Átállást Támogató Alap létrehozásáról

(COM(2020) 22 final – 2020/0006 (COD))

és Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi és Migrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a Határigazgatási és Vízügyeszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról

(COM(2020) 23 final – 2018/0196 (COD))

(2020/C 311/08)

Előadó: **Ester VITALE**

Társelőadó: **Petr ZAHRADNÍK**

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa, 2020.1.23. Európai Parlament, 2020.1.29.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 175. cikkének (3) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió”
Elfogadás a szekcióülésen:	2020.5.13.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.10.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	210/1/5
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB-nek szilárd meggyőződése, hogy a Méltányos Átállást Támogató Alap (MÁTA) – amellet, hogy összhangban áll az európai zöld megállapodással – az első kézzelfogható eszköz arra, hogy 2050-re elérjük a karbonsemlegesség igen ambiciózus célkitűzését.

1.2. Az EGSZB-t aggasztja, hogy a méltányos átállásra előirányzott beruházások nem felelnek meg az Európai Bizottság ambiciózus zöld megállapodásának, és úgy véli, hogy további forrásokat kell keresni a többéves pénzügyi keret növelése révén – vagy új saját források bevezetésével, vagy a tagállami hozzájárulások növelésével. Az EU-nak olyan szintű ambíciót kell mutatnia, amely megfelel az éghajlatváltozás elleni küzdelem kihívásának; összköltségvetésének (2021–2027-as többéves pénzügyi keret) átlagosan 40 %-át kell erre a célkitűzésre fordítania.

1.3. Az EGSZB a MÁTA pénzügyi keretének pontosabb meghatározását ajánlja, mivel a javaslat szerint mindössze 30 milliárd euro garantált, a maradék pedig önkéntes tagállami döntéseken alapul. Az EGSZB nincs meggyőződve arról, hogy a pénzügyi keret konzervatív megközelítésen és feltételeken alapul.

1.4. Az EGSZB szerint a MÁTA (és az egész Fenntartható Európa beruházási terv) sikerének feltétele, hogy mind a finanszírozás, mind pedig a közös feladatok tekintetében új partnerség jöjjön létre a magánszektor és a közszektor között. Egy olyan új paktumot kell kötni az állami és a magánszektor között (ideértve minden gazdasági, szociális és környezetvédelmi szereplőt), amely meghatározza a finanszírozás és a közös feladatok kérdését. Mivel az európai zöld megállapodás pénzügyi szükséglete hatalmas és a közös uniós költségvetési források meglehetősen korlátozottak, fontos szerep hárul majd a magánszektorra. A nem kormányzati szervezeteknek fontos szerepet kell játszaniuk abban, hogy oly módon irányítsák a MÁTA felhasználását, hogy az teljes mértékben kiterjedjen a társadalom valamennyi csoportjára, és együtt járjon a fogyatékossgal élő személyek és az idősek hozzáféréseinek javításával.

1.5. Az EGSZB támogatja azt az átfogó megközelítést, amely figyelembe veszi a klímasemleges gazdaságra való átállás gazdasági, társadalmi, ipari és technológiai vetületét, a helyi szereplők, a szociális partnerek és a nem kormányzati szervezetek bevonásával. A szociális partnereket be kell vonni a méltányos átállást célzó politikák és stratégiák kidolgozásába és végrehajtásába. Fontos, hogy a szakszervezetek – a különböző szintű munkavállalók érdekeinek védelme érdekében – a méltányos átállás folyamatának minden szakaszában jelen legyenek.

1.6. Az EGSZB reméli, hogy az Európai Bizottság és a tagállamok közötti, az európai szemeszterrel kapcsolatos párbeszéd a szociális partnerek és a nem kormányzati szervezetek aktív és érdemi bevonásával zajlik majd.

1.7. Az EGSZB üdvözlöi, hogy a területi tervekhez és az egyedi programokhoz – az európai strukturális és beruházási alapokra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról szóló rendeletben szereplőkkel azonos szabályok alkalmazása mellett – külön monitoringbizottságokat kell létrehozni.

1.8. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a területi tervekbe és a Méltányos Átállást Támogató Alap egyedi programjaiba teljes mértékben és érdemi módon vonják be a szociális partnereket és a nem kormányzati szervezeteket.

1.9. Az EGSZB határozottan üdvözlöi az állami támogatásokra vonatkozó szabályok rugalmasságát és az ebből fakadóan várható hatásokat, amelyek feltételezhetően azt is tükrözik majd, hogy milyen fontos a zöld megállapodás, különösen a szén- és karbonintenzív tagállamokban és régiókban. Az állami támogatásnak, különösen a zöld állami támogatásnak segítenie kell a zöldebb és inkluzívabb gazdaságra való áttérést, folyamatos és ambiciózusabb lehetőségeket biztosítva arra, hogy az állami támogatás előmozdítsa a foglalkoztatást a nyitott munkaerőpiacról gyakran kiszorult, például fogyatékossgal élő személyek körében.

1.10. Mivel a fenntartható fejlődés és az éghajlat-politika pozitív hatással van a közkiadásokra és számos negatív externáliát (egészségügy, rehabilitáció, újjáépítés stb.) megszüntet, a környezetvédelemre és éghajlat-változásra irányuló állami beruházásokra nem szabad, hogy vonatkozzanak a stabilitási paktumban szereplő korlátozások. A jelenlegi, példa nélküli válságra való tekintettel ez most fontosabb, mint valaha. A COVID-19 jelentős hatást gyakorolhat az uniós polgárokra, egészségükre és általában a gazdaságra.

1.11. Jelenleg a COVID-19 világválság kezelése jelenti az első prioritást; erodálja társadalmi és gazdasági életünket, és befolyásolja az EU jelenlegi és jövőbeli költségvetési politikáját is. Ezzel párhuzamosan példátlan bizonytalanságot teremt, ami következképpen az uniós költségvetés orientációjának és elosztásának erőteljes módosulásához vezethet. A legutóbbi bizottsági dokumentumok azt javasolják és ajánlják, hogy a 2014–2020 közötti időszakra rendelkezésre álló uniós költségvetési források fennmaradó részét elsősorban a világválság következményeinek enyhítésére fordítsák. Az EGSZB a következő többéves pénzügyi keretről szóló tárgyalások során minden olyan szükséges és észszerű módosításra tekintettel lesz, amely segíthet a súlyos helyzet megoldásában.

1.12. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság NextGenerationEU Eszközről szóló javaslatát, amely a válságra válaszként az átállási mechanizmus megerősítésére irányul, valamint a következő hosszú távú uniós költségvetésre vonatkozó új javaslatát.

1.13. Az EGSZB üdvözlöi azt a lehetőséget, hogy a tagállamok egy, a Méltányos Átállást Támogató Alapra irányuló egyedi programot hozhatnak létre. Az EGSZB tiszteletben tartja és támogatja, hogy a szubszidiaritás elvével összhangban a régiók fontos szerepet játsszanak a MÁTA tervezési, irányítási és végrehajtási folyamatában. Emellett az EGSZB azt ajánlja, hogy vegyék figyelembe, hogy a tagállamok és a régiók eltérő mértékben vannak felkészülve a karbonsemlegességre való átállásra, és számoljanak azzal is, hogy az EU-n belül különbözőek a lehetőségek a tiszta energia termelésére. Figyelembe kell venni továbbá, hogy az egyes tagállamok és régiók polgárai más-más módon viszonyulnak az éghajlatvédelemben való aktív részvételhez.

1.14. Az EGSZB nagyra értékelné, ha a bevált gyakorlatok megosztása érdekében közzétennék a fenntartható projektek listáját. A beruházásbarát feltételek előmozdítása érdekében az egyes irányító hatóságok által nyújtott támogatást is nyilvánosságra kell hozni. Ez növelni fogja az átláthatóságot, és kiküszöböli a nem egységes tájékoztatás kockázatát.

1.15. Az EGSZB rámutat arra, hogy biztosítani kell a komplementaritást a MÁTA által finanszírozott intézkedések és az InvestEU 2. pillére, valamint a méltányos átállási mechanizmus 3. pillére szerinti közszektor-hitelezési eszköz által társfinanszírozott intézkedések között.

1.16. Az EGSZB figyelmeztet arra, hogy meg kell találni a megfelelő egyensúlyt a gazdasági szerkezetátalakítási intézkedések, valamint az átállási folyamatok által érintett munkavállalók védelmét és átképzését biztosító intézkedések között.

1.17. Az oktatási és képzési rendszer kulcsszerepet tölt be az átállási folyamatok támogatásában. Az EGSZB azt ajánlja, hogy biztosítsanak több kohéziós politikai forrást a közép- és felsőoktatási rendszer megerősítésére és fellendítésére, és ehhez dolgozzanak ki célzott, az aktuális szükségletekre irányuló tudományos és technológiai iránymutatásokat.

1.18. Az EGSZB reméli, hogy a Méltányos Átállást Támogató Alap forrásainak jelentős részét a munkavállalók munkahelyváltásának támogatásához szükséges beruházások elindítására fordítják majd. Biztosítani kell azonban az egyensúlyt a zöldebb foglalkoztatás új formáiba átkerülő munkavállalók átképzésébe való beruházás, valamint az érintett közösségekben a munkaerőpiacra újonnan belépőknek a munka új formáihoz szükséges készségekkel történő felkészítése között. Különös hangsúlyt kell fektetni a munkaerőpiactól legtávolabbi csoportok, például a fiatalok és a fogyatékkal élők foglalkoztatásának támogatására.

2. Háttér

2.1. Az Európai Bizottság ismertette a virágzó, modern, versenyképes és klímasemleges gazdaságról szóló hosszú távú, 2050-re megvalósítandó stratégiai jövőképét. Az európai zöld megállapodásról szóló közleményben foglaltaknak megfelelően az Európai Bizottság méltányos átállási mechanizmust javasol a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozóan már előterjesztett költségvetési és jogalkotási javaslatok kiegészítésére. 2021 és 2027 között a méltányos átállási mechanizmus keretében egy 100 milliárd EUR összegű csomagot osztanak szét a káros kibocsátást okozó tevékenységek átalakításának, a kőszénfogyasztás csökkentésének, az energiahatékonyság előmozdításának és a tisztább technológiákra való átállásnak a támogatására és megkönnyítésére valamennyi termelési ágazatban. Az Alap kezdeti költségvetése 7,5 milliárd EUR lesz, amely a nemzeti társfinanszírozásnak, az InvestEU pénzügyi ágának és az Európai Beruházási Banknak köszönhetően éri majd el a várt összeget (100 milliárd EUR).

2.2. A méltányos átállási mechanizmus alapját három pillér képezi:

- A kohéziós politika keretében működő Méltányos Átállást Támogató Alap (MÁTA). A MÁTA-t külön rendelet hozza létre, amely meghatározza az Alap egyedi célkitűzését, földrajzi hatókörét, a pénzügyi források elosztásának módszertanát és a programozás elősegítéséhez szükséges, a méltányos átállásra vonatkozó területi tervek tartalmát. A MÁTA főként támogatást nyújt majd a régióknak ahhoz, hogy támogatni tudják a munkavállalókat – segítve őket például a jövőbeli munkaerőpiacon használható készségek és kompetenciák elsajátításában –, a kkv-kat, az induló innovatív vállalkozásokat és az inkubátorházakat, amelyek új üzleti lehetőségek megteremtésén dolgoznak az adott régióban. Támogatni fogja továbbá a tiszta energiára való átállásra irányuló beruházásokat, beleértve az energiahatékonysági beruházásokat is.
- Az InvestEU célzottan létrehozandó programja, amely az energetikai és közlekedési infrastruktúra – köztük a földgáz-infrastruktúra és a távfűtés – terén megvalósuló projektekre, valamint dekarbonizációs projektekre terjed majd ki.
- Az EBB által működtetett közszektor-hitelezési eszköz, amely pénzügyi forrásokat biztosít az érintett régiók helyi önkormányzatainak. Az uniós költségvetésből származó finanszírozást ki lehet egészíteni kamattámogatással vagy beruházási támogatással, melyeket az EBB által nyújtott kölcsönökkel ötvöznek.

2.3. További köz- és magánforrásokat szabadítanak fel, és állami támogatásokra vonatkozó ágazati szabályokról rendelkeznek majd annak érdekében, hogy a méltányos átállás céljaival összhangban álló projektek esetében megkönnyítsék a nemzeti források felhasználását.

2.4. A régióknak szóló tanácsadás és technikai segítségnyújtás a méltányos átállási mechanizmus szerves részét képezi majd.

2.5. A MÁTA megosztott irányítás alatt áll majd, és valamennyi tagállam számára elérhető. Az elosztásnál figyelembe veszik a leginkább kibocsátásintenzív régiókban jelentkező átállási kihívások mértékét, valamint a potenciálisan bekövetkező munkahelyvesztésekkel összefüggő társadalmi kihívásokat.

2.6. A Méltányos Átállást Támogató Alapból származó juttatást a tagállamok az ERFA-ból és az ESZA+-ból származó forrásaikkal egészítik ki. Ezek az átcsoportosítások a Méltányos Átállást Támogató Alapból származó juttatás legalább másfélszeresét és legfeljebb háromszorosát teszik ki. Az egyes tagállamok azonban nem használhatnak fel többet, mint az eredeti ERFA- és az eredeti ESZA+-allokációjuk 20 %-a, és indokolniuk kell az ilyen többletforrásokat. A tagállamok saját forrásaikból is hozzájárulást nyújtanak.

2.7. A programozási folyamatról – ezen belül a beavatkozási területek azonosításáról – az Európai Bizottság és az egyes tagállamok párbeszéd útján állapotodnak meg, és a folyamatot az európai szemeszter vezérli. A tagállamokat arra kéri, hogy nyújtsák be területi terveiket, amelyekben 2030-ig vázolják az átállás folyamatát. Ennek keretében az érintett területek mindegyikére vonatkozóan meghatározzák a társadalmi, környezeti és gazdasági kihívásokat, valamint a szakmai átképzés és a környezetrehabilitáció szükségességét. A MÁTA a NUTS 3. szintű régióknak megfelelő területekre összpontosítja a támogatást.

2.8. A területi tervek jóváhagyása teszi lehetővé a Méltányos Átállást Támogató Alapból nyújtott támogatást, valamint az InvestEU és az EBB igénybevételére vonatkozó mechanizmusok beindítását. Az így támogatott programokat az összes kohéziós politikai programhoz hasonlóan féldős felülvizsgálatnak vetik alá.

2.9. A Méltányos Átállást Támogató Alap kiegészíti a kohéziós alapokat. Ezért az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi és Migrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a Határigazgatási és Vízügyeszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról szóló rendeletjavaslatot módosítani kell annak érdekében, hogy a Méltányos Átállást Támogató Alap új alakként beépüljön a kohéziós politikába.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB támogatja az üvegházhatásúgáz-kibocsátások hosszú távú csökkentésére javasolt uniós stratégiát és a stratégia azon célját, hogy az Európai Uniót 2050-re klímasemleges gazdasággá alakítsuk. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a zöld célkitűzés a jövőbeli kohéziós politika egyik fő prioritása, és hogy erre a célra az Európai Regionális Fejlesztési Alap legalább 30 %-át, a Kohéziós Alapnak pedig legalább 37 %-át különítik el. Aggodalmát fejezi ki azonban amiatt, hogy a méltányos átállás érdekében tervezett beruházások nem felelnek meg az Európai Bizottság ambiciózus zöld megállapodásának. Ahhoz, hogy 2050-re méltányos módon megvalósuljon a klímasemlegesség, minden évben annyi finanszírozásra lenne szükség, mint amennyit tíz évre javasoltak. Az EGSZB úgy véli, hogy növelni kell a többéves pénzügyi keret becsült kiadásait. A zöld megállapodásban meghatározott ambiciózus célok elérése érdekében növelni kell az uniós költségvetést, mégpedig vagy új saját források bevezetésével, vagy a tagállami hozzájárulások növelésével.

3.2. Az EGSZB nagyra értékeli az arra irányuló erőfeszítéseket, hogy az EU 2021–2027-es többéves pénzügyi keretét hozzáigazítsák az éghajlatváltozással kapcsolatos igényekhez és kihívásokhoz a Méltányos Átállást Támogató Alap segítségével, tágabb összefüggésben pedig a teljes Fenntartható Európa beruházási terv révén, amelynek a Méltányos Átállást Támogató Alap a legfontosabb része. Bár a Méltányos Átállást Támogató Alap jelenti az első érdemi lépést a kérdés pénzügyi és beruházási szempontú kezeléséhez, az EGSZB megjegyzi és hangsúlyozza, hogy az európai zöld megállapodásban előírt egyéb feladatokat is meg kell valósítani a gyakorlatban. Ennek hiánya korlátozná a Méltányos Átállást Támogató Alap hatékonyságát.

3.3. Amint már korábbi véleményeiben is hangsúlyozta⁽¹⁾, az EGSZB egyetért azzal, hogy a kohéziós politika keretében – a méltányos átállási mechanizmuson keresztül – célzott finanszírozást kell biztosítani. A finanszírozásnak azonban megfelelő ad hoc előirányzatokból kell származnia, nehogy tovább csökkenjenek a rendelkezésre álló kohéziós alapok.

3.4. Megemlítendő még, hogy az ESZA+ esetében a kötelező átcsoportosítás akaratlanul is összeférhetlenséget okozhat. Felmerülhetnek például olyan kérdések, mint a szegénység kockázatának kitett személyek vagy azon ipari dolgozók támogatása, akiknek veszélyben van a munkahelyük. Az ilyen összeférhetlenségek negatív hatással lehetnek az éghajlat-politika egészének elfogadottságára. Az ESZA+ hatályának kiterjesztése mindenesetre együtt kell hogy járjon a források növekedésével.

3.5. Mivel a fenntartható fejlődés és az éghajlat-politika pozitív hatással van a közkiadásokra és számos negatív externáliát (egészségügy, rehabilitáció, újjáépítés stb.) megszüntet, a környezetvédelemre és éghajlat-változásra irányuló állami beruházásokra nem szabad, hogy vonatkozzanak a stabilitási paktumban szereplő korlátozások. A jelenlegi, példa nélküli válságra való tekintettel ez most fontosabb, mint valaha. A Covid19 jelentős hatást gyakorolhat az uniós polgárokra, egészségükre és általában a gazdaságra.

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB véleményét a közös rendelkezésekről szóló rendeletről (2021–2027) (HL C 62., 2019.2.15., 83. o.).

3.6. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a pandémia okozta válság megoldására irányuló intézkedések, valamint a zöld megállapodással kapcsolatos kihívások terén számos közös érdek és célkitűzés figyelhető meg. Helyénvalónak tűnik azonban a zöld megállapodás egyes céljai teljesítésének újradefiniálása, különösen azok időzítését illetően. Erősen ajánlott egyfajta rugalmasság (a költségvetési és állami támogatási szabályok esetében megengedethez hasonlóan).

3.7. Elképzelhetetlenek az éghajlatváltozás elleni küzdelmet és a zöld gazdaságra való átállást segítő jelentős beruházások, ha továbbra is fennállnak a deficittel kapcsolatos korlátozások. Ez nyilvánvalóan nem az államháztartás stabilizálására vonatkozó szokásos követelmény eltörlését jelenti, hanem azt, hogy két lehetőség közül kell választani: vagy ténylegesen vissza akarjuk fordítani a globális felmelegedés folyamatát, és akkor hatalmas összegeket kell találnunk a beruházásokra, vagy pedig csak néhány korrekciós intézkedést kívánunk bevezetni a lelkiismeretünk megnyugtatása és az államháztartás rendbetétele érdekében.

3.8. Az EGSZB szerint ahhoz, hogy az átállás gazdaságilag szilárdabb és politikailag hitelesebb legyen, mihamarabb lépéseket kell tenni a fosszilis tüzelőanyagok ágazatát segítő közvetlen és közvetett támogatások rendszerének felszámolása érdekében, mivel ez az ágazat hatalmas környezeti, társadalmi és gazdasági költségeket generál, amelyek lenullázhatják az éghajlat-politikában elért eredményeket.

3.9. A fosszilis energia támogatásának fokozatos megszüntetésével és az olyan feltörekvő ágazatok fellendítésével, mint a megújuló energiák, valamint az egyenlő versenyfeltételek megteremtésével a megújuló energiaforrások a megfizethetőséget, a gazdasági jólétet és az éghajlat fenntarthatóságát tekintve a fogyasztók javát szolgálják.

3.10. A Méltányos Átállást Támogató Alap a támogatások és pénzügyi eszközök, illetve az összehangolt és központilag irányított megközelítés megfelelő kombinációja. Egy olyan új paktumot kell kötni az állami és a magánszektor között (ideértve minden gazdasági, szociális és környezetvédelmi szereplőt), amely meghatározza a finanszírozás és a közös feladatok kérdését. A hatékony alkalmazáshoz azonban új gazdálkodási és irányítási kapacitásokra lesz szükség. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság a projektek valamennyi szakaszában, a tervezéstől a végrehajtásig segíteni fogja a közhatóságokat és a fenntartható projektek gazdáit.

3.11. Ez az elképzelés csak akkor lehet sikeres, ha a magántőkét arra ösztönözzük, hogy lépjen be a rendszerbe. A mindenki számára előnyös (win-win) elvből kiindulva újfajta partnerséget kell létrehoznunk az állami és a magánszektor között.

3.12. Az EGSZB támogatja azt az átfogó megközelítést, amely figyelembe veszi a klímasemleges gazdaságra való átállás gazdasági, társadalmi, ipari és technológiai vetületét, a helyi szereplők, a szociális partnerek és a nem kormányzati szervezetek bevonásával. A fenntartható fejlődést valamennyi szakpolitikai területen koherens módon kell kezelni, lehetőség szerint egy, a tagállamok által közösen vallott elvre épülő modell alapján. Az EGSZB azt ajánlja, hogy minden szinten biztosítsák valamennyi érdekelt fél részvételét, és a gazdasági modell változásának a foglalkoztatásra gyakorolt hatásait a nemzeti és európai szintet összekapcsoló szociális párbeszéd keretében kezeljék és irányítsák.

3.13. Az EGSZB úgy véli, hogy a szén-dioxid-semleges gazdaságra való átállás sikere a hozzáférhető és fenntartható tömegközlekedési rendszerekbe és épített környezetekbe való beruházástól is függ. Az ERFA-val együtt a Méltányos Átállást Támogató Alapot fel kell használni a szén-dioxid-semlegesség előmozdítására, olyan beruházásokat megvalósítva ezeken a területeken, amelyekből a társadalom valamennyi tagja profitálhat, és amelyek révén ezeket a fejlesztéseket a fogyatékossgal élő személyek és az idősebbek is élvezhetik.

3.14. Az EGSZB úgy véli, hogy a társadalmi szempontból is méltányos átállásra van szükség a munkavállalók, a vállalkozások és a civil társadalom támogatásának és bizalmának elnyeréséhez, valamint azoknak a jelentős gazdasági változásoknak az elősegítéséhez, amelyekre szükségünk van, hogy bolygónkat megmenthessük az éghajlatváltozástól. A fosszilis tüzelőanyagok korának lezárultát Európában olyan beruházásoknak kell kísérniük, amelyek biztosítják a munkavállalók védelmét, új munkahelyek teremtését és a helyi fejlődés támogatását. Az átalakulási folyamatokról tárgyalásokat kell folytatni a szociális partnerekkel és a civil társadalmi szervezetekkel, és e folyamatokhoz átlátható és hatékony kommunikációs politikáknak kell kapcsolódnunk.

3.15. Az EGSZB figyelmeztet arra, hogy meg kell találni a megfelelő egyensúlyt a gazdasági szerkezetátalakítási intézkedések, valamint az átállási folyamatok által érintett munkavállalók védelmét és átképzését biztosító intézkedések között. Biztosítani kell azonban az egyensúlyt is a zöldebb foglalkoztatás új formáiba átkerülő munkavállalók átképzésébe való befektetés, valamint az érintett közösségekben a munkaerőpiacra újonnan belépőknek a munka új formáihoz szükséges készségekkel történő felkészítése között. Különös hangsúlyt kell fektetni a munkaerőpiactól legtávolabbi csoportok, például a fiatalok és a fogyatékossgal élő foglalkoztatásának támogatására.

3.16. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy a MÁTA megoldásokat keres a szénbányászat leépítésével kapcsolatos következményekre, valamint arra, hogy támogatni kell a nehézipari ágazatokat annak érdekében, hogy fenntartható módon folytathassák tevékenységüket, továbbá hogy kezelni kell a kapcsolódó társadalmi hatásokat, megjegyzi azonban, hogy a MÁTA-nak nem szabad a dekarbonizációs folyamatok finanszírozására korlátozódnia. Az EGSZB reméli, hogy a Méltányos Átállást Támogató Alap forrásainak egy részét olyan beruházások elindítására fordítják majd, amelyekre a dekarbonizációs folyamatok értéklánca által érintett munkavállalóknak és közösségeknek van szükségük a munkahelyváltás támogatásához.

3.17. Az oktatási és képzési rendszer kulcsszerepet tölt be az átállási folyamatok támogatásában. Az EGSZB azt ajánlja, hogy több forrást különítsenek el a közép- és felsőoktatási rendszer megerősítésére és fellendítésére, és ehhez dolgozzanak ki célzott, az aktuális szükségletekre irányuló tudományos és technológiai iránymutatásokat minden, a kohéziós politika keretében rendelkezésre álló forrás felhasználásával.

3.18. Az EGSZB támogatja az innovatív és fenntartható szabadalmak és induló vállalkozások előmozdítására és támogatására irányuló döntést. Jutalmazni kell az olyan vállalkozások támogatását, amelyek felelős és fenntartható tevékenységeket folytatnak és a közösség jólétének szolgálatában környezetbarát megoldásokat dolgoznak ki.

3.19. A Méltányos Átállást Támogató Alap forrásainak programozása szorosan kapcsolódik majd az európai szemeszter keretéhez, amint azt a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó kohéziós alapokról szóló rendeletek már előirányozták. Az EGSZB bízik abban, hogy a kohéziós politikai szabályok által előírt nyomon követés mellett az EU gazdasági kormányzati keretét is alkalmazni fogják a Méltányos Átállást Támogató Alap tagállami végrehajtásának nyomon követésére, méghozzá a tagállamok és az Európai Bizottság közötti éves strukturált párbeszéd útján. Ennek érdekében az EGSZB reméli, hogy ez az Európai Bizottság és a tagállamok közötti párbeszéd a szociális partnerek és a nem kormányzati szervezetek aktív és érdemi bevonásával zajlik majd.

3.20. Az EGSZB üdvözlí, hogy a Méltányos Átállást Támogató Alapot egy vagy több méltányos átállásra vonatkozó területi terv segítségével programozzák, amelyben 2030-ig vázolják a nemzeti energia- és klímatervvvel és a klímasemleges gazdaságra való átállással összhangban álló átmenet folyamatát. Az EGSZB támogatja azt a lehetőséget, hogy a tagállamok egy, a Méltányos Átállást Támogató Alapra irányuló egyedi programot hozhatnak létre.

3.21. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a területi tervekbe és a Méltányos Átállást Támogató Alap egyedi programjaiba teljes mértékben és érdemi módon vonják be a szociális partnereket és a nem kormányzati szervezeteket.

3.22. Az EGSZB üdvözlí, hogy a területi tervekhez és az egyedi programokhoz külön monitoringbizottságokat kell létrehozni az európai strukturális és beruházási alapokra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról szóló rendeletben szereplőkkel azonos szabályok alkalmazása mellett.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy részletesebben ki kellene dolgozni a pénzügyi keretet nemcsak a Méltányos Átállást Támogató Alapra, hanem az egész méltányos átállási mechanizmusra és a Fenntartható Európa beruházási tervre vonatkozóan is. Az EGSZB hozzáteszi, hogy a 30 milliárd eurót meghaladó források mobilizálása nem garantált (vagyis a MÁTA-források másfélszeresét meghaladó átcsoportosítások nem kötelezőek). Számos lezáratlan kérdés merül fel az InvestEU programban alkalmazott különleges rendszer és az EBB közszektor-hitelezési eszköze kapcsán is.

4.2. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az a döntés, mely szerint tíz év alatt mintegy 1 000 milliárd eurót fordítanak az ökológiai átállásra – többek között köz- és magánberuházások mozgósítása révén az InvestEU igénybevételével –, forrásokat vonhat el más olyan ágazatoktól, amelyek ebből az alapból kaptak finanszírozást. Az EGSZB rámutat arra, hogy biztosítani kell a komplementaritást a MÁTA által finanszírozott intézkedések és az InvestEU 2. pillére, valamint a méltányos átállási mechanizmus 3. pillére szerinti közszektor-hitelezési eszköz által társfinanszírozott intézkedések között.

4.3. A zöld megállapodás célkitűzéseinek elérését a közös agrárpolitika forrásai is segítik, ugyanis a KAP a teljes költségvetésének 40 %-át éghajlat-politikai célkitűzések támogatására fordítja majd. E tekintetben fontos, hogy a nemzeti kormányok és az uniós intézmények továbbra is kötelezettséget vállaljanak arra, hogy beruháznak a kohézióba, ahogy azt korábban is tették.

4.4. Az EGSZB nagyra értékeli az állami támogatási szabályok rugalmasabb értelmezésére és a további egyszerűsítésre javasolt eljárásokat, amelyeket az Európai Bizottság javasol a Fenntartható Európa beruházási tervről szóló közleményben meghatározott szélesebb szakpolitikai keret részeként. Különböző szabályokra van szükség ahhoz, hogy teret nyerjenek az olyan beruházások, amelyek várhatóan új növekedést eredményeznek.

4.5. Az EGSZB megérti a Méltányos Átállást Támogató Alap keretében történő finanszírozásra vonatkozó, jól számszerűsített támogathatósági kritériumokat, és egyetért azokkal.

4.6. Zöld állami támogatás:

- zöld feltételek alkalmazása a magas szén-dioxid- és/vagy anyaglábnnyommal rendelkező ágazatokban működő vállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokra,
- hasonló zöld feltételek alkalmazása az új és kibővített banki hitelekre (állami kezességvállalással vagy anélkül) ezekben az ágazatokban,
- az állami támogatás elutasítása olyan vállalatok és ágazatok esetében, amelyek nem képesek vagy hajlandóak alacsony szén-dioxid-kibocsátású és körforgásos technológiákat elfogadni, valamint munkavállalóik átképzése új foglalkoztatási lehetőségekre irányulóan,
- a tervezési eljárások felgyorsítása a megújuló energiával, tömegközlekedéssel és a körforgásos gazdasággal kapcsolatos építési projektek és infrastruktúrák esetében. A vállalatok a túlélésért küzdenek, és gyorsan szükségük van az állami támogatásra.

Az előzetes adminisztratív terhek csökkentése érdekében a kormányok dönthetnek úgy, hogy az állami támogatás odaítélésekor lazább zöld kritériumokat alkalmaznak, utólagosan pedig szigorúbb zöld tesztet végeznek. Ha egy vállalkozás megszegi a megállapodás szerinti zöld feltételeket, az állami támogatást a jogsértés súlyosságától függően részben vagy egészben vissza kell fizetni. Azt is javasoljuk, hogy a bürokrácia minimálisra csökkentése érdekében a szén-dioxid- és anyagigényes kulcsfontosságú ágazatokat kell megcélózni⁽²⁾.

4.7. Az EGSZB azzal is egyetért, hogy mely területekre fordíthatók a MÁTA forrásai, illetve hogy melyeken nem biztosítható belőle finanszírozás. Az elosztási módszer segít annak biztosításában, hogy az alapokat elsősorban valóban a legsúlyosabb kihívásokkal küzdő tagállamok használják fel, de azért valamennyi tagállamnak jelentős támogatást nyújtsanak belőlük. A MÁTA forrásainak mintegy kétharmadát azok a tagállamok kapnák, amelyekben az egy főre jutó bruttó nemzeti jövedelem (GNI) nem éri el az uniós átlag 90 %-át.

4.8. Ezekre a körülményekre tekintettel az EGSZB ajánlja, hogy biztosítsanak nagyobb mozgásteret olyan vállalatok számára, amelyek nem kkv-k, mivel az éghajlat-politika által érintett legfőbb bányá- és nehézipari cégek többnyire nagyvállalatok. Ráadásul ezek a vállalatok gyakran igen sok tisztességes munkahelyet biztosítanak, és létfontosságúak a régiók gazdasági jóléte szempontjából. Fontos, hogy a munkanélküliség megelőzése legyen a területi tervek egyik legfontosabb célkitűzése. Ennek nemcsak azt kell jelentenie, hogy a jelenlegi munkavállalókat támogassák az új foglalkoztatási formákra való áttérés során, hanem azt is, hogy a fiatalokat és a nyitott munkaerőpiacról kiszorult embereket, így például a fogyatékosokkal élőket segítsék abban, hogy munkát találjanak ezekben a fejlődő ágazatokban.

4.9. Az EGSZB nagyra értékeli azt az új lehetőséget, hogy a helyi és regionális önkormányzatok közvetlenül vállalhatják a felelősséget a projektirányításért, és gyakorlatilag helyi alapú megközelítést alkalmazhatnak, mivel a méltányos átállásra irányuló területi tervek alapegységeit a NUTS 3. szintű régiók jelentik.

4.10. A szociális partnereket és az ezen a területen tevékenykedő nem kormányzati szervezeteket be kell vonni az ambiciózus kibocsátáscsökkentési politikák és stratégiák kidolgozásába és végrehajtásába, hogy olyan méltányos átállást lehessen garantálni, amely tisztességes munkahelyekről gondoskodik, és egyensúlyt teremt a tiszta energiarendszerek és a fenntartható munkahelyek között. Fontos, hogy a szakszervezetek – a különböző szintű munkavállalók érdekeinek védelme érdekében – a méltányos átállás folyamatának minden szakaszában jelen legyenek.

(²) A következő ágazatok viszonylag magas szén- és anyaglábnnyommal rendelkeznek: 1) közlekedés: a közúti, légi és vízi közlekedés túlnyomórészt fosszilis tüzelőanyagokon alapul; 2) gyártás: számos gyártó még mindig energia- és anyagintenzív technológiákat alkalmaz; 3) építés: sok építő még mindig nem újrafeldolgozható és energiaigényes anyagokat, például cementet használ; 4) energia: a fosszilis energiákról a megújuló energiákra való áttérés igen fokozatosan történik.

4.11. A kívánt eredmények elérése érdekében az Európai Bizottságnak a területek támogathatóságára vonatkozó megközelítése korlátozó jellegű, mivel csak olyan országoknak ítélné oda finanszírozás, amelyek alkalmaznak és előterjesztenek méltányos átállási terveket. Az EGSZB ezért arra kéri a tagállamokat, hogy a lehető leghamarabb készítsék el terveiket annak érdekében, hogy a tervekben meghatározott régiókban Európa-szerte számos munkavállaló részesülhessen támogatásban.

4.12. Az EGSZB üdvözli a közös rendelkezésekről szóló rendelet arra irányuló kiigazítását, hogy egyértelmű és átlátható jogalapot teremtsünk a jövőbeli uniós kohéziós politikához és annak éghajlati orientációjához.

4.13. Mivel rendkívül bizonytalan az átállás foglalkoztatásra gyakorolt hatása és lehetséges földrajzi eloszlása, az EGSZB megjegyzi, hogy jobb lett volna, ha a MÁTA forrásait nem osztották volna fel előre földrajzi alapon. Aggodalomra ad okot a MÁTA irányítása is. A támogatásra jogosult területek kijelölését és a források egyes területek közötti elosztását teljes mértékben a nemzeti kormányokra bízzák. A regionális allokációk hiánya miatt fennáll annak a kockázata, hogy ez egyenlőtlenségekhez vezet a források szubnacionális szintű elosztásában, valamint hogy az éghajlat-politikai célkitűzések negatív hatásai szempontjából kevésbé sérülékeny területek nem kapnak forrásokat.

4.14. Az EGSZB megjegyzi, hogy szorosan nyomon kell követni azt a törekvést, hogy az InvestEU-ra és az EBB-re támaszkodva 45 milliárd, illetve 25–30 milliárd eurót mozgósítsanak, különben könnyen megismétlődhetnek az ESBA-beruházások körüli problémák⁽³⁾. Biztosítani kell, hogy ezek a beruházások teljes mértékben összhangban legyenek a Párizsi Megállapodással, és hogy az uniós célkitűzések révén Európa legyen az első olyan kontinens, amely nem gyakorol káros hatást a környezetre.

4.15. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság NextGenerationEU Eszközről szóló javaslatát, amely a válságra válaszként az átállási mechanizmus megerősítésére irányul, valamint a következő hosszú távú uniós költségvetésre vonatkozó új javaslatát. Az EGSZB reméli, hogy a Méltányos Átállást Támogató Alap teljes költségvetését 40 milliárd euróra növelik, és hogy az InvestEU-n belül megerősítik a méltányos átállást támogató mechanizmust. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság közszektor-hitelezési eszközre vonatkozó javaslatát is, amely 25–30 milliárd eurót fog mozgósítani. Ily módon a méltányos átállást támogató mechanizmus legalább 150 milliárd euro összegű köz- és magánberuházásokat mozgósíthat.

4.16. Regionális szinten az éghajlatváltozás elleni küzdelem fő céljának továbbra is azt kell tekintenünk, hogy a 2020 utáni kohéziós politika ambiciózus költségvetéssel rendelkezzen. Más szóval, egy újabb alap létrehozása nem igazolhatja a kohéziós politika pénzügyi forrásainak további csökkentését a többéves pénzügyi keretről szóló tárgyalások során.

4.17. Az EGSZB-nek aggályai vannak a programozási folyamatot illetően, mivel még el kell fogadni a jogi szöveget, és módosítani kell a közös rendelkezésekről szóló rendeletet. Az Európai Bizottság várakozásai szerint a területi terveket 2020 második felében hagyják jóvá, a MÁTA-programokat pedig 2021 folyamán fogadják el. Ez késleltetheti egyes kohéziós programok végrehajtását.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽³⁾ Az Európai Számvevőszék 03/2019. sz. különjelentése. Egyes ESBA-támogatások csak más EBB-s és uniós finanszírozások helyébe léptek, és olyan projektek is kaptak finanszírozást, amelyek más köz- vagy magánfinanszírozási forrásokat is felhasználhattak volna. Végül esetenként túlértékelték azt, hogy az ESBA mennyi további beruházást vonz be, és a beruházások többsége jól kiépült nemzeti bankkal rendelkező, a legnagyobbakhoz tartozó EU-15-ös tagállamokhoz került.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának: A Fenntartható Európa beruházási terv – Az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv

(COM(2020) 21 final)

(2020/C 311/09)

Előadó: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Társelőadó: **Petr ZAHRADNÍK**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2020.2.6.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió”
Elfogadás a szekcióülésen:	2020.5.13.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.10.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	220/1/8
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Jelenleg a koronavírus-járvány kezelése jelenti Európa első számú prioritását: olyan fokú bizonytalansággal kell most szembenéznünk, amely komoly változást eredményezhet az uniós költségvetés irányvonalát és felhasználását tekintve. Az EGSZB nyomatékosan ajánlja a következő többéves pénzügyi keret megerősítését és a költségvetési kiadások felső határának 2 %-ra történő ideiglenes növelését, ez ugyanis biztosítaná a szükséges költségvetési eszközöket, és egy hatékony gazdaságélénkítési terv részeként segíthetné, hogy közösségi kötvényeket bocsássunk ki.

1.2. Az EGSZB üdvözli, hogy az eurócsoport a közelmúltban abban állapodott meg⁽¹⁾, hogy 540 milliárd eurót bocsátanak rendelkezésre a munkavállalók, a vállalkozások és a tagállamok támogatásához, és ezzel párhuzamosan nagyobb rugalmasságot engedélyeznek az Európai Költségvetési Paktummal kapcsolatos uniós szabályok terén.

1.3. Az Európai Bizottság május 27-i javaslatával összhangban az Európai Tanácsnak még a nyári szünet előtt megállapodásra kell jutnia a gazdaságélénkítési alapról⁽²⁾ és a többéves pénzügyi keretről, hogy előkészítse Európa gazdasági fellendülését, valamint elősegítse az európai zöld megállapodásban foglalt zöld és digitális átmenetet.

1.4. Az EGSZB elismeréssel adózik azelőtt is, hogy a szolidaritás jegyében minden érintett uniós intézmény gyors és összehangolt válaszlépést tett a válság kitörésére⁽³⁾.

1.5. A koronavírus-járvány súlyos negatív hatással lesz a fenntartható fejlődési célok, valamint az európai zöld megállapodás céljainak teljesítésére. Ezért az EGSZB kitart amellett, hogy haladéktalanul szembe kell nézni ezzel a sürgős fenyegetéssel, és helyreállítási erőfeszítéseinket indokolatlan késedelmek nélkül a fenntartható fejlődési célokra és a zöld megállapodásra kell összpontosítani.

(1) <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/04/09/report-on-the-comprehensive-economic-policy-response-to-the-covid-19-pandemic>.

(2) Next Generation EU – 750 milliárd EUR.

(3) Elsősorban az alábbiakról van szó: az Európai Bizottság javaslatai a jelenlegi költségvetés átfogó, hozzáférhető és rugalmas felhasználásának optimalizálására, nevezetesen az EU Szolidaritási Alapja és a koronavírusra való reakciót célzó beruházási kezdeményezés (I. & II. csomag) keretében és a Szükséghelyzeti Támogatási Eszköz (ESI) újbóli aktiválásával, valamint a szükséghelyzeti munkanélküliségi kockázatokat mérséklő ideiglenes támogatást nyújtó európai eszközzel (SURE) és a leginkább rászoruló személyeket támogató európai segítségnyújtási alap révén; az Európai Központi Bank Pandémiás Veszélyhelyzeti Eszközvásárlási Programja (PEPP) az engedélyezett támogatási eszközök körének kibővítésével és a biztosítékok felhasználására vonatkozó korlátozások enyhítésével; a felügyeleti hatóságok szerepe a szabályozási pénzügyi követelmények megfelelő kezelésében; az Európai Beruházási Bank (EBB) arra vonatkozó kezdeményezése, hogy hozzanak létre egy olyan páneurópai garanciaalapot, amely elsősorban a kkv-kra irányul; illetve az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) válságelhárítási kezdeményezése.

1.6. Az EGSZB azt kéri, hogy az ideiglenes szolidaritási intézkedéseken túl állítsák helyre az európai beruházásstabilizáló eszközt (EISF) és azonnal indítsák el a konvergenciát és versenyképességet szolgáló költségvetési eszközt (BICC), még hozzá úgy, hogy a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretben megnövelik annak összegét.

1.7. Az uniós intézmények és a tanácsadó szervek hathatós közreműködésével új zöld és szociális szövetségben kell egyesíteni a polgárokat a maguk sokszínűségében a nemzeti, regionális és helyi hatóságokkal, a szociális partnerekkel, valamint a szervezett civil társadalom és az ipar szereplőivel.

1.8. A Fenntartható Európa beruházási terv az első átfogó szakpolitikai intézkedés, amelynek célja, hogy az európai zöld megállapodással összhangban megvalósítsuk a 2050-ig elérendő karbonsemlegesség nagyratörő céljait.

1.9. Jóllehet az EGSZB üdvözli a zöld megállapodás törekvéseit, sajnálatosnak tartja, hogy azok nincsenek összhangban a többéves pénzügyi keret költségvetési előirányzatával, amely messze elmarad a tagállamok bruttó nemzeti jövedelmének 1,3 %-ától, amit az Európai Parlament és az EGSZB kért annak biztosítása érdekében, hogy valamennyi speciális fellépés teljes mértékben elérje célját, a többi fellépés feláldozása nélkül.

1.10. Az EGSZB kétségeinek ad hangot azzal kapcsolatban is, hogy mennyire hatékony az éghajlati szempontok érvényesítése valamennyi uniós programban, és arra kéri a tagállamokat, hogy a civil társadalmi szervezetekkel konzultálva szorgalmazzák, hogy költsenek arra, hogy az EU ellenálló legyen az éghajlatváltozás hatásaival szemben. A környezetvédelmi és polgári jogi csoportok többek között a nemzeti energia- és éghajlat-politikai tervek és a nemzeti reformprogramok összeállításában vehetnek részt.

1.11. Az EGSZB üdvözli a Méltányos Átállást Támogató Mechanizmust, de sajnálatosnak tartja, hogy egyértelműen elégtelenek a mechanizmus költségvetési előirányzatai (7,5 milliárd EUR 100 milliárd EUR értékű finanszírozás megvalósításához). Ezt az ERFÁ-ból/ESZA+-ból való átcsoportosításokkal és tagállami társfinanszírozással, valamint – a remények szerint jelentős összegű – magánberuházással és az EBB által biztosított közszektor-hitelezési eszközzel kell majd ellensúlyozni.

1.12. A siker feltétele e téren, hogy szövetségek (az ENSZ 17. fenntartható fejlődési célja: *Partnerség a célok eléréséért*) jöjjenek létre a magánszektor és a közszektor között a finanszírozást és a megosztott felelősségeket illetően, ahogy az a zöldkötvények piacának fellendülésében is megmutatkozott.

1.13. Az EGSZB helyesnek tartja a holisztikus megközelítést, és melegen üdvözli, hogy ösztönzik a köz- és magánbefektetéseket és -finanszírozást, különösen a zöld közbeszerzés terén, illetve hogy az állami támogatásra vonatkozó rugalmasabb szabályok révén várhatóan további támogatást nyújtanak.

1.14. Az EGSZB támogatja, hogy a zöld költségvetési gyakorlatok és pénzügyi tervek átvilágításából származó tapasztalatokból tanulva, a fenntarthatósági kockázatokat illetően javítsanak az uniós költségvetési irányításon. Ezenfelül az ösztönző politika teljessé tételéhez a közösségi finanszírozásban részt vevők és adományozók számára megfelelő adóügyi megítélésre van szükség.

1.15. Az európai gazdasági és monetáris unió kiteljesítése (az ESM-szerződés reformja, kéz a kézben a BICC-vel és az európai betétbiztosítási rendszerrel) a hatékony és integrált tőkepiaci és bankunió kibontakozásához is szükséges, amely minden tagállamot felölel és további harmonizációt igyekszik elérni.

1.16. Az EGSZB kéri, hogy a zöld megállapodással kapcsolatban javítsák az európai szemeszter folyamatát oly módon, hogy a fenntartható fejlődési célokat állítják az uniós szakpolitikai döntéshozatal középpontjába. Emellett egy olyan átfogóbb uniós taxonómiát is kér, amely a szociális vetületet is magában foglalja.

1.17. Az EGSZB úgy véli, hogy a köz- és a magánszektorok egyaránt ugyanazokat a szabványokat kell alkalmaznia, nemcsak a taxonómiát, hanem a nem pénzügyi információk közzétételét illetően is. Az EGSZB üdvözli a nem pénzügyi információkról szóló irányelv következő felülvizsgálatát, amely kellő mélységű lesz ahhoz, hogy arra ösztönözze a vállalkozásokat, hogy szembenézzenek azzal, hogy tevékenységük milyen tényleges hatásokkal jár. Ezzel párhuzamosan szabványosított környezetvédelmi és szociális záradékokat kell bevezetni a közbeszerzésben.

1.18. Az EGSZB kéri a nyilvános statisztikai források mélyrehatóbb és jobb felhasználását, megerősítve az Eurostat és az állami nyilvántartások szerepét, hogy így megbízható adatok álljanak rendelkezésre a „fenntarthatóság szempontjából” nyújtott teljesítményre vonatkozóan.

1.19. Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy valamennyi potenciális felhasználó pontos, könnyen hozzáférhető információkat kapjon, még inkább megkönnyítve ezzel a testre szabott tanácsadást és technikai segítségnyújtást. Senki sem maradhat ki!

1.20. A zöldebb és méltányos gazdaságra való áttérés nem mehet végbe a zöld munkahelyekhez szükséges megfelelő készségek nélkül. Az EGSZB szerint világos stratégiák és kapcsolódó ütemtervek kellene a készségekkel kapcsolatos előrejelzésekre és a szakképzésre vonatkozóan, hogy a munkaerő minden ágazatban folyamatosan megfeleljen a jövőbeli igényeknek.

1.21. Az EGSZB azt javasolja, hogy az uniós tagállamok erősítsék meg a pénzügyi oktatási programokat és azokba vegyék bele a fenntartható finanszírozás témakörét, és minden szinten bátorítsák a közigazgatásokat vállalatoknak és magánszemélyeknek szóló adóügyi ösztönzők bevezetésére, ezzel is serkentve a szociális hatású zöld kezdeményezésekbe irányuló beruházásokat.

2. Háttér

2.1. Az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv, más néven a Fenntartható Európa beruházási terv az első konkrét szakpolitikai válaszlépés, amely a karbonsemlegesség tekintetében az európai zöld megállapodásban meghatározott nagyon nagyratörő célokhoz igazodik. Így ez az európai zöld megállapodás beruházási pillére, amely 2030-ig várhatóan évi 260 milliárd EUR összegű további beruházási allokációval működik, ami csak az energia- és közlekedési rendszerre, valamint a kapcsolódó infrastruktúrára irányuló további éves beruházások tekintetében a 2018. évi GDP mintegy 1,5 %-át teszi ki 2020 és 2030 között.

2.2. A terv sikeréhez létfontosságú a magántőkeforrások bevonása. Ami azt illeti, ez az elképzelés a magán- és a közszektor közötti újfajta társadalmi szerződést jelent a közérdek szempontjából hasznos, rendkívül fontos projektek finanszírozása érdekében.

2.3. A 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret 25 %-os általános célértéket határozott meg az éghajlati szempontok valamennyi uniós programban való érvényesítésére vonatkozóan. Nem szabad elveszíteni a lendületet az európai zöld megállapodás tényleges és mélyreható végrehajtása felé vezető úton, amelynek politikai ambíció által vezérelten, nagyfokú technikai hatékonysággal kell kezelnie ezt a bolygónk előtt álló óriási kihívást. Az európai zöld megállapodás valóban felfogható az EU jövőbeli gazdasági szerkezetének alappilléreként, amely alapvető változást hozhat és fordulóponthoz jelenthet. A közös európai hozzáadott érték és a globális uniós vezető szerep szimbóluma lehet.

2.4. A tagállamokkal, régiókkal és városaikkal egybe kell gyűjteni és össze kell hangolni a pénzügyi forrásokat és a megfelelő eszközöket, és a nemzetközi környezet felé is ki kell nyúlni. E célból a zöld megállapodás ütemterve az éghajlatra, az energiára, a mobilitásra, a tiszta és körforgásos gazdasággal kapcsolatos iparstratégiára, az agrárpolitikára, a biológiai sokféleségre és a digitalizációra vonatkozó kulcsfontosságú intézkedéseket foglal magában, és az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv és a fenntartható finanszírozásra vonatkozó megújított stratégia révén általánosan érvényesíti a fenntarthatóságot. Ez a mechanizmus alapvető alkotóeleme, amelynek célja 2030-ig 1 billió eurónyi magán- és állami beruházás mozgósítása, valamint a jelentkező társadalmi hatások figyelembevétele.

2.5. A következő többéves pénzügyi keretre vonatkozó európai bizottsági javaslatot kiegészítő méltányos átmeneti mechanizmus – és az abban szereplő méltányos átmeneti alap⁽⁴⁾ – azt a célt tűzte ki, hogy a 2021–2027 közötti időszakban 100 milliárd EUR összegű beruházást mozgósítson. Célja, hogy hozzájáruljon az Unió klímasemlegességre való átállásával járó, regionális szinten jelentkező társadalmi-gazdasági, munkaügyi és környezeti hatások mérsékléséhez.

2.6. A klímasemlegességre való uniós átállás érdekében az innovációs és modernizációs alapok a kibocsátási egységekből származó bevételek egy részéből fognak többletfinanszírozást kapni (a következő évtizedben legalább 25 milliárd EUR-t), a modernizációs alap azonban csak 10 uniós tagállamnak nyújt majd támogatást.

⁽⁴⁾ COM(2020) 22 final.

3. Általános megállapítások

3.1. Európában jelenleg a koronavírus-világjárvány miatt egészségügyi és gazdasági vészhelyzet áll fenn. A kettőre adott választ az összes európai intézménynek össze kell hangolnia mindaddig, amíg erre szükség van.

3.2. Az EGSZB üdvözli, hogy jelentős forrásokat biztosítottak az egészségügyi és gazdasági válság kezelésére, segítve a tagállamokat a beruházásokra szánt források növelésében, a vállalatok likviditásának garantálásában⁽⁵⁾, a munkahelyek megőrzésében és a munkanélküliek védelmében. Ezeket a lépéseket követően pedig jóvá kell hagyni az európai munkanélküli-viszontbiztosítási rendszert.

3.3. Európa 20 millió vállalkozása rendkívül fontos ahhoz, hogy e területen sikert lehessen elérni, de a mozgósított befektetések nagyságrendjének arányban kell állnia a kihívások nagyságrendjével. E tekintetben rendkívül fontos, hogy a tagállamok és az uniós intézmények készek legyenek túllépni a megosztottságokon.

3.4. Az uniós finanszírozás szerkezetét eközben a párhuzamosság és az átfedés elkerülésével kell kialakítani, tükrözve az európai bizottsági javaslatokat⁽⁶⁾.

3.5. Az EGSZB kérdésesnek tartja, hogy a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret, az Európai Bizottság javaslatában szereplő jelenlegi formájában, valóban képes-e megfelelni az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv támasztotta igényeknek. Annak kijelentése után, hogy 2030-ig 2,6 billió EUR „pótlólagos beruházásra” lesz szükség, a terv által előirányzott 1 billió EUR messze nem éri el a célt. Mivel a tervezett mechanizmusok és programok egy részét nem ismertették pontosan, nehéz megismerni a terv tényleges hatókörét.

3.6. Az EGSZB ajánlja, hogy készüljön részletesebb tájékoztatás a Fenntartható Európa beruházási terv pénzügyi keretéről. Például a Méltányos Átállást Támogató Mechanizmus mindhárom pillére nagyon nagyratörő követelményektől függ, mégpedig magától a Méltányos Átállást Támogató Alaptól, valamint az EBB által biztosított közszektor-hitelezési eszköz várt multiplikátorhatásától.

3.7. Az EGSZB kéri az InvestEU program tekintetében javasolt, zöld megállapodással kapcsolatos különleges megoldás konkrét leírását.

3.8. Az EGSZB nagyon nagyra értékeli az erőteljesebb magánberuházások, nevezetesen a zöldkötvények érdekében megteremtett további előfeltételeket és az egyszerűsítést. Az empirikus elemzés egyértelműen azt mutatja, hogy a kötvények az utóbbi években valóban zölddé válnak. A zöldkötvények használata növeli a kibocsátó hírnevét (az éghajlatváltozás jelentette problémák tudatossága és a fenntarthatóság melletti elkötelezettség). A zöldkötvények tág befektetői körben népszerűvé váltak – a belföldi, a nemzetközi, valamint az ESG (környezeti, társadalmi és irányítási szempontokat érvényesítő) befektetők körében egyaránt. Ezen túlmenően a nagy befektetési bankok is egyre nagyobb érdeklődést mutatnak a zöldkötvények kibocsátásának fokozása iránt, és ily módon segítik a zöld szemlélet terjedését.

3.9. Az EGSZB üdvözli, hogy az állami támogatási szabályok rugalmas készletét alkalmazzák a beruházásokra, hiszen azok nagyban segítik a zöld megállapodás céljainak elérését, és támogatja, hogy kapjanak nagyobb teret a kkv-k, hogy végezhessenek a körforgásos vállalattá váló átalakulást. A koronavírus okozta válságot követő helyreállítás során az EU-nak el kellene gondolkodnia azon is, hogy mi lehetne – átmeneti eszközként – egy olyan „szociális és zöld arany szabály”, amelynek értelmében a közvetlenül az éghajlatváltozás hatásainak enyhítését, valamint a (pénzügyi válság óta nagyrészt még mindig nem kezelt) társadalmi egyenlőtlenségek és szegénység csökkentését célzó beruházások mentesülnének a költségvetési szabályok alól. Ez egyszerre segítené a Covid19 utáni gazdaságélénkítés során elengedhetetlenül szükséges beruházások fellendítését, valamint az éghajlatváltozás hatásainak és a társadalmi kohézióinak az egész EU-ra kiterjedő kezelését.

3.10. Az Európai Bizottság amelletti elkötelezettségének, hogy a zöld finanszírozást és beruházást úgy valósítja meg, hogy közben biztosítja a méltányos átmenetet az érintett ágazatok és régiók számára, a vállalkozások valamennyi típusa számára lehetővé kell tennie, hogy ebből előnyre tegyen szert, és mindezt ösztönözni kell, és ki kell használni mint arra nyíló lehetőséget, hogy a helyi önkormányzatok közösségi kezdeményezésekben partnereként részt vegyenek, gondolva a megújulóenergia-szövetkezetekre.

⁽⁵⁾ A bankokra vonatkozó prudenciális szabályok kiigazítása, hogy maximálni lehessen a hitelintézetek arra irányuló lehetőségeit, hogy pénzt kölcsönözzenek és enyhítsék a veszteségeket úgy, hogy közben továbbra is ellenállóak maradjanak.

⁽⁶⁾ Az EGSZB 2018. szeptember 19-i véleménye a következő tárgyban: A 2020 utáni időszakra szóló többéves pénzügyi keret (HL C 440., 2018.12.6., 106. o.).

3.11. Annak az európai zöld megállapodás ütemtervében foglalt környezetvédelmi törekvésnek, hogy a fellépések összehasonlíthatóságának biztosítása révén cselekvésre bírják az EU partnereit, olyan formában kellene megvalósulnia, hogy az országok az éghajlat védelme érdekében koalíciót kötnek, amely – ahogy azt a Nobel-díjas Jean Tirole (2017) és William Nordhaus (2018) javasolta – az általuk kibocsátott üvegházhatású gázoknak megfelelően kategorizálja az országokat, hogy nyomást gyakoroljon a Kereskedelmi Világszervezetre egy szén-dioxid-kibocsátási tarifa érdekében. Egy „minimális szén-dioxid-kibocsátási ár” mechanizmust lehetne bevezetni az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszere vagy az energiaadó-irányelv révén, melyet az európai zöld megállapodás keretében felül kell vizsgálni.

4. Részletes megjegyzések

4.1. A költségvetési hatékonyság biztosítása

4.1.1. A COVID19-világjárvány hatásainak enyhítését szem előtt tartva az EGSZB nagyra értékeli mindazokat a javasolt intézkedéseket, amelyek célja, hogy az EBB garanciaalapú eszközein keresztül likviditási támogatást nyújtsanak az ágazatoknak és a vállalkozásoknak. Ez elősegítheti, hogy az EBB az EU éghajlat-változási bankjává váljon.

4.1.2. A koronavírus okozta rendkívüli emberi és gazdasági válság egyik fő tanulsága, hogy megerősített európai beruházásstabilizáló funkcióra van szükség, amely megfelelő közberuházásokkal képes reagálni az egyes országok sajátos kihívásaira. Olyan intézkedésekre is szükség van, amelyek segítik a tagállamokat abban, hogy jobban kihasználják adórendszereiket és közpolitikai ösztönzőiket⁽⁷⁾ gazdaságuk élénkítésére.

4.1.3. Az EGSZB arra is rámutat, hogy az Európai Stabilitási Mechanizmus létrehozásáról szóló szerződés tervbe vett reformjának kéz a kézben kell haladnia a BICC-vel és az európai betétbiztosítási rendszerrel. A bankszektoron belüli kockázatok csökkentése terén máris jelentős erőfeszítések történtek (a nemteljesítő hitelek csökkentése, a szavatolótőkére és a leírható, illetve átalakítható kötelezettségekre vonatkozó minimumkövetelmények, a fizetéseképtelenség szabályozása stb.).

4.1.4. Az EGSZB nagyon is egyet ért azzal, hogy az Európai Beruházási Bank az Unió klímabankjának szerepét tölthetné be, és hogy fontos a más pénzügyi intézményekkel való együttműködés. Az arányosság elvének megfelelően kellő likviditást kell biztosítani valamennyi potenciális bank számára, amely részt vehetne a zöld megállapodásba tartozó tevékenységekben.

4.2. Azon tervbe vett eszközök teljesítményének optimalizálása, amelyek a fenntartható fejlődési céloknak az uniós szakpolitikai döntéshozatal és fellépés középpontjába állításával hangsúlyváltást visznek végbe az európai szemeszter folyamatában

4.2.1. A fenntartható tevékenységek megalapozott és nagyratörőbb taxonómiájára van szükség, amely a társadalmi szempontokra is kiterjed, valamint a fenntartható fejlődési céloknak az európai szemeszterbe való megfelelő integrálása révén szinergiákat és közös pontokat hoz létre az ENSZ által elért előrelépésekkel. Az uniós helyreállítási alapok elköltésére vonatkozó döntéseket egy uniós szintű zöld finanszírozási taxonómiának kell vezérelnie, amelynek célja a tiszta technológiákba történő beruházások jutalmazása.

4.2.2. Az EGSZB kéri a nyilvános statisztikai források mélyrehatóbb és jobb felhasználását, megerősítve az Eurostat szerepét a „fenntarthatóság szempontjából” nyújtott teljesítményre vonatkozó megbízható adatok szolgáltatása terén. Erősíteni kell a kapcsolatot az ENSZ fenntartható fejlődési céljaira vonatkozó teljesítménymutatókkal és az EBB rendelkezéseivel.

4.2.3. Technológiai megoldásokra van szükség ahhoz, hogy (akár földrajzi/térbeli értelemben is) különböző forrásból származó „granuláris adatokat” kapjunk és összehasonlító elemzéseket végezhessünk az egyes országok között. Emellett a nem pénzügyi információkról szóló irányelv (2014/95/EU) felülvizsgálata a harmonizált módszertannak köszönhetően hozzájárulhat ahhoz, hogy teljesebb körű, relevánsabb és összehasonlíthatóbb jó minőségű, szabványos információt tegyenek közzé⁽⁸⁾, figyelembe véve a Pénzügyi Stabilitási Tanács éghajlattal kapcsolatos pénzügyi közzétételekkel foglalkozó munkacsoportjának (TCFD) az éghajlattal kapcsolatos közzétételekre vonatkozó ajánlásait.

⁽⁷⁾ A pozitív externáliák kezelése érdekében.

⁽⁸⁾ Az EGSZB 2018. október 17-i véleménye az Európai Bizottság Cselekvési terv: A fenntartható növekedés finanszírozása című közleményéről (HL C 62., 2019.2.15., 73. o.).

4.2.3.1. A nem pénzügyi információk közzétételének nyitva kellene állnia a kkv-k előtt is, technikai segítségnyújtást biztosítva számukra a könnyen megkapható kulcsfontosságú adatok rögzítéséhez (amelyek a KPI-k⁽⁹⁾ alapanyagai).

4.2.4. A fenntartható tevékenységek dinamikus taxonómiája: az erős hatásmutatókhoz kapcsolódó piaci gyakorlatokat nagyra kell értékelni és integrálni kell. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az alkalmas projektek kiválasztásához fontos a piaci tesztek alkalmazása⁽¹⁰⁾.

4.2.4.1. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy rendelkezésre állásuk esetén kötelező a pontosabb módszertanok alkalmazása, hogy olyan pontozási rendszereket dolgozzanak ki, amelyek a vállalkozások által annak érdekében szolgáltatott megbízható információkon alapulnak, hogy megfeleljenek a pénzügyi termékekre vonatkozó összes standardnak (címkék, zöldkötvények és a fenntarthatósági referenciamutatók), ahogy azt a fenntartható növekedés finanszírozásáról szóló cselekvési tervben meghatározták.

4.2.4.2. Visszajelzésre van szükség a hatásra vonatkozó számítások különböző ENSZ-munkacsoportok általi felülvizsgálatának folyamatával kapcsolatban (különösen a szén-dioxid-adóval és a szén-dioxid-kibocsátás-kereskedelemmel kapcsolatban, amely a megbízható fenntarthatósági referenciamutatók egyik kulcsfontosságú szempontja).

4.2.5. Az EGSZB üdvözli az üvegházhatásúgáz-kibocsátás 2030-ig történő csökkentésére vonatkozó uniós célszámok növelését előirányzó, hatásvizsgálattal ellátott tervet, amelyet 2020 nyaráig terveznek közzétenni, és amely a beruházási igények elemzését is tartalmazza. Ezenfelül az EGSZB sürgeti a 2030-ig tartó időszakra szóló ENSZ-menetrend és a szociális jogok európai pillérének végrehajtása terén elért előrehaladással kapcsolatos hatás leírását is.

4.2.6. Az ellenőrzést végző intézményeknek és más ellenőrző hatóságoknak, például az Európai Számvevőszéknek is valamilyen szerepet kell játszaniuk a fent említett csökkentési célok társadalmi hatásainak nyomon követésében.

4.2.7. Az EGSZB rámutat, hogy a big data technológia és a mesterséges intelligencia lehetőséget adhat a lakossági befektetők preferenciáinak és a befektetések céljának összehangolására. Ugyancsak elemezni kell a gépi tanulási megoldásokat, hogy a beruházásokat olyan meghatározott ágazatok vagy tevékenységek felé tereljék át, amelyek környezeti, társadalmi és irányítási (ESG) elveket alkalmaznak.

4.3. Technikai segítségnyújtás

4.3.1. Az Európai Bizottság és az Európai Beruházási Tanácsadó Platform korábbi kapacitásépítése jó alapot ad a fenntartható projektek utánpótlásának megteremtéséhez, de megalapozottabb módszertanokat kell alkalmazni, amelyek lehetővé teszik a pénzáramlások zöld gazdaságba való valódi átirányítását.

4.3.2. Az EGSZB egyetért az egyablakos ügyintézés biztosításával, amely meg fogja könnyíteni a finanszírozáshoz való hozzáférést mind a köz-, mind a magánszektorbeli projektgazdák, valamint a pénzügyi közvetítők révén. A kkv-k esetében az EGSZB az érdekképviseleti szervezeteikkel való strukturális együttműködést támogatja.

4.4. Pénzügyi oktatás (kéz a kézben a technikai segítségnyújtással)

4.4.1. A polgárok számára, óvodás kortól kezdődően: az európai polgárok egyre inkább fontosnak tartják, hogy megtakarításaik és befektetéseik társadalmi és környezetvédelmi célkitűzésekkel kapcsolódjanak össze. A pénzügyi műveltség (a pénzügyek működésének mélyrehatóbb ismerete) segíthet a polgárok helyzetének megerősítésében és a fenntartható finanszírozással kapcsolatos kérdések iránti megfelelő elkötelezettségük kialakításában, beleértve annak meghatározását is, hogy milyen szerepet kellene a pénzügyeknek betölteniük a társadalomban.

4.4.2. Ez a zöld megállapodással kapcsolatos folyamatban részt vevő valamennyi technikai szerv és az érintett civil társadalmi szervezetek számára is lényeges.

⁽⁹⁾ Fő teljesítménymutatók.

⁽¹⁰⁾ Az EGSZB 2018. október 17-i véleménye: *Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az InvestEU program létrehozásáról* (HL C 62., 2019.2.15., 131. o.).

4.5. A készségek fenntarthatósága a vállalkozások számára

4.5.1. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tiszta technológiák bevezetéséhez és elterjesztéséhez a technológia alkalmazásával, kiigazításával és karbantartásával kapcsolatos készségekre van szükség. A készségek a gazdaságok és a vállalkozások, a munkavállalók és a vállalkozók számára is rendkívül fontosak ahhoz, hogy gyorsan tudjanak alkalmazkodni a környezetpolitikák vagy az éghajlatváltozás által előidézett változásokhoz. A zöldebb gazdaságra való áttérés nem mehet végbe a zöld munkahelyekhez szükséges megfelelő készségek nélkül.

4.5.2. Az EGSZB rámutat arra, hogy a változó munkahelyekhez és munkaköri követelményekhez való alkalmazkodás szempontjából az egyik fő célkitűzés annak biztosítása, hogy a munkavállalók naprakészen rendelkezzenek a zöld gazdaságban szükséges új készségekkel. Világos stratégiát kell kialakítani a készségigények előrejelzésével kapcsolatban, és egy készségekre vonatkozó menetrendre is szükség van ahhoz, hogy a munkaerő alkalmassá váljon (és alkalmas maradjon) arra, hogy megfeleljen az ipar jövőbeli szükségleteinek; a méltányos átállás regionális szinten való megvalósításának megalapozása érdekében be kell fektetni az oktatásba és képzésbe, valamint meg kell erősíteni az egész életen át tartó tanulás kultúráját.

4.6. Társadalmilag felelős közbeszerzés

4.6.1. A közigazgatások által véghez vitt ökológiai átállás és a korrupció elleni küzdelem alapja a társadalmilag felelős közbeszerzés, amely a felelős gyakorlatok szolgáltatókon keresztüli előmozdítását is magában foglalja.

4.6.2. Az EGSZB támogatja, hogy az uniós taxonómia előrehaladásának fényében az ágazati kezdeményezésekben, az uniós finanszírozásban és a termékspecifikus jogszabályokban a közbeszerzésre vonatkozó kötelező minimális zöld kritériumokat vagy célokat vezessenek be, környezeti mutatók alkalmazásával. E tekintetben holisztikusabb, átláthatóbb és egyszerűsített környezetvédelmi címkézési információs rendszerekre (ELIS) van szükség, amelyek bizonyítják a szigorú fenntartható céloknak való megfelelést.

4.7. A Méltányos Átállást Támogató Mechanizmus

4.7.1. Az EGSZB üdvözli a Méltányos Átállást Támogató Mechanizmust, amely meghatározott ágazatokban és régiókban nagymértékben elősegítheti a zöld átállást. Megjegyzi, hogy a mechanizmus nem korlátozódhat a dekarbonizációs folyamatok finanszírozására, és azt a nehéz gazdasági helyzetben lévő és strukturális reformokra szoruló egyéb ágazatokat és régiókat segítő eseti stabilizációs mechanizmusokkal párhuzamosan kell végrehajtani.

4.7.2. A Méltányos Átállást Támogató Mechanizmus a támogatások és pénzügyi eszközök kiegyensúlyozott együttese, amely a központi vagy a megosztott irányítás hatálya alá tartozó programokat, különböző típusú pénzügyi forrásokat, valamint több szintű (uniós, nemzeti, regionális és önkormányzati) hatásköröket és felelőségeket foglal magában. Ez az újszerű mix ezért új irányítási szintet és vezetést igényel majd.

4.7.3. A Méltányos Átállást Támogató Mechanizmusnak új minőségi munkahelyeket kell teremtenie az érintett régiókban. Az EGSZB rámutat arra, hogy az ILO máris számos ágazatban jelentős szűk keresztmetszetként ismeri el a szakemberhiányt; ilyen ágazatok a megújuló energia, az energia- és erőforrás-hatékonyság, az épületek energetikai felújítása, a közel nulla energiaigényű épületek építése, a környezetvédelmi szolgáltatások és a gyártás.

4.7.4. Az EGSZB kéri, hogy hozzanak létre erős összhangot a szociális gazdaság 2021-re tervezett cselekvési terve és az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv között, és a szociális gazdasági beruházásokat vonják be a Méltányos Átállást Támogató Mechanizmus végrehajtásába.

4.7.5. A Méltányos Átállást Támogató Mechanizmusnak figyelembe kell vennie az egyes országok és régiók⁽¹¹⁾ által 1990 óta tett korábbi dekarbonizációs erőfeszítéseket is, hogy ezek szintén hozzáférhessenek forrásokhoz, és ne büntessék őket amiatt, hogy már korábban elvégezték ezt a munkát. E célból az Eurostatnak javítania kell a regionális konvergenciákra és eltérésekre vonatkozó mutatók közzétételét (többek között népességsökkenés és idősödés), hogy ezek a területek is részesülhessenek a forrásokból.

⁽¹¹⁾ Olyan régiók, amelyekben a 787/2010/EU tanácsi határozat alapján megszüntették a bányászati tevékenységeket.

4.8. Globális erőfeszítés nemzetközi együttműködés révén

4.8.1. Az EGSZB üdvözli a fenntartható finanszírozással foglalkozó nemzetközi platform⁽¹²⁾ nemrégiben történt létrehozását, amely a környezeti szempontból fenntartható finanszírozásba áramló magántőkét igyekszik globális szinten növelni. E fórumot fel kell használni arra is, hogy ösztönözze a kibocsátáskereskedelmi rendszer nemzetközi bevezetését.

4.8.2. Az EGSZB azt is felveti, hogy környezeti és éghajlatvédelmi beruházásokra van szükség az EU-n kívüli fellépések támogatása érdekében, különösen az Afrikára vonatkozó stratégia keretében.

4.8.3. Az EGSZB határozottan támogatja a koronavírussal kapcsolatos globális válaszingyintézkedések keretében a világszintű adománygyűjtést, egy globális, maratoni erőfeszítést, amelynek célja, hogy forrásokat gyűjtsön a koronavírussal kapcsolatos diagnosztikára, kezelésekre és vakcinákra.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽¹²⁾ A fenntartható finanszírozással foglalkozó nemzetközi platformot 2019. október 18-án indították el Argentína, Kanada, Chile, Kína, India, Kenya, Marokkó és az Európai Unió hatóságai; ezek az országok a világ üvegházhatásúgáz-kibocsátásainak csaknem felét adják.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 575/2013/EU rendeletnek és az (EU) 2019/876 rendeletnek a Covid19-világjárvánnyal összefüggő kiigazítások tekintetében történő módosításáról

(COM(2020) 310 final – 2020/0066 (COD))

(2020/C 311/10)

Főelőadó: **Giuseppe GUERINI**

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa, 2020.5.6. Európai Parlament, 2020.5.13.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. és 304. cikke
Illetékes szekció:	Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió
Elnökségi határozat:	2020.4.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.10.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	208/2/5
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az 575/2013/EU rendeletnek és az (EU) 2019/876 rendeletnek a Covid19-világjárvánnyal összefüggő kiigazítások tekintetében történő módosítására irányuló európai bizottsági javaslatot.

1.2. Minthogy az EU példátlan válsághelyzettel szembesül, ennek megfelelően rendkívüli válaszlépésekre van szükség. A javaslatot mihamarabb el kell fogadni, hogy a felszabaduló forrásokat minél hatékonyabban lehessen felhasználni a Covid19 jelenlegi és jövőbeli hatásainak kezelésére.

1.3. Az EGSZB támogatja a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság által megalkotott és az Európai Bizottság által jóváhagyott Bazel III+ végrehajtásának elhalasztására vonatkozó döntést. Ugyanakkor az is fontos, hogy a halasztás ne csupán a jelenlegi szabályozás megerősítését szolgálja. Ezért helyénvaló az irányelvek és rendeletek felülvizsgálatára vonatkozó javaslat.

1.4. Ezenfelül az EGSZB szerint az európai szabályozási rendszer kiigazítása szempontjából elengedhetetlen, hogy mielőtt újraindítanák a végrehajtási folyamatot, körültekintően értékeljék a gazdasági és pénzügyi intézményeket ebben a nehéz időszakban meghatározó változásokat. Szükség lehet új hatásvizsgálatokra.

1.5. A EGSZB amiatt is aggodalmát fejezi ki, hogy elképzelhető, hogy az erre az időszakra vonatkozó egyéb szabályozási határidők a bankok (és a hatóságok) előtt álló működési kihívások miatt nem lesznek betarthatók. Ez egyértelműen igaz a banki könyvi kamatláb kockázattal (IRRBB) kapcsolatos, 2021 júniusától alkalmazandó új keretre, ahol a kapcsolódó végrehajtási rendeletek még nem állnak rendelkezésre. Ugyanez vonatkozik az NSFR-re (amelyet elvileg 2021 júniusától kell alkalmazni).

1.6. Ezért helyénvaló lehet a CRR II. és a CRD V. szóban forgó részeit illetően, továbbá a hitelek eredetére és nyomon követésére vonatkozó EBH-iránymutatások, valamint a nemteljesítés új fogalommeghatározására vonatkozó iránymutatások tekintetében észszerű halasztást megállapítani, vagy pedig – akárcsak az NSFR esetében – hároméves bevezetési időszakról rendelkezni (az LCR-hez hasonlóan), megőrizve a jogalkotók azon eredeti szándékát, hogy a bankok az elfogadástól számítva egy évet kapnak az új rendeletek végrehajtására.

1.7. Hasonló megfontolásokra van szükség az (EU) 2019/879 európai parlamenti és tanácsi irányelvben, valamint a hitelintézetek veszteségviselő és feltőkésítési képességére vonatkozó (EU) 2019/877 rendeletben bevezetett kötelezettségek teljesítésével kapcsolatban. Tekintettel a hiteltevékenységre nehezedő nyomásra és a felügyeleti hatóságok arra irányuló kérésére, hogy a hitelválság elkerülése érdekében alkalmazzanak tőkepuffereket, helyénvaló felülvizsgálni és meghosszabbítani a fent említett irányelvben és a fent említett rendeletben az MREL kötelező érvényű céljainak elérése céljából előírt határidőket.

1.8. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság azon átmeneti rendelkezések módosítására vonatkozó javaslatával, amelyek lehetővé teszik a hitelintézetek számára, hogy enyhítsék a céltartalékok és az IFRS 9 szerinti hitelkockázati kiigazítások (várható hitelvesztés) saját tőkére gyakorolt hatását. Az EGSZB ugyanakkor úgy véli, hogy a javaslat csak az első lépést jelenti a recesszió hatásainak enyhítése felé vezető úton, ám nem hatékony és nem megfelelő eszköz arra, hogy az európai közvetítők között fenntartsa az egyenlő versenyfeltételeket. Ezért véleménye szerint a javaslat a következő intézkedéseket is tartalmazhatná:

- a 2020. január 1-jétől figyelembe vett „új” dinamikus összetevőt kiterjesztik azon hitelekre is, amelyek nemteljesítése 2020. január 1-jén (vagy a világválság kitörési dátuma alapján megfelelőnek ítélt egyéb későbbi napon) kezdődött,
- a léptékszorzót nem váltják fel a „lakossági” ügyfeleknek nyújtott hitelek esetében alkalmazandó 100 %-os egyedi súllyal. Egy effajta beavatkozás nem ismerné el általánosságban a kereskedelmi bankok és még inkább a helyi bankok jellegzetes kölcsönfelvevői kategóriáiban – konkrétan a családokban és a kv-kban – rejlő különféle kockázatokat. Az említett hitelfelvevői kategóriákhoz kapcsolódó kitételek a tőkekövetelmények szempontjából egyedi prudenciális kezelésben részesülnek. Ezenkívül a léptékszorzó 100 %-os egyedi súllyal történő felváltása komoly, bár nem teljesen megoldhatatlan alkalmazási nehézségekkel szembesítené a standard módszert alkalmazó bankokat, amelyek adatszolgáltatási célokra használják a protokollfolyamatot. Az Európai Bizottság által javasolt rendelkezéssel szemben, a szóban forgó (7) bekezdés b) pontjának elhagyása helyett az annak a) pontjában említett, a kapcsolódó adók kezelésével kapcsolatos beavatkozás hatékony operatív egyszerűsítési intézkedésnek tekinthető,
- a bevezetési időszaknak a statikus komponensre való kiterjesztése (2018. január 1-jétől számítva) – az új IFRS 9 számviteli szabvány bevezetésével, amely arra készíti a bankokat, hogy fordítsanak különös figyelmet az első bevezetés (FTA) hatásaira – egy értékesítési foratókönyv szerint a nemteljesítő hitelek értékelési módszereit is befolyásolja, amely hitelek ma az első bevezetésbe bevont teljes összeg legnagyobb komponensét jelentik.

1.9. Az EGSZB hasznosnak tartja, hogy a hivatalos exporthitel-ügynökségek által garantált vagy biztosított nemteljesítő kitételekre jelenleg alkalmazandó kezelést kiterjesztik a Covid19-világválság eredményeként azonosított olyan nemteljesítő kitételekre is, amelyekre a tagállamok által létrehozott különféle garanciarendszerek vonatkoznak. Ha azonban e módosítás célja annak elismerése, hogy az állami garanciák ugyanolyan kockázatsökkentő hatással bírnak, mint az exporthitel-ügynökségek garanciái, akkor a határidőket is össze kell hangolni. Ugyanis ha a cél a garanciák kezelésének teljes összehangolása, akkor a szóban forgó kezelésre vonatkozóan az Európai Bizottság által javasolt hétéves korlátot módosítani kell.

1.10. Tekintettel arra, hogy minden erőfeszítést meg kell tenni annak érdekében, hogy a bankok több segítséget nyújtsanak a reálgazdaságnak, az EGSZB támogatja azt a javaslatot, amelynek célja a CRR-ben előirányzott, de még nem alkalmazandó legmegfelelőbb tőkebevonás-kalibrálások némelyikének – például a nyugdíjak vagy bérek által garantált hitelek bizonyos típusainak a kezelésére vonatkozó rendelkezéseknek vagy a kv-szorzonak vagy az új infrastruktúra-szorzonak – korábbi időpontban történő alkalmazása.

1.11. Az infrastrukturális beruházásoknak a következő időszakban nagy jelentősége lesz, ezért az EGSZB úgy véli, hogy helyénvaló egyszerűsíteni a CRR 501a. cikkében a projektekre vonatkozóan meghatározott bonyolult és megterhelő kritériumokat, amelyek e tekintetben lehetővé tennék a preferenciális prudenciális kezelés alkalmazása során az egyszerűbb elismerést (például az (1) bekezdés b), d), g), i) és l), valamint a (2) bekezdés a) pontjában meghatározott követelmények megszüntetésével).

1.12. Az európai többéves költségvetés felülvizsgálatának tágabb összefüggésében döntő fontosságú az Európai Bizottság által május 28-án a #NextGenerationEu tervvel előterjesztett új *helyreállítási stratégia*, amely rendkívüli jelentőségű intézkedéseket határoz meg a világválság okozta válság kezelésére. Ennek a stratégiának a fenntartható európai gazdaság felé történő átmenet támogatása érdekében 2020 első negyedévében elindított, az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv részévé kell válnia.

1.13. A CRR szorzói kapcsán az EGSZB támogatja egy olyan zöld és szociális szorzó bevezetésének szükségességét, amely lehetővé teszi a tőkebevonás csökkentését a bankok által a szociális gazdaság vállalkozásainak folyósított hitelek és a fenntartható és inkluzív fejlesztési programokban ténylegesen előirányzott hitelek vonatkozásában.

1.14. A nemteljesítő hitelek keretszabályozásával kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy a Covid19 elkerülhetetlen módon sokféleképpen befolyásolja majd a nemteljesítő hitelek piacát. Ebben az összefüggésben és figyelembe véve, hogy a jelenlegi veszélyhelyzet mindenképpen hatással van a piacra, és lassítja az átruházási eljárásokat, az EGSZB felszólít a nemteljesítő kitétségekre vonatkozó minimális veszteségfedezetről szóló (EU) 2019/630 európai parlamenti és tanácsi rendelet átmeneti módosítására.

1.15. Rendkívül fontos, hogy a lehető legtöbb résztvevővel és vásárlóval rendelkező magán nemteljesítő hitel-piacokat teremtsünk annak elkerülése érdekében, hogy a vagyon a bankszektorból az alapkezelői szektorba (amelyre nem ugyanazok a szabályok vonatkoznak), a helyi, nemzeti és európai gazdaságokból pedig olyan gazdasági szereplőkhöz kerüljön át, amelyek más területeken rendelkeznek bejegyzett székhellyel, és máshol adóznak.

1.16. Az EGSZB a mérlegben elszámolt, nem realizált nyereségek vagy veszteségek törlése érdekében szükségesnek véli az úgynevezett „prudenciális szűrő” átmeneti bevezetését, amelyről a Bázeli II keretrendszerben már rendelkeztek. A világválság következményeként ugyanis a hagyományosan kevésbé érzékeny értékpapírok volatilitása is jelentősen növekszik. Ilyen piaci körülmények között és figyelembe véve a bankok által az államadósság kezelése céljából nyújtott jelentős támogatást, a szabályozói tőke stabilitásának növelése érdekében csökkenteni kell a volatilitásnak a kereskedési könyvben nem szereplő értékpapírokra gyakorolt hatásait.

1.17. Az Európai Bizottság javaslata mellett és a piaci kockázatra hivatkozva, az EKB április 16-án kiadott iránymutatásaival összhangban, módosítani kell az 1. szintű keretet a volatilitás és a bankok tőkebevonása közötti jelenlegi kapcsolat (VaR szorzó) megszüntetése érdekében. Erre azért van szükség, mert a Covid19 miatt a piac eleve magas szintű volatilitást mutatott, ami jelentős növekedést eredményezett az intézmények tőkebevonásában.

2. Általános megjegyzések

2.1. A Covid19-világválság súlyos következményei sürgős intézkedéseket igényelnek az európai gazdaság támogatása és az uniós tagállamokban zajló gazdasági tevékenységek folytatása érdekében. Ebben az összefüggésben mindenképpen el kell, hogy kerüljünk, hogy a recesszió – megfelelő jogalkotási védelmet jelentő beavatkozások hiányában – további károkat okozzon az uniós bankszektor eleve sérülékeny biodiverzitásában. Konkrétan úgy gondoljuk, hogy a közösségi, illetve az adott területhez kötődő bankok – különösen amelyeket a szövetkezeti bankokra jellemző módon erős, széles körű részvétel jellemez – egyedi funkcióját meg kell védeni és meg kell erősíteni.

2.2. Az Európai Bizottság 2020. április 28-án egy olyan banki intézkedéscsomagot terjesztett elő, amelynek célja a bankok azon feladatának megkönnyítése volt, hogy elősegítsék a vállalkozások és a családok számára a Covid19 jelentős gazdasági hatásának enyhítése céljából nyújtott finanszírozást. A csomag megerősíti a nemzetközi standardokban és az európai ágazati hatóságok által előírt számviteli és prudenciális szabályok rugalmasságának a felhasználásáról szóló, közelmúltbeli nyilatkozatokat, valamint néhány olyan, az uniós bankszabályokra irányuló, javasolt változtatást, amelyeket mielőbb el kell fogadni, hogy javítani lehessen a bankrendszer hitelezési és veszteségviselő képességét a Covid19-világválság idején, megőrizve ugyanakkor a prudenciális szabályozással való összhangot.

2.3. Az EGSZB üdvözlö az első meghozott intézkedéseket és az európai ágazati hatóságok, nevezetesen az EBH, az ESMA és az EKB/az egységes felügyeleti mechanizmus első jelzéseit. Ezek a jelenlegi szabályozási kereten belül nagyobb rugalmasságot biztosító határozatok és iránymutatások megfelelő lépések voltak a veszélyhelyzet első szakaszának kezelése szempontjából. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság közleményével, amelynek célja az európai felügyeleti rendszert alkotó különféle szervezetek által elfogadott intézkedések egységes értelmezésének és alkalmazásának biztosítása. Az egységes értelmezés és alkalmazás garantálja a szóban forgó intézkedések fokozottabb hatékonyságát.

2.4. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a javasolt intézkedések érdemben nem változtatnak a világválság következtében várható recesszióra vonatkozó előrejelzéseken. A Covid19 egy jelentős gazdasági és társadalmi következményekkel járó, rendkívüli veszélyhelyzet. Valamennyi európai intézménynek reagálnia kell a reálgazdaságra gyakorolt hatás csökkentése érdekében, a folytonosságot megszakító bátor döntésekkel is.

2.5. Ennek kapcsán az EGSZB megjegyzi, hogy különös figyelmet fordítottak a türelmi intézkedések és a moratóriumeszközök alkalmazására, valamint ezeknek az adósok prudenciális szabályok és az IFRS számviteli standardjai szerinti esetleges átsorolására kifejtett hatására, továbbá az állami garanciák és a nemteljesítő hitelek kezelésére.

2.6. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a veszélyhelyzet kezelése érdekében valamennyi európai pénzügyi intézmény különféle eszközöket kínál a reálgazdaság támogatására. A bankok többek között moratóriumeszközöket, türelmi intézkedéseket és a munkanélküli ellátásokhoz kapcsolódó készpénzelőleget biztosítanak, emellett pedig egyéb rendkívüli támogatásokat nyújtanak a tőkegyesítő társaságok, a közepes tőkeértékű vállalatok, a kkv-k és a családok számára. Ez a pénzügyi támogatás nemzeti rendeleteken vagy önkéntes rendszereken alapul.

2.7. Tekintettel azonban a világválság súlyos és példátlan következményeire, az EGSZB ismét hangsúlyozza, hogy a fenti intézkedések nem elegendők.

2.8. A fentiek fényében az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság által a Covid19-világválsággal összefüggő kiigazításokra vonatkozóan április 28-án benyújtott javaslatot.

2.9. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a meglévő keretben biztosított rugalmasság teljeskörű kihasználása mellett szükség van a CRR egyes vonatkozásainak korlátozott módosítására annak érdekében, hogy a hitelintézetek a lehető legnagyobb mértékben képesek legyenek a gazdaság támogatására, egyúttal pedig a Covid19-világválsághoz kapcsolódó veszteségek elnyelésére is, mindenesetre továbbra is garantálva az ellenálló képességüket. Ezen túlmenően a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság nemzetközi szinten megállapodott a Bazel III keretrendszer végső elemeinek – amelyek közül néhány elem már beépült a CRR-be – végrehajtására vonatkozó határidő egyéves elhalasztásáról, valamint az IFRS 9 tőkére gyakorolt hatásának fokozottabb rugalmasságáról. Ezeket a változásokat érvényesíteni kell a hatályos szabályokban.

2.10. A világválság a nemteljesítő hitelek piacát sok szempontból és sokféleképpen befolyásolja. Elég csak arra gondolni, hogy a bíróságok tevékenységeit néhány hétre felfüggesztették és/vagy elhalasztották, ezért a nemteljesítő hitelek behajtási folyamatai késedelmesek. A nem bírósági behajtási folyamatokat szintén le kell lassítani.

2.11. Következésképpen mindez a nemteljesítő hitelek értékesítési folyamatait is befolyásolja, és a nemteljesítő hitelek árának csökkenése legalább 24 hónapig tart. Mindez újabb előnyt jelenthet a nemteljesítő hitelekre szakosodott olyan nem banki vásárlók számára, akikre nem vonatkozik az európai prudenciális szabályozás. Ezzel egyértelműen hátrányos helyzetbe kerülnek az uniós bankok, a vagyon pedig a bankszektorból a nem szabályozott szervezetekhez kerülhet át, pontosan most, amikor arra lenne szükségünk, hogy a bankok támogassák a gazdasági fellendülést, az osztalékfizetés mellőzésének árán is.

2.12. Ebben az összefüggésben és figyelembe véve, hogy a jelenlegi veszélyhelyzet elkerülhetetlenül befolyásolja a piacot és lelassítja az engedélyezési eljárásokat, az EGSZB felszólít a nemteljesítő hitelekre vonatkozó, a fentiekben ismertetett védőháló szabályozásának átmeneti módosítására.

2.13. A CRR 473a. cikke átmeneti intézkedéseket tartalmaz, amelyek lehetővé teszik az intézmények számára, hogy elsődleges alapvető tőkájükbe beszámítsák az IFRS 9 értelmében a várható hitelvesztés értékvesztési modelljének bevezetése miatt megnövelt céltartalék egy részét. A bevezetett rendelkezések elsősorban részben semlegesítik a kitétségekre az új értékvesztési modell alkalmazásának köszönhetően gyakorolt hatást, másodsorban pedig enyhítik az adott esetben megjelenített további leírások növekedésének hatását.

2.14. Ez a rendelkezés már közelít a recesszió jelentősen kritikus hatásainak enyhítésére vonatkozó célkitűzéshez, de még nem elegendő ahhoz, hogy fenntartsa az európai hitelintézetek egyenlő versenyfeltételeit. Mivel a válság egyik fő következménye a nemteljesítés mértékének emelkedése lesz, a válság hatásainak enyhítését a kitétségek egyedül teljesítő összetevőjére való hivatkozással ki kell terjeszteni az Európában a világválság megjelenése (2020. január) után nemteljesítővé váló hitelekre is.

2.15. Mint már említettük, az Unió társadalmi-gazdasági rendszerét az elkövetkező hónapokban súlyos megpróbáltatás elé állítja a világválság reálgazdaságra gyakorolt hatása. Általánosságban mindenképpen át kell gondolni az európai termelési szerkezetet. Ezért úgy gondoljuk, hogy ez a rendkívüli kihívás lehetőséget adhat egy környezeti szempontból fenntarthatóbb, társadalmi szempontból pedig befogadóbb európai gazdasági modell újjáépítésére. Ebben a forgatókönyvben – jogi formától (tőkére alapuló, személyi vagy szövetkezeti) függetlenül – a jellegükön fogva decentralizált és az egész

területen széles körben jelen lévő helyi bankok alapvető szerepet játszhatnak és kell, hogy játsszanak az ösztönzők elosztásában, tökéletesen betöltve az elosztó értéklánc szerepét a központi intézményektől a távoli helyi szintig. Ezért fel kell ismerni és meg kell erősíteni a közösségi bankok stratégiai jelentőségét.

2.16. A világiárvány egyrészt megmutatta, hogy ha van egy összetartó társadalmi struktúra, a szociális gazdaság szervezeteinek jelenléte pedig erős, akkor a szociális vállalkozások részéről megnyilvánuló szolidaritási reakció is fontos tényező az ellenálló képességet illetően, másrészt pedig hogy a szociális vállalkozói szervezetek jelenléte nagyon fontos szerepet játszik a befogadó és fenntartható gazdasági rendszer talpra állításában, és csökkenti annak kockázatát, hogy teljes gazdasági ágazatok omoljanak össze. Ezért az EGSZB fenntartja, hogy be kell vezetni egy környezetbarát és szociális megoldásokat támogató tényezőt a CRR-ben, amely lehetővé teszi a tőkebevonás csökkentését a bankok által a szociális gazdaság vállalkozásai számára folyósított hitelek tekintetében.

2.17. Ezenkívül a CRR II. 501c. cikke előírja, hogy az EBH 2025-ig alapos vizsgálatot végez annak értékelése céljából, hogy indokolt lenne-e a szóban forgó jellemzőkkel bíró eszközökhöz vagy tevékenységekhez kapcsolódó kitétségek külön prudenciális kezelésének bevezetése.

2.18. Az EGSZB úgy véli, hogy már 2025 előtt is hasznos bevezetni egy ilyen szorzót, hiszen akkor már késő lehet, a késlekedés pedig végzetesnek is bizonyulhat abból a szempontból, hogy a hitelintézetek olyan támogatási intézkedést fogadjanak el, amely több hitelt és forrást biztosít a jelenleg nehéz helyzetben lévő stratégiai ágazatok számára.

2.19. Ebben a sürgősségi szakaszban jó példákat figyelhetünk meg arra, hogy a szociális vállalkozások miként képesek garantálni a szolgáltatásaikat igénybe vevő közösségek nagyobb ellenálló képességét, sok esetben a közigazgatáshoz csatlakozva vagy azt helyettesítve, ha az utóbbiak nem képesek kielégíteni mindenhol az igényeket. Ezért javaslatunk szerint a jogalkotók által az EBH-nak adott megbízás határidejét jelentősen le kell rövidíteni, és fel kell gyorsítani a „fenntarthatósági szorzó” létrehozásának folyamatát. A mikroprudenciális szempontot ebben az esetben megfelelő módon korrigálni kell, és egyensúlyba kell hozni egy szisztematikus, makroprudenciális, ugyanakkor szociális szemponttal.

2.20. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság álláspontjával, miszerint a két támogató tényező (egyes szoftveres eszközök preferenciális kezelése és egyes nyugdíj- vagy munkabérfedezetű kölcsönök preferenciális kezelése) végrehajtásának 2020. július 1-jére való elmozdítása felszabadítaná az intézmények saját forrásait, lehetővé téve számukra a szükséges kölcsönök növelését a Covid19-világiárvány és az azt követő időszak során. A szociális reálgazdaságot és a zöld gazdaságot is támogató tényezők⁽¹⁾ 2021. január 1-jéig történő meghosszabbítása egyértelműen pozitív hatást gyakorolna..

2.21. Az Európai Bizottság által javasolt változtatások lényegesen nem módosítják a prudenciális szabályozási keretet, és megkönnyítik a világiárvány hatásának enyhítésére irányuló kollektív erőfeszítéseket, ennél fogva pedig a gyors talpra állást. Ebben a tekintetben meg kell jegyezni, hogy tanácsos lenne egy 24 hónapos időszakra elhalasztani a nemteljesítő hitelekkel kapcsolatos jelenlegi védőháló-görbéket annak érdekében, hogy kielégítsék a világiárvány hatását korlátozni képes megfelelő finanszírozási folyamatok biztosítása iránti igényt. A szóban forgó beavatkozás hiányában a bankok a szabályokon belül két, egymással ellentmondó ösztönző rendszerrel szembesülnének: egyrészt azokkal az intézkedésekkel, amelyek célja a banki tőke felszabadítása új hitelek céljára vagy legalábbis a szóban forgó tőkére gyakorolt túlzott nyomás elkerülése (például az IFRS 9-re vonatkozó átmeneti szabályok felülvizsgálata), másfelől pedig azokkal a szabályokkal, amelyek végső soron óriási nyomást gyakorolhatnak a tőkére, vagy legalábbis visszatartják a bankokat a stresszes gazdasági helyzetben a hitelnyújtástól, hogy elkerüljék a tőkére gyakorolt kedvezőtlen hatásokat. A prudenciális védőháló felülvizsgálat hiányában ilyen normának bizonyulhat, és visszatartó erő lehet a gazdasági stressz és a recesszió időszakában. A kiigazítást mind a biztosítékkal fedezett, mind a biztosíték nélküli nemteljesítő hitelekre alkalmazni kell.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽¹⁾ Lásd az 501c. cikket a környezeti és/vagy társadalmi célokhoz fűződő kitétségek prudenciális kezelése tekintetében.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a 2011/16/EU irányelvnek az adózás területén az információk benyújtására és cseréjére vonatkozó egyes határidőknek a Covid19-világjárvány miatti sürgetően szükséges halasztása kezelése érdekében történő módosításáról

(COM(2020) 197 final – 2020/0081 (CNS))

Javaslat tanácsi határozatra az (EU) 2017/2455 és az (EU) 2019/1995 irányelvnek az átültetési határidő és az alkalmazás kezdőnapja tekintetében a Covid19-válság kitörése miatt történő módosításáról

(COM(2020) 198 final – 2020/0082 (CNS))

Javaslat tanácsi rendeletre az (EU) 2017/2454 rendeletnek az alkalmazás kezdőnapja tekintetében a Covid19-válság kitörése miatt történő módosításáról

(COM(2020) 201 final – 2020/0084 (CNS))

(2020/C 311/11)

Főelőadó: **Petru Sorin DANDEA**

Felkérés:	Tanács, 2020.5.13. és 2020.5.15.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 113. és 115. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Az EGSZB elnökének határozata:	2020.5.14.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.10.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	218/2/6
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Tekintettel a Covid19-világjárvány okozta válságra és szem előtt tartva, hogy a tagállamok által hozott rendkívüli intézkedések miatt az üzleti környezetben jelentős zavarok keletkeztek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság támogatja az Európai Bizottság által javasolt intézkedéscsomagot, amelynek célja, hogy meghosszabbítsa bizonyos, az adózás területén történő közigazgatási együttműködésről szóló irányelv (DAC irányelv) alkalmazására vonatkozó határidőket és elhalassza a határokon átnyúló elektronikus kereskedelmet érintő héaszabályozásról szóló csomag bevezetését.

1.2. Az Európai Bizottság becslései szerint a határokon átnyúló elektronikus kereskedelemre vonatkozó héaszabályok alkalmazására előírt határidő meghosszabbítása a tagállamok számára közel 3 milliárd eurós pénzügyi veszteséget okozna. Mindazonáltal az Európai Bizottság kimutatja, hogy a rendszer csak akkor működhet megfelelően, amikor minden tagállam készen áll annak alkalmazására. Az EGSZB azt javasolja, hogy a tagállamok tegyenek meg minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy a rendszer a válságot követően azonnal működőképesé válhasson.

1.3. Az adózás területén történő közigazgatási együttműködésről szóló irányelv (DAC irányelv) és a határokon átnyúló elektronikus kereskedelmet érintő héaszabályozásról szóló csomag az adókikerülés és az adócsalás elleni küzdelmet célzó uniós szabályozás részét képezi. Az EGSZB elismeri az Európai Bizottság erőfeszítéseit, amelyeket e káros jelenségek leküzdése érdekében tett, ám felhívja a figyelmet arra, hogy csak a tagállamok közötti együttműködés javításával lehet valóban jelentős eredményeket elérni. Az EGSZB arra ösztönzi a tagállamokat, hogy törekedjenek arra, hogy a lehető legrövidebb időn belül a lehető legszélesebb körű konszenzust érjék el annak érdekében, hogy ezek az intézkedések gyorsan bevezethetők legyenek.

1.4. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak segítséget kellene nyújtania a határokon átnyúló elektronikus kereskedelmet érintő héarendszer alkalmazásához szükséges új informatikai rendszert használó személyzet képzéséhez is.

2. A javaslat háttere

2.1. Miután az Egészségügyi Világszervezet (WHO) a Covid19-járványt világjárványnak minősítette, több tagállam is jelezte az Európai Bizottságnak, hogy a nemzeti szinten hozott rendkívüli intézkedések miatt nem fogja tudni végrehajtani a DAC irányelv egyes rendelkezéseit, illetve átültetni az elektronikus kereskedelemre vonatkozó héacsomagban foglalt rendelkezéseket.

2.2. Az Európai Bizottság egy sor javaslatot tett azzal a céllal, hogy támogassa a tagállamokat ebben a kihívást jelentő helyzetben. Az Európai Bizottság javaslatai⁽¹⁾ az adózás területén történő közigazgatási együttműködésről szóló irányelv (DAC irányelv), az (EU) 2017/2455 és az (EU) 2019/1995 irányelv, valamint a határokon átnyúló elektronikus kereskedelmet érintő héaszabályozásról szóló (EU) 2017/2454 rendelet rendelkezéseinek végrehajtására vagy átültetésére vonatkozó egyes határidők meghosszabbítására irányulnak.

2.3. A DAC irányelvet illetően az Európai Bizottság a „DAC2” és a „DAC6” határidőinek három hónappal történő elhalasztását javasolja. Konkrétabban, a két irányelv – amelyek közül az egyik a más tagállamban adóügyi illetőséggel rendelkezők számláira vonatkozó információkról, a másik pedig a határokon átnyúló konstrukciókról szól – szerinti információcserére az Európai Bizottság által javasolt későbbi határidő után kerül sor. Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy amennyiben a tagállamok kénytelenek meghosszabbítani a rendkívüli intézkedések alkalmazási időszakát, akkor felhatalmazáson alapuló jogi aktus elfogadásával hosszabbíthassa meg a jelenlegi csomagban meghatározott határidőket.

2.4. Az elektronikus kereskedelmet érintő héaszabályozásról szóló csomag kapcsán az Európai Bizottság a bevezetés hat hónappal történő elhalasztását javasolja. Az elektronikus kereskedelemre vonatkozó héarendszer az egyablakos importügyintézés tekintetében egy teljesen új informatikai rendszert igényel.

2.5. Az Európai Bizottság kezdeményezése összhangban áll a mostanáig bevezetett többi intézkedéssel, és reagál egyes tagállamok, valamint azon postai szolgáltatók és futárszolgáltatók jogos kérésére, amelyeknek a Covid19-válság miatt nehézségeik adódtak azzal, hogy szolgáltatásaikat a határokon átnyúló elektronikus kereskedelemre vonatkozó új héarendszerhez igazítsák.

3. Általános megjegyzések

3.1. A Covid19-hez kapcsolódó egészségügyi válság jelentős társadalmi és gazdasági zavarokat okozott. A tagállamoknak számos területen példa nélküli kihívásokkal kellett szembenéznük. Az adóhatóságok jelezték, hogy ebben az összetett helyzetben nem lesznek képesek megfelelni bizonyos szabályoknak. Az Európai Bizottság által javasolt szabályozási csomag meghosszabbít bizonyos, a DAC irányelv szerinti határidőket, és kitalolja a határokon átnyúló elektronikus kereskedelmet érintő héarendszer átültetésének határidejét is. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság szükségesnek tartja a határidők meghosszabbítását, és támogatja az Európai Bizottság által javasolt intézkedéseket.

3.2. Tekintettel az Európai Bizottság által becsült bevételkiesésre, amely a határokon átnyúló elektronikus kereskedelmet érintő héarendszerben előirányzott halasztások miatt a tagállamokat fogja terhelni, az EGSZB azt ajánlja, hogy a tagállamok tegyenek meg minden szükséges intézkedést a jelenlegi válság leküzdése és a helyzet mielőbbi rendezése érdekében.

3.3. Mivel nem tudható, hogy az emberek élete és a vállalkozások tevékenysége mikor tér vissza a rendes kerékvágásba, az EGSZB egyetért azzal, hogy az Európai Bizottságnak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy felhatalmazáson alapuló jogi aktusok alapján meghosszabbítsa a csomagban meghatározott határidőket.

3.4. Az Európai Bizottság technikai segítséget nyújt a tagállamoknak ahhoz, hogy kiépítsék az elektronikus kereskedelmet érintő héaszabályozás alkalmazásához szükséges informatikai rendszert. Az EGSZB szerint az Európai Bizottságnak az új rendszert használó személyzet képzéséhez is segítséget kellene nyújtania.

(1) COM(2020) 197 final – Javaslat tanácsi irányelvre a 2011/16/EU irányelvnek az adózás területén az információk benyújtására és cseréjére vonatkozó egyes határidőknél a Covid19-világjárvány miatti sürgősen szükséges halasztása kezelése érdekében történő módosításáról;
COM(2020) 198 final – Javaslat tanácsi határozatra az (EU) 2017/2455 és az (EU) 2019/1995 irányelvnek az átültetési határidő és az alkalmazás kezdőnapja tekintetében a Covid19-válság kitérése miatt történő módosításáról;
COM(2020) 201 final – Javaslat tanácsi rendeletre az (EU) 2017/2454 rendeletnek az alkalmazás kezdőnapja tekintetében a Covid19-válság kitérése miatt történő módosításáról.

3.5. A DAC irányelv és a határokon átnyúló elektronikus kereskedelmet érintő héaszabályozás rendelkezéseinek elsődleges célja az adókikerülés és az adócsalás elleni küzdelem. Az EGSZB elismeri az Európai Bizottság erőfeszítéseit, amelyeket e káros jelenségek leküzdése érdekében tett, ám felhívja a figyelmet arra, hogy csak a tagállamok közötti együttműködés javításával lehet valóban jelentős eredményeket elérni. Az EGSZB arra ösztönzi a tagállamokat, hogy törekedjenek arra, hogy a lehető legrövidebb időn belül a lehető legszélesebb körű konszenzust érjék el annak érdekében, hogy ezek az intézkedések gyorsan bevezethetők legyenek.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1305/2013/EU rendeletnek a Covid19-járványra adott válaszként az EMVA keretében nyújtandó rendkívüli ideiglenes támogatás biztosítását célzó egyedi intézkedések tekintetében történő módosításáról

(COM(2020) 186 final – 2020/0075 (COD))

(2020/C 311/12)

Önálló előadó: **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa, 2020.5.12. Európai Parlament, 2020.5.13.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 42. cikke és 43. cikkének (2) bekezdése
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2020.5.27.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.10.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	208/1/4
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A Covid19-világjárvány jelentős negatív hatást gyakorol az EU mezőgazdasági és agrár-élelmiszeripari ágazatára. Ezért az EGSZB üdvözli és nagyon szükségesnek tartja az Európai Bizottság által javasolt új intézkedést, és kéri az uniós intézményeket, hogy sürgősen fogadják el azt.

1.2. A válság jól mutatja az agrár-élelmiszeripari ágazat geostratégiai jellegét, valamint azt, hogy az Európai Unióban fenn kell tartani az élelmiszer-önellátást. Ezért a mezőgazdasági üzemek és az agrár-élelmiszeripari kkv-k pénzforgalmát támogató intézkedések elengedhetetlenek ahhoz, hogy biztosítva legyen a szereplők gazdasági túlélése ebben a válságos időszakban, különösen a hátrányos helyzetű vagy elszigetelt térségekben, például a szigeteken és a hegyvidékeken.

1.3. Tekintve azonban, hogy egyes uniós országok már kimerítették az EMVA-ból származó forrásaikat, vagy kötelezettséget vállaltak azokra, az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak létre kell hoznia egy, a KAP költségvetésén kívüli – a helyreállítási terv eszközeiből finanszírozott – rendkívüli alapot ahhoz, hogy végrehajtható legyen ez az intézkedés anélkül, hogy szűkíteni kellene az EMVA keretét. Az EGSZB úgy véli, hogy ennek hiányában a vizsgált jogalkotási javaslatban bizonyos, az EMVA-n belüli rugalmasságot lehetővé tevő intézkedéseket is el kell fogadni. Ezért arra kéri az Európai Bizottságot, a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy vegyék figyelembe az e véleményben foglalt általános megjegyzéseket.

2. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

2.1. Az Európai Bizottság javasolja az EMVA-rendelet módosítását annak érdekében, hogy az irányító hatóságok a 2014–2020-as költségvetés legfeljebb 1 %-át egy új, „39b. cikk szerinti” intézkedésre fordíthassák, amely rendkívüli ideiglenes támogatást nyújt a mezőgazdasági termékek feldolgozásával, forgalmazásával és/vagy fejlesztésével foglalkozó, a Covid19-világjárvány által különösen érintett mezőgazdasági termelőknek és kkv-knak.

2.2. A javasolt intézkedés mezőgazdasági termelőnként 5000 euróig és kkv-nként 50 000 euróig terjedő, objektív és megkülönböztetésmentes kritériumok alapján elosztott, egyösszegben kiutalt támogatás, amelyet 2020. december 31. előtt kell kifizetni.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB köszönetet mond az Európai Bizottságnak a rendeletjavaslatért és azért, hogy gyorsan reagált annak érdekében, hogy könnyítsen a Covid19-járvány következtében pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalkozások likviditási helyzetén.

3.2. Az EGSZB egyetért a javasolt intézkedéssel, és nagyon fontosnak tartja, hogy az uniós intézmények minél hamarabb elfogadják azt.

3.3. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy javítani lehetne néhány ponton:

3.3.1. Az intézkedés finanszírozása érdekében javaslatot kell tenni egy külön kiegészítő alagra, amelyet a közelgő helyreállítási terv eszközeiből kell finanszírozni, hogy ne szűküljön az EMVA kerete.

3.3.2. A 2014–2020-as többéves pénzügyi keret idején, utolsó évében az EMVA keretében rendelkezésre álló források mennyisége tagállamonként igen eltérő. A pénzügyi keret javasolt 1 %-os felső határa szükséges, és biztosítja az európai harmonizációt, amelyet az EGSZB mindig is kívánatosnak tartott.

3.3.3. E felső határnak azonban lehetővé kell tennie az eltérést az 1305/2013/EU rendelet költségvetési korlátaitól annak érdekében, hogy a tagállamok elérhessék ezt a maximumot. Így a tagállamok számára lehetőséget kell biztosítani arra, hogy felhasználják a rendelkezésre álló pénzeszegeket – bárhol is származzanak azok –, és ennek érdekében eltérhessenek az 1305/2013/EU rendelet 59. cikkének (5) bekezdésétől. Eközben azonban célzott kritériumok meghatározásával el kell kerülni a túlkompenzációt.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 11-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre az adózás területén történő közigazgatási együttműködésről (kodifikált szöveg)

(COM(2020) 49 final – 2020/0022 (CNS))

(2020/C 311/13)

A Tanács felkérése:	2020.2.25.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 113. és 115. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.10.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	221/1/3
(mellette/ellene/tartózkodott)	

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és a ⁽¹⁾ 2019. május 15-én elfogadott *Javaslat tanácsi rendeletre a 904/2010/EU rendeletnek a héacsálás elleni küzdelem érdekében folytatott közigazgatási együttműködés megerősítésére irányuló intézkedések tekintetében történő módosításáról* című, a ⁽²⁾ 2018. január 18-án elfogadott *Javaslat tanácsi irányelvre a 2011/16/EU irányelvnek az adatszolgáltatási kötelezettség alá tartozó, határokon átnyúló konstrukciókkal kapcsolatosan az adózás területére vonatkozó kötelező automatikus információcsere tekintetében történő módosításáról* című, a ⁽³⁾ 2016. április 28-án elfogadott *Javaslat tanácsi irányelvre a 2011/16/EU irányelvnek az adózás területére vonatkozó kötelező automatikus információcsere tekintetében történő módosításáról* és *Javaslat tanácsi irányelvre a belső piac működését közvetlenül érintő adókerülő gyakorlatok elleni szabályok megállapításáról* című, a ⁽⁴⁾ 2014. december 10-én elfogadott *A gazdasági és monetáris unió kiteljesítése – Az adópolitika szerepe* című, valamint a ⁽⁵⁾ 2013. október 16-án elfogadott *Javaslat tanácsi irányelvre a 2011/16/EU irányelvnek az adózás területére vonatkozó kötelező automatikus információcsere tekintetében történő módosításáról* című véleményeiben már kifejtette véleményét a kérdésről, 2020. június 10–11-én tartott, 552. plenáris ülésén (a 2020. június 10-i ülésnapon) 221 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki, amelyben az említett dokumentumokban kifejtett álláspontjára hivatkozik.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽¹⁾ HL C 240., 2019.7.16., 29. o.

⁽²⁾ HL C 197., 2018.6.8., 29. o.

⁽³⁾ HL C 264., 2016.7.20., 93. o.

⁽⁴⁾ HL C 230., 2015.7.14., 24. o.

⁽⁵⁾ HL C 67., 2014.3.6., 68. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 223/2014/EU rendeletnek a Covid19-válság kezelése érdekében bevezetendő egyedi intézkedések tekintetében történő módosításáról

(COM(2020) 223 – 2020/0105 (COD))

(2020/C 311/14)

Felkérés:	Európai Parlament, 2020.6.17. Tanács, 2020.6.8.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 175. cikkének (3) bekezdése
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós pol- gárság” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.10.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	225/2/3
(mellette/ellene/tartózkodott)	

Mivel az EGSZB teljesen megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és a 2020. április 15-én a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek elküldött *A leginkább rászoruló személyeket támogató európai segítségnyújtási alap (FEAD)/COVID-19-válság (SOC/651 – EESC-2020-01741-00-01-PAC-TRA-HU)* című korábbi véleményében már kifejtette álláspontját róla, a 2020. június 10–11-én tartott, 552. plenáris ülésén 225 szavazattal 2 ellenében, 3 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javasolt szöveggel kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki, amelyben az említett dokumentumban kifejtett álláspontjára hivatkozik.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat az 1303/2013/EU rendeletnek az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés számára elkülönített források tekintetében történő módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre

(COM(2020) 206 *final* – 2020/0086 (COD))

(2020/C 311/15)

Felkérés:	Európai Parlament, 2020.5.27. Tanács, 2020.6.2.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 177. cikkének (1) bekezdése
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.6.10.
Plenáris ülés száma:	552.
A szavazás eredménye:	219/0/2
(mellette/ellene/tartózkodott)	

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, a 2020. június 10–11-én tartott, 552. plenáris ülésén (a június 10-i ülésnapon) 219 szavazattal, 2 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2020. június 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió
Kiadóhivatala
L-2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU